

MINISTERSTWO
ROZWOJU

**Informacja o realizacji *Strategii Rozwoju Polski
Południowej do roku 2020*
za rok 2015**

**Ministerstwo Rozwoju
Departament Strategii Rozwoju**

kwiecień 2016

Spis treści

I. WPROWADZENIE	3
STRATEGIE PONADREGIONALNE W POLITYCE ROZWOJU	3
CELE I ZAWARTOŚĆ INFORMACJI O REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU POLSKI POŁUDNIOWEJ DO ROKU 2020.....	4
UWARUNKOWANIA WDRAŻANIA I MONITOROWANIA STRATEGII PONADREGIONALNYCH	5
<i>Wdrażanie.....</i>	5
<i>Monitorowanie</i>	6
<i>Cele Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020</i>	7
I. WNIOSKI Z ANALIZY SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ MAKROREGIONU	8
<i>Sytuacja demograficzna</i>	9
<i>Rynek pracy i edukacja</i>	10
<i>Gospodarka</i>	12
<i>Infrastruktura transportowa</i>	13
<i>Środowisko</i>	14
<i>Turystyka, kultura i promocja makroregionu</i>	17
II. WYKAZ DZIAŁAŃ PRZYCZYNIAJĄCYCH SIĘ DO REALIZACJI CELÓW STRATEGII	20
WSPÓLNE DZIAŁANIA W ZAKRESIE ROZWOJU GOSPODARCZEGO	23
WSPÓLNE DZIAŁANIA W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA	25
WSPÓLNE DZIAŁANIA W ZAKRESIE KULTURY	25
WSPÓLNE DZIAŁANIA NA RZECZ PROMOCJI I WYMIANY DOŚWIADCZEŃ Z REGIONAMI UE W ZAKRESIE PLANOWANIA NA POZIOMIE MAKROREGIONÓW	27
WSPÓLNE DZIAŁANIA W RAMACH SPOTKAŃ ZESPOŁÓW I GRUP ROBOCZYCH	27
WSPÓLNE PRACE NAD DOKUMENTAMI PROGRAMOWYMI PERSPEKTYWY FINANSOWEJ 2014-2020	29
PODSUMOWANIE.....	29
WYNIKI ANKIETY SKIEROWANEJ DO JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WOJEWÓDZTW MAŁOPOLSKIEGO I ŚLĄSKIEGO.....	30
<i>Wyniki ankiety dla gmin i powiatów subregionu Małopolska Zachodnia dotyczącej współpracy z instytucjami województwa śląskiego</i>	30
<i>Wyniki ankiety dla gmin i powiatów województwa śląskiego dotyczącej współpracy z instytucjami województwa małopolskiego</i>	34
<i>Podsumowanie wyników ankiety</i>	37
III. WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW STRATEGICZNYCH WSKAZANYCH W DOKUMENCIE.....	39
WSKAŹNIKI REALIZACJI CELU GŁÓWNEGO	39
WSKAŹNIKI REALIZACJI I CELU STRATEGICZNEGO.....	40
WSKAŹNIKI REALIZACJI II CELU STRATEGICZNEGO.....	42
WSKAŹNIKI REALIZACJI III CELU STRATEGICZNEGO.....	43
IV. NAKŁADY FINANSOWE W MAKROREGIONIE.....	46
ŚRODKI POLITYKI SPÓJNOŚCI NA PRZEDSIĘWZIĘCIA REALIZUJĄCE CELE STRATEGII ROZWOJU POLSKI POŁUDNIOWEJ DO ROKU 2020	46
ŚRODKI FINANSOWE W MAKROREGIONIE POLSKI POŁUDNIOWEJ.....	47
<i>Środki polityki spójności (z wyłączeniem programów EWT)</i>	47
<i>Środki Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich</i>	52
<i>Program Zrównoważony Rozwój Sektora Rybołówstwa Nadbrzeżnych Obszarów Rybackich (PO RYBY)</i>	55
<i>Środki Europejskiej Współpracy Terytorialnej</i>	57
<i>Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego w Polsce Południowej.....</i>	58
<i>Szwajcarsko-Polski Program Współpracy</i>	59
<i>Wydatki strukturalne</i>	60
V. PODSUMOWANIE	66
VI. SPIS TABEL	71
VII. SPIS WYKRESÓW.....	71
VIII. SPIS RYSUNKÓW	73
IX. SPIS ZAŁĄCZNIKÓW	73

I. Wprowadzenie

Strategie ponadregionalne w polityce rozwoju

Strategie ponadregionalne są stosunkowo nowym narzędziem strategicznego planowania rozwoju regionalnego, znajdującym się pomiędzy szczeblem wojewódzkim a krajowym. Ich podstawą jest ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. W związku z tym strategie ponadregionalne są przyjmowane uchwałami Rady Ministrów i podlegają systemowi monitorowania rozwoju kraju. Pozwalają one na planowanie rozwoju regionów i ich grup przy uwzględnieniu specyficznych uwarunkowań. W 2015 r. w Polsce funkcjonowały cztery strategie ponadregionalne, obejmujące 14 z 16 województw:

- *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*¹, obejmująca województwa: warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, podkarpackie i świętokrzyskie. Strategia powstała w związku z uznaniem wagi problemów jej regionów w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego i wynikających z tego decyzji o przeznaczeniu dla nich dodatkowej alokacji ze środków funduszy strukturalnych w perspektywie 2007-2013.
- *Strategia Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020*², obejmująca województwa: zachodniopomorskie, wielkopolskie, lubuskie, dolnośląskie i opolskie. Osią współpracy spinającą geograficznie obszar objęty strategią jest rzeka Odra wraz z dorzeczem, a także wysoki potencjał rozwoju, wynikający z położenia, zasobów ludzkich, kulturowych, innowacyjnych i naukowo-badawczych³.
- *Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020*⁴, obejmująca województwa: małopolskie i śląskie. Makroregion ten cechują powiązania między województwami: śląskim i małopolskim, zwłaszcza na polu społecznym, gospodarczym i przestrzennym, przekładające się na potencjały wynikające z wysokiej jakości kapitału ludzkiego, dużej koncentracji aglomeracji miejskich, rozbudowaną infrastrukturą i atrakcyjnym położeniem geograficznym⁵.
- *Strategia Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030*⁶, obejmująca województwa: mazowieckie i łódzkie. Łączy je położenie w centrum kraju (Polska Centralna jest jedynym makroregionem, który nie zawiera granicy państwa), bliskie położenie dwóch dużych aglomeracji: warszawskiej i łódzkiej oraz wynikające z tego potencjały związane z położeniem (węzeł komunikacyjny), kapitałem ludzkim, infrastrukturalnym, badawczo-rozwojowym i innowacyjnym.

Powstanie trzech ostatnich strategii było inicjatywą tworzących je województw i wynikało z dostrzeżonej przez regiony wartości, jaką stanowią możliwości, jakie daje współpraca. Przygotowanie dokumentów poszczególnych strategii jest efektem wyzwania podjętego przez regiony, wspólnej pracy nad zidentyfikowaniem tego, co czyni z nich makroregion (w tym potencjałów i wyzwań), postawieniem celów i zaplanowaniem przedsięwzięć wpisujących się w strategiczne cele rozwoju. Przedsięwzięcia te, przekraczające granice województw, sprawiają, że rozwój kraju jest bardziej harmonijny, zarówno w wymiarze przestrzennym, jak i tematycznym. Możliwe staje się uzyskanie efektu skali i synergii działań, wykorzystujących endogeniczne potencjały rozwojowe województw. Co ważne, dzięki strategicznemu zaplanowaniu rozwoju na poziomie ponadregionalnym pojawiają się nowe przestrzenie współpracy, a działania podejmowane ponad granicami województw sprzyjają rozwojowi społeczno-gospodarczemu całego makroregionu. Obecnie wszystkie cztery strategie funkcjonują (choć ta dla Polski Centralnej od niespełna 8 miesięcy) i możliwe jest dokonanie oceny stopnia ich realizacji.

System monitorowania realizacji strategii ponadregionalnych wynika z zasad prowadzenia polityki opartej na dowodach (ang. *evidence based policies*), obecnej w *Strategii Rozwoju Kraju 2020*. Przygotowywana corocznie *Informacja o stanie realizacji* każdej ze strategii ponadregionalnych stanowi wkład do sprawozdania z wdrażania *Planu działań służących realizacji SRK 2020*, przyjmowanego przez Radę Ministrów. Bieżąca informacja jest drugą, jaka została opracowana; pierwsza dotyczyła roku 2014.

¹ Przyjęta 30 grudnia 2008 r. i zaktualizowana 11 lipca 2013 r.

² Przyjęta 30 kwietnia 2014 r.

³ por. *Strategie ponadregionalne – wymiar terytorialny polityki rozwoju*, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 2015, s. 28

⁴ Przyjęta 8 stycznia 2014 r.

⁵ por. *Strategie ponadregionalne, op. cit.*, s. 28

⁶ Przyjęta 14 lipca 2015 r.

Procesy monitorowania i ewaluacji realizacji strategii ponadregionalnych zostały opisane w samych strategiach i towarzyszącym im dokumencie pt. *System monitorowania strategii ponadregionalnych*. Komplementarne wobec *Informacji* są również ewaluacje krajowych programów operacyjnych, ewaluacje regionalnych programów operacyjnych w każdym z województw, a także badania prowadzone przez Regionalne i Krajowe Obserwatoria Terytorialne i inne ośrodki badawcze. Cenny wkład w przygotowanie niniejszej *Informacji* stanowiły także informacje przekazane przez województwa tworzące makroregiony.

Cele i zawartość Informacji o realizacji Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020

Informacje uzyskane w ramach monitorowania, ewaluacji i sprawozdawczości służą za podstawę procesów decyzyjnych dotyczących zarządzania rozwojem obszarów makroregionalnych. Dodatkowo, tak prowadzony proces monitorowania daje możliwość obserwacji trendów i zjawisk zachodzących w makroregionach w szerszym kontekście społeczno-gospodarczych uwarunkowań rozwojowych. Pozwala na ocenę i aktualizację planu działań, przyczyniając się tym samym do zwiększenia jego skuteczności. Przedstawiana corocznie *Informacja o realizacji strategii ponadregionalnej* pozwala na:

- monitorowanie postępów w realizacji celów,
- monitorowanie efektów realizacji działań prorozwojowych podejmowanych na obszarach ponadregionalnych,
- monitorowanie w skali makroregionalnej zmian społeczno-gospodarczych, zachodzących pod wpływem realizacji strategii ponadregionalnych,
- monitorowanie trendów rozwojowych obszarów ponadregionalnych,
- analizę i ocenę zjawisk społeczno-gospodarczych zachodzących w makroregionach⁷.

Niniejszy dokument stanowi kompleksowy opis i ocenę stanu realizacji *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020*. Jej funkcjonowanie zostało opisane z wielu perspektyw tak, by w jak największym stopniu odpowiadać na potrzeby związane z monitorowaniem zarządzania rozwojem. Cenny wkład w jego przygotowanie stanowił dokument pt. *Informacja o stanie realizacji Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 za rok 2015*, opracowany przez zespół ze śląskiego i małopolskiego Urzędu Marszałkowskiego, przyjęty przez Zarządy obydwu województw i przekazany Ministerstwu Rozwoju. Niniejszy dokument zawiera następujące elementy:

1. Wnioski z analizy społeczno-gospodarczej makroregionu. Analizy dokonał ww. zespół z Urzędów Marszałkowskich. W tej części przedstawiono w sposób syntetyczny konkluzje z analizy przeprowadzonej w następujących obszarach tematycznych: sytuacja demograficzna, rynek pracy i edukacja, gospodarka, infrastruktura transportowa, środowisko, turystyka, kultura i promocja makroregionu. Co ważne, w przypadku części wskaźników wnioski z analiz społeczno-gospodarczych przedstawiono również w ujęciu dynamicznym, co pozwala na rzetelną ocenę sytuacji i zmian zachodzących na przestrzeni czasu.
2. Wykaz działań przyczyniających się do realizacji celów strategii, opracowany m.in. na podstawie informacji przedstawionych w przekazanym Ministerstwu Rozwoju materiale. Wspólne działania podzielono zgodnie z zakresem tematycznym i przedstawiono przedsięwzięcia w zakresie: rozwoju gospodarczego, ochrony środowiska, kultury, na rzecz promocji i wymiany doświadczeń z regionami UE w zakresie planowania na poziomie makroregionów. Przedstawiono również informację na temat spotkań zespołów i grup roboczych i wspólnych prac nad dokumentami programowymi perspektywy finansowej 2014-2020. Dodatkowo, województwa: śląskie i małopolskie przeprowadziły badanie ankietowe wśród należących do nich gmin leżących na pograniczu regionów dot. realizacji projektów o zasięgu ponadregionalnym (załącznik nr 1). Dzięki temu uzyskane informacje mają kompleksowy charakter i uwzględniają bogaty katalog działań.
3. Dane o zmianach wartości wskaźników realizacji celów strategii (załącznik nr 2). W tej części przedstawiono wskaźniki realizacji celu głównego i celów strategicznych opisanych w *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020*. Analizie poddano zmiany wartości wskaźników na przestrzeni czasu (sięgając nawet do 2003 roku), opisano powody, dla których akurat te wskaźniki uznano za kluczowe dla oceny realizacji

⁷ *System monitorowania strategii ponadregionalnych*, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 2015, s. 3

postawionych celów i wskazano wartości docelowe, zaplanowane do osiągnięcia w 2022 roku. Tę część analizy również w całości przygotował zespół ze śląskiego i małopolskiego Urzędu Marszałkowskiego.

4. Nakłady finansowe w makroregionie. W materiale przedstawiono wszystkie instrumenty finansowe i środki, które wykorzystano do prowadzenia działań mających wpływ na realizację celów *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020*. Przedstawiono dokładne dane liczbowe dot. poziomów finansowania przedsięwzięć z: Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO), Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF), Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MFEEOG), Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy (tzw. Fundusz Szwajcarski, SPPW) i Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa (EISP). Zdecydowana większość tych środków, podobnie jak w każdym z makroregionów, pochodziła z Programów Operacyjnych Polityki Spójności. Zaprezentowano również wykorzystanie środków Wspólnej Polityki Rolnej (Programu Operacyjnego Rozwój Obszarów Wiejskich – PROW i Programu Operacyjnego Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013 - PO Ryby) i wydatki strukturalne jednostek sektora finansów publicznych.
5. Wnioski dot. realizacji *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020*. W tej części dokonano analizy i podsumowania całego zebranego materiału. Wnioski zostały pogrupowane tematycznie; obejmują one ocenę stopnia wdrożenia poszczególnych celów strategicznych i rekomendacje co do dalszych działań.

Uwarunkowania wdrażania i monitorowania strategii ponadregionalnych

Wdrażanie

Strategie rozwoju makroregionów: południowego, zachodniego i centralnego powstały z oddolnej inicjatywy samorządów tworzących je województw. Dostrzeżenie wspólnych wyzwań i potencjałów regionów pozwoliło im na wypracowanie celów, których realizacja jest możliwa na poziomie makroregionalnym. Funkcjonowanie strategii sprawia, że regiony zbliżają się do siebie, podejmują wspólne działania, planują pracę poprzez myślenie w kategoriach wspólnych celów, zaczynają się identyfikować jako makroregion – obszar współpracy, a nie rywalizacji. Każda ze strategii ponadregionalnych posiada odmienne cele, różny jest też poziom zaangażowania makroregionów w ich realizację.

W grudniu 2014 r. Komisja Europejska (KE) przyjęła Regionalny Program Operacyjny (RPO) realizowany w perspektywie 2014-2020 dla województwa śląskiego, a w lutym 2015 r. dla województwa małopolskiego. W lutym 2015 r. został także przyjęty Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020. Rok 2015 był rokiem, w którym nałożyły się na siebie prace związane z rozpoczęciem wdrażania nowej perspektywy finansowej 2014-2020 oraz kończeniem projektów finansowanych z programów operacyjnych 2007-2013. Szczególny akcent kładziono na działaniach przyczyniających się do wykorzystania powstałych oszczędności w programach starej perspektywy finansowej. Prace związane z rozpoczęciem wdrażania programów operacyjnych w latach 2014-2020 koncentrowały się m.in. na przygotowaniu wytycznych (np. do kwalifikowalności wydatków), procedur wewnętrznych, przejściu procesu desygnacji, jak również przygotowaniu dokumentacji konkursowych. W 2015 roku gros działań podejmowanych przez regiony polegało na zaplanowaniu przedsięwzięć, które będą realizowały w kolejnych latach. Procesowi tworzenia dokumentacji wdrożeniowej na lata 2014-2020 towarzyszyło – szczególnie ważne w kontekście strategii ponadregionalnej – zawiązywanie partnerstw dla realizacji konkretnych zadań służących rozwojowi makroregionu.

Zgodnie z Umową Partnerstwa w krajowych i regionalnych programach operacyjnych istnieje możliwość uwzględniania preferencji dla projektów o charakterze ponadregionalnym w kryteriach wyboru projektów. W 2015 r. trwały prace nad możliwością włączenia dodatkowej punktacji w kryteriach wyboru dla projektów ponadregionalnych. W ich wyniku preferencje dla ww. typu projektu zostały wprowadzone w Programie Operacyjnym Inteligentny Rozwój (POIR) w poddziałaniu 4.1.1 Strategiczne programy badawcze dla gospodarki, w poddziałaniu 4.1.4 Projekty aplikacyjne oraz w działaniu 4.2 Rozwój nowoczesnej infrastruktury badawczej sektora nauki. Inne instrumenty POIR, tj. działanie 1.2 Sektorowe programy B+R, poddziałanie 2.3.3 Umiejscowienie Krajowych Kłustrów Kluczowych, jak również działanie 3.3 Wsparcie promocji oraz internacjonalizacji innowacyjnych przedsiębiorstw, pełnią funkcję wspierającą realizację strategii ponadregionalnych. Obszary interwencji uwzględnione w tych instrumentach są co do zasady zgodne z celami strategii ponadregionalnych. W konsekwencji, każdy projekt otrzymujący dofinansowanie z POIR w ramach ww. trzech działań i realizowany na obszarze objętym strategiami ponadregionalnymi przyczynia się do osiągnięcia celów strategii ponadregionalnych. W Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko

2014-2020 kryterium ponadregionalności zostało przyjęte w horyzontalnych kryteriach merytorycznych wyboru projektów. Preferencje punktowe dla projektów ponadregionalnych znalazły także odzwierciedlenie w działaniu 3.1 Działania szkoleniowe na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych w Programie Operacyjnym Polska Cyfrowa (POPC). W 2016 roku planowane jest przyjęcie preferencji punktowych w działaniu 3.2 Innowacyjne rozwiązania na rzecz aktywizacji cyfrowej POPC. Preferencje punktowe dla projektów o charakterze ponadregionalnym zostały wprowadzone również w kryteriach wyboru projektów w konkursach ogłaszanych w ramach niektórych regionalnych programów operacyjnych. Szczegółowe wykazy aspektów ponadregionalnych i wynikających z nich preferencji w RPO znajdują się w załącznikach nr 3 i nr 4, a w krajowych PO – w załączniku nr 5.

Kontrakty Terytorialne (KT) w części strategicznej zostały wynegocjowane, a następnie podpisane przez stronę rządową i samorządową pod koniec 2014 r. W I poł. 2015 r. w następstwie zakończenia negocjacji programów operacyjnych z Komisją Europejską, KT zostały uzupełnione o tzw. część wdrożeniową (aneks nr 1), obejmującą wysokość i warunki dofinansowania RPO. Aneks nr 1 określa również pułapy środków budżetu państwa, jakie mogą zostać wykorzystane na uzupełnienie wkładu krajowego dla projektów realizowanych w ramach RPO na lata 2014-2020 w podziale na projekty finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego, rewitalizację finansowaną z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i inne projekty. Od września 2015 r. trwa proces uzgadniania przygotowanych przez stronę rządową (poszczególne resorty i departamenty Ministerstwa Rozwoju) oraz samorządową (urzędy marszałkowskie) informacji o przedsięwzięciach wskazanych w art. 6 KT. Obowiązek przygotowania informacji szczegółowych dotyczy 688 przedsięwzięć. Przedsięwzięcia ujęte w: Dokumencie Implementacyjnym do Strategii Rozwoju Transportu, Programie Budowy Dróg Krajowych oraz Krajowym Programie Kolejowym do 2023 roku zostały wyłączone z tego obowiązku.

Monitorowanie

Monitorowanie wdrażania strategii ponadregionalnych ma charakter ciągły (bieżące zbieranie informacji) i okresowy (coroczne sprawozdania z realizacji strategii). Działania te są komplementarne w stosunku do innych prac z zakresu monitorowania i sprawozdawczości, prowadzonych w ramach systemu monitorowania polityki spójności. Źródłem danych służącym do opracowania informacji na potrzeby monitorowania strategii ponadregionalnych, są sprawozdania roczne oraz informacje kwartalne z regionalnych i krajowych programów operacyjnych. W ramach sprawozdań za IV kwartał dla programów operacyjnych perspektywy finansowej 2014–2020 przewidziano zbieranie informacji dotyczących projektów ponadregionalnych realizujących cele strategii ponadregionalnych. Pozyskane informacje będą wykorzystywane m.in. do dalszych analiz, wypracowywania optymalnych mechanizmów współpracy w wymiarze ponadregionalnym oraz do prezentacji dobrych praktyk. Dane są przekazywane zgodnie ze wzorem tabeli 18 „Projekty ponadregionalne realizujące cele strategii ponadregionalnych”⁸, która jest przygotowywana na podstawie danych z systemu SL2014 oraz informacji pozyskiwanych przez Instytucje Zarządzające lub instytucje pośredniczące w procesie bieżącej współpracy z beneficjentem, monitoringu lub ewaluacji.

Ważnym źródłem i zbiorem danych jest System Monitorowania Rozwoju STRATEG - flagowe przedsięwzięcie realizowane przez GUS w ramach projektu „Statystyka dla polityki spójności”. System ten zbiera dane o wartościach wskaźników zapisanych w Strategii Europa 2020, wszystkich strategiach krajowych (np. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego czy Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego), Umowie Partnerstwa, wszystkich programach operacyjnych i strategiach ponadregionalnych⁹. Działaniem wspierającym proces monitorowania strategii ponadregionalnych jest również coraz większa funkcjonalność systemu STRATEG. Na dzień dzisiejszy dostępne są wskaźniki wraz z ich graficznym przedstawieniem w postaci wykresów i map od roku 2004 dla 4 strategii ponadregionalnych. Jednocześnie w ramach wspomnianego projektu opracowano konkretne narzędzie analityczne pozwalające na dokonanie dekompozycji PKB m.in. na poziomie makroregionów zdefiniowanych w strategiach ponadregionalnych.

Z kolei źródłem danych pokazujących szerszy kontekst rozwoju społeczno-gospodarczego makroregionów jest w zestawieniach krajowych Bank Danych Lokalnych GUS, a w europejskich – Eurostat. Na ich podstawie

⁸ Zgodnie z *Wytocznymi w zakresie sprawozdawczości na lata 2014-2020*.

⁹ W STRATEGU znajdują się wszystkie wskaźniki realizacji poszczególnych celów strategii i programów, wraz z wartościami bazowymi. Ponieważ za przekazywanie aktualnych wartości do GUS odpowiadają różne podmioty, nie we wszystkich przypadkach dostępne są dane za 2015, a nawet za 2014 rok.

możliwe było dokonanie opisu sytuacji społeczno-gospodarczej Polski Wschodniej, Zachodniej, Południowej i Centralnej, co stanowiło uzupełnienie dla analizy zmian wartości wskaźników zapisanych w strategiach. Dodatkowo, przy opracowywaniu wybranych wskaźników kontekstowych, korzystano ze szczegółowych opracowań np. dot. dostępności transportowej czy opieki przedszkolnej, a także wielu aspektów polskiego społeczeństwa przedstawionych w cyklicznym badaniu *Diagnoza społeczna. Warunki i jakość życia Polaków*.

Cele Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020

Zapisane w *Strategii* cele i zaplanowane działania stanowią podstawę dla prowadzonych procesów ewaluacji i monitoringu, których efekt znajduje się w niniejszej *Informacji*. Cele te zaprezentowano poniżej. Dodatkowo, w *Strategii* tej szczegółowo opisano kierunki interwencji, podając przykłady działań, które zostaną podjęte w ramach realizacji postawionych celów.

Cel główny: Polska Południowa nowoczesnym i atrakcyjnym regionem Europy.

Pola współpracy:

- Integracja przestrzeni województw;
- Współpraca metropolitalna;
- Podwyższanie konkurencyjności gospodarki województw;
- Rozwijanie kapitału ludzkiego;
- Promocja Polski Południowej.

Cele strategiczne:

I. Europol górnośląsko-krakowski obszarem koncentracji innowacji i kreatywności, wyznaczającym trendy rozwojowe i wpisującym się w sieć najdynamiczniej rozwijających się metropolii europejskich:

- 1.1. Wykorzystanie potencjałów uczelni oraz instytutów badawczych na rzecz wykreowania silnego i rozpoznawalnego centrum naukowego.
- 1.2. Wykreowanie i wspieranie inteligentnych specjalizacji regionalnych gospodarek w oparciu o potencjał obydwu aglomeracji miejskich.
- 1.3. Tworzenie dynamicznego ośrodka kultury rozpoznawalnego wśród metropolii europejskich.
- 1.4. Tworzenie struktur pozwalających na efektywny transfer zasobów.

II. Polska Południowa przestrzenią partnerskiej współpracy na rzecz efektywnego wykorzystywania możliwości rozwojowych:

- 2.1 Współpraca podmiotów nakierowana na rozwijanie kapitału ludzkiego makroregionu.
- 2.2 Wspólne tworzenie sieciowych produktów łączących podmioty i obszary makroregionu.
- 2.3 Infrastrukturalne integrowanie przestrzeni województw.
- 2.4 Rozwijanie współpracy w zakresie ochrony środowiska i zabezpieczenia przed sytuacjami kryzysowymi.

III. Polska Południowa miejscem przyciągającym ludzi, podmioty i inicjatywy wzmacniające potencjały makroregionu:

- 3.1 Tworzenie pakietowych produktów turystycznych wykorzystujących potencjał obydwu województw.
- 3.2 Przyciąganie i organizacja wydarzeń o znaczeniu krajowym i międzynarodowym.
- 3.3 Kreowanie oferty inwestycyjnej.
- 3.4 Lobbing na rzecz makroregionu.

I. Wnioski z analizy społeczno-gospodarczej makroregionu

Przedstawiony poniżej materiał pochodzi w całości z opracowania przygotowanego przez zespół pracowników Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego.

W klasyfikacji danych Głównego Urzędu Statystycznego regiony podzielone zostały względem jednostek nomenklatury NUTS, natomiast strategie ponadregionalne: Strategia Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030, Strategia Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020, Strategia społeczno-gospodarcza Polski Wschodniej do 2020, czy właśnie Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 obejmują tzw. *obszary funkcjonalne*. Niniejsze opracowanie odnosi się do makroregionów wyznaczanych jako obszary funkcjonalne, a nie jako jednostki statystyki publicznej.

Region północny wyodrębniony na podstawie jednostek NUTS nie posiada własnej strategii. Na potrzeby kompleksowej analizy, aby zachować pokrycie wskaźników dla całej Polski, uwzględniono wartości poszczególnych mierników również dla tego terytorium. Powołując się na ten obszar przyjąć należy, że odnosi się on do dwóch województw: pomorskiego i kujawsko-pomorskiego (na potrzeby niniejszego sprawozdania określanego *Regionem Północnym*). Sytuację tę obrazuje tabela 1.

Tabela 1. Różnice pomiędzy obszarami strategii ponadregionalnych i podziałem terytoriów w Głównym Urzędzie Statystycznym

STRATEGIE PONADREGIONALNE		PODZIAŁ W GUS	
Makroregiony	Województwa	Makroregiony	Województwa
Polska Centralna	Mazowieckie	region centralny	Mazowieckie
	łódzkie		łódzkie
Polska Południowa	Małopolskie	region południowy	Małopolskie
	śląskie		śląskie
Polska Zachodnia	Zachodniopomorskie	region północno-zachodni	Zachodniopomorskie
	Wielkopolskie		Wielkopolskie
	Lubuskie		Lubuskie
	Dolnośląskie	region południowo-zachodni	Dolnośląskie
	Opolskie		Opolskie
Polska Wschodnia	Podkarpackie	region wschodni	Podkarpackie
	Lubelskie		Lubelskie
	Świętokrzyskie		Świętokrzyskie
	Podlaskie		Podlaskie
	Warmińsko-mazurskie		
Region Północny	Pomorskie	region północny	Pomorskie
	Kujawsko-pomorskie		Kujawsko-pomorskie
			Warmińsko-mazurskie

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

Główną barierą jaką napotkano podczas opracowywania materiału okazały się dane statystyczne, które nie pokrywają się z zasięgiem terytorialnym makroregionów wyodrębnionych w Strategiach ponadregionalnych. Ponadto informacje te w większości nie uwzględniały informacji na koniec roku 2015. Materiał bazuje więc na aktualnych danych udostępnionych przez Główny Urząd Statystyczny oraz Bank Danych Lokalnych. Informacje związane z wartościami wskaźników monitorujących zebrane zostały za pośrednictwem aplikacji STRATEG oraz uaktualnione przez autorów materiału. Pomocna okazała się być także wspólna publikacja Urzędów Statystycznych w Katowicach i Krakowie pt. *Potencjał społeczno-gospodarczy regionu południowego Polski w 2012 roku*, wydana w Katowicach w 2014 roku.

Sytuacja demograficzna

W 2014 roku Polskę Południową zamieszkiwało 7 954 tys. osób, co stanowiło 21% mieszkańców całego kraju, z czego 3 368,3 tys. osób to mieszkańcy województwa małopolskiego (42%), natomiast 4 585,9 tys. województwa śląskiego (58%).

Pod względem liczby osób zamieszkujących dany obszar, Polska Południowa zajmowała pierwsze miejsce w kraju, tuż przed Polską Centralną (20,3% mieszkańców Polski), pomimo tego, że od roku 2011 sukcesywnie spada liczba jego mieszkańców. Wyjaśnienia tej sytuacji można doszukiwać się głównie w zmianach ludności Polski, która również wykazuje tendencję spadkową. Obszar Strategii odznacza się także bardzo wysokim wskaźnikiem gęstości zaludnienia, przewyższając ponad dwukrotnie średnią dla całego kraju (rysunek 1.).

Rysunek 1. Gęstość zaludnienia w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

Liczba ludności warunkowana jest także ruchem naturalnym. W roku 2014 przyrost naturalny w Polsce kształtował się w okolicy 0. Taką samą wartość odnotowała także Polska Południowa. Przyrost naturalny pomiędzy województwem małopolskim i śląskim różnił się znacząco. W województwie małopolskim wciąż istnieje tendencja do utrzymywania się dodatniego przyrostu naturalnego, natomiast w województwie śląskim występowała nadwyżka zgonów nad urodzeniami.

Inaczej kształtuje się ruch wędrownicy. Z tabeli 2 wynika, że w Polsce równoważą się migracje wewnętrzne, natomiast saldo migracji zagranicznych jest ujemne i wynosi -15 750. W obszarze Strategii oraz w województwie śląskim zarówno saldo migracji wewnętrznych, jak i zagranicznych, w 2014 roku było ujemne. W korzystniejszej sytuacji okazała się być Małopolska, której saldo migracji mieszkańców wyjeżdżających na stałe za granicę było ujemne, natomiast saldo migracji wewnętrznych uzyskało dodatnią wartość.

Polska Południowa na tle pozostałych makroregionów wypada względnie dobrze. Przyrost naturalny makroregionu jest średnio taki, jak w Polsce, natomiast saldo migracji gminnych wewnętrznych przyjmuje wartość ujemną, ale nie jest to najgorszy wynik wśród badanych obszarów.

Tabela 2. Podstawowe mierniki demograficzne w 2014 roku

	Przyrost naturalny	Saldo migracji na pobyt stały		Wskaźnik feminizacji
		wewnętrznych	zagranicznych	
Polska	0,0	0,0	-15750	107
Polska Południowa	0,0	-61	-4156	107
Województwo małopolskie	1,4	3572	-625	106
Województwo śląskie	-1,1	-3633	-3531	107
Polska Zachodnia	0,0	1536	-6862	106
Polska Wschodnia	0,0	-14236	-2168	105
Region Północny	1,9	1321	-2187	106

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

Analizując ekonomiczne grupy wieku, Polska Południowa oraz województwo małopolskie osiągnęły taki sam odsetek osób w poszczególnych grupach jak wartości w całym kraju, czyli 18% ludności w wieku przedprodukcyjnym, 63% produkcyjnym i 19% poprodukcyjnym. Województwo śląskie również posiadało 63% mieszkańców w wieku produkcyjnym, natomiast większy był tutaj odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (20%). We wszystkich przypadkach struktura ekonomicznych grup wieku przedstawia się niezbyt korzystnie, ponieważ od kilku lat obserwuje się negatywną tendencję do zwiększania się odsetka osób w grupie trzeciej (tzw. procesu starzenia się społeczeństwa).

Rynek pracy i edukacja

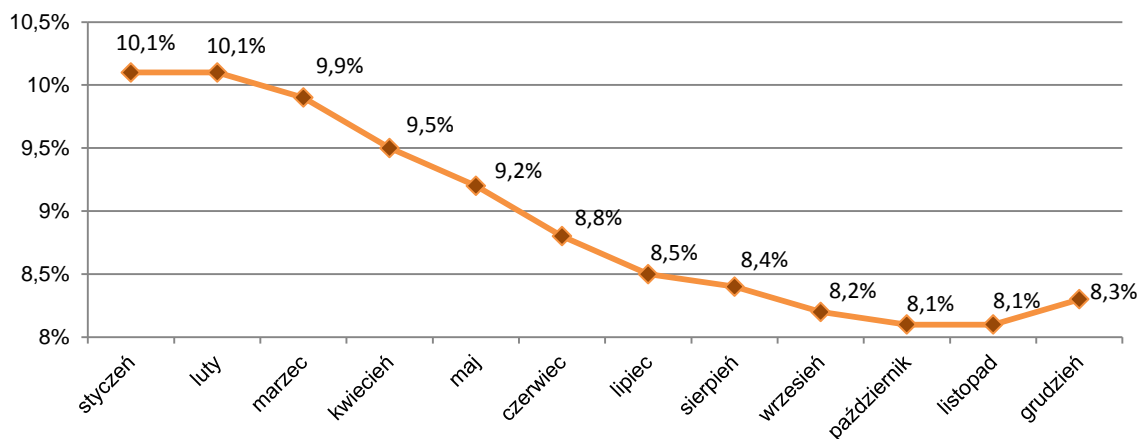
Sytuacja na rynku pracy w Polsce Południowej przedstawia się optymistycznie. Stopa bezrobocia rejestrowanego w porównaniu do wartości obserwowanych w pozostałych makroregionach w 2014 roku okazała się być najniższą i wyniosła 9,6% (tabela 3.). Obecnie zarówno obszar Strategii, jak i poszczególne jego województwa wykazują odsetek bezrobotnych niższy niż dla całej Polski, co przedstawia poniższa tabela. Należy także dodać, że od 2012 roku wskaźnik ten zmniejsza swoją wartość. Na koniec 2015 roku stopa bezrobocia rejestrowanego dla Polski Południowej wyniosła 8,3%, co przedstawia wykres 1.

Tabela 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2010-2014 [w %]

	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	12,4	12,5	13,4	13,4	11,4
Polska Południowa	10,2	10,3	11,3	11,4	9,6
Województwo małopolskie	10,4	10,5	11,4	11,5	9,7
Województwo śląskie	10,0	10,2	11,1	11,3	9,6
Polska Centralna	10,5	10,8	11,7	12,0	10,3
Polska Zachodnia	12,7	12,4	13,1	12,9	10,5
Polska Wschodnia	15,3	15,4	16,2	16,5	14,4
Region Północny	14,6	14,7	15,7	15,6	13,2

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

Wykres 1. Stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce Południowej w 2015 roku

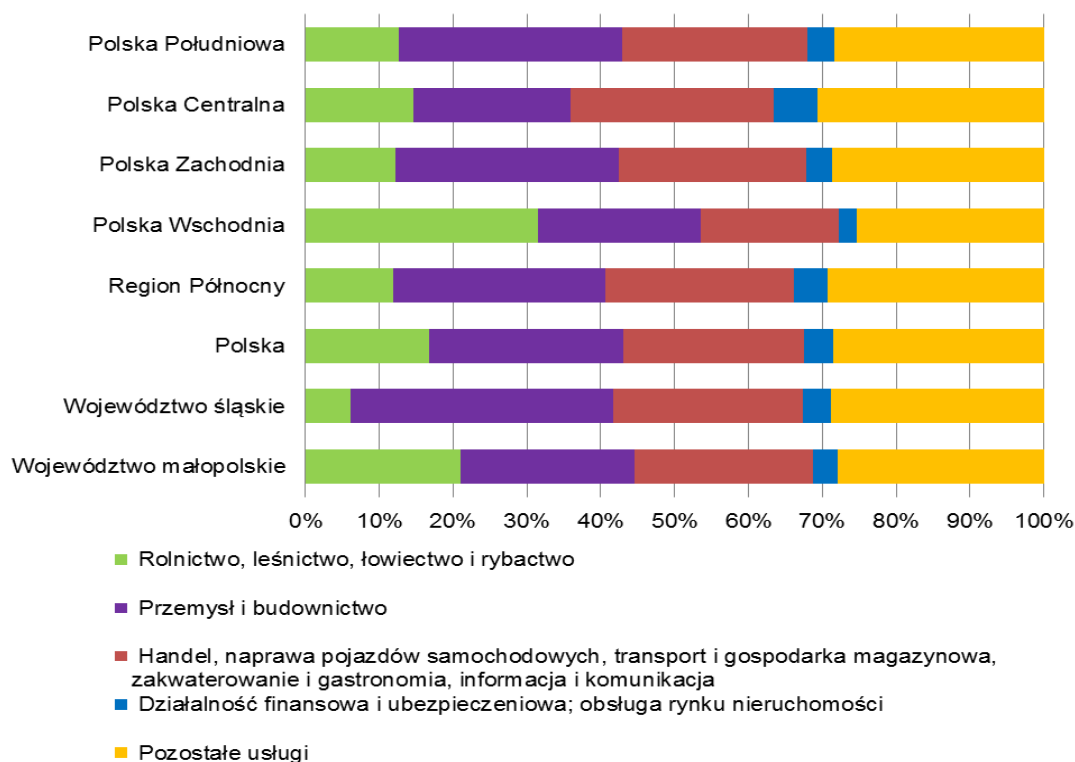

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych publikowanych przez Wojewódzkie Urzędy Pracy w Krakowie i w Katowicach.

Analizując strukturę pracujących można zauważyć, że najwyższe zatrudnienie obserwuje się w usługach. Wartości przedstawione na wykresie 2. pokazują, że jedyną większą dysproporcją w odsetku pracujących w podziale na PKD 2007 jest gałąź rolnictwa. W województwie śląskim zatrudnienie w tej branży wynosi około 6%, natomiast dużo wyższe (około 22%) występuje w Małopolsce. Ogólnie dla Polski Południowej odsetek pracujących w tym dziale jest niższy niż średnia dla całego kraju, natomiast większa jest liczba pracujących w przemyśle i budownictwie. Spośród wszystkich makroregionów wysokim zatrudnieniem w rolnictwie wykazała się Polska Wschodnia (około 30% wszystkich pracujących mieszkańców).

Wykres 2. Struktura pracujących według uproszczonego podziału PKD 2007 w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

Struktura zatrudnienia jest ważna przy wyborze odpowiedniej ścieżki kształcenia. Badania wykazują, że w Polsce Południowej sukcesywnie zmniejsza się odsetek bezrobotnych bez stażu pracy. Wpływ może mieć fakt, że instytucje edukacyjne dostosowują programy kształcenia do potrzeb regionalnego rynku pracy. Ponadto warto wspomnieć, że Polska Południowa, a przede wszystkim Małopolska, jest jednym z najbardziej atrakcyjnych miejsc do podjęcia studiów (zaraz po makroregionie centralnym). Wskazuje na to współczynnik liczby studentów na 10 tys. mieszkańców, który dla Polski wynosi 382, dla obszaru Strategii 400, natomiast dla województwa małopolskiego i śląskiego odpowiednio 545 i 294.

W tabeli 4 została przedstawiona liczba szkół wyższych, studentów, absolwentów szkół wyższych i nauczycieli akademickich w 2014 roku. Analizując wartości związane z poziomem edukacji w poszczególnych obszarach, można zauważyć, że największe wartości wśród badanych elementów posiada Polska Zachodnia. Może to mieć związek z zasięgiem terytorialnym tego obszaru, który skupia aż 5 województw. Dlatego bardziej wiarygodnym wskaźnikiem jest wartość względna, np. studenci na 10 tys. mieszkańców. W tym wypadku największą wartość osiągnęła Polska Centralna. Kolejnym okazała się Polska Południowa, natomiast Polska Zachodnia była już na trzecim miejscu. Polska Południowa posiadała również wysoki wskaźnik absolwentów szkół wyższych na 10 tys. mieszkańców, co dało jej drugie miejsce wśród wszystkich obszarów (zaraz po Polsce Centralnej). Wśród województw Polski Południowej wyższą wartość odnotowała Małopolska, gdzie w 2014 roku przypadało 156 absolwentów na 10 tys. mieszkańców. Świadczy to o wysokim odsetku ludności z wyższym wykształceniem oraz o jakości kapitału ludzkiego obszaru Strategii.

Według przedstawionych danych Polska Południowa skupiała 22% wszystkich absolwentów szkół wyższych i 22% nauczycieli akademickich.

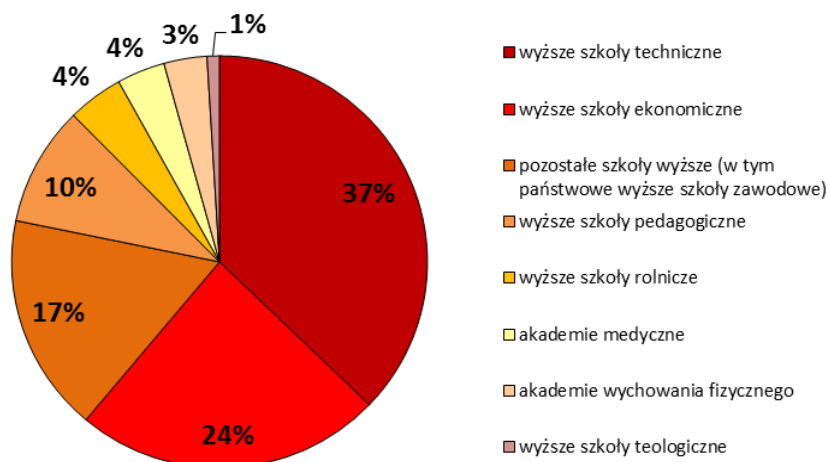
Tabela 4. Szkolnictwo wyższe w poszczególnych regionach Polski w roku 2014

	Szkoły wyższe ogółem	Studenci szkół wyższych	Studenci na 10 tys. ludności	Absolwenci szkół wyższych	Absolwenci szkół wyższych na 10 tys. ludności	Nauczyciele akademicy
POLSKA	434	1468406	382	424317	110,3	96534,2
Polska Południowa	72	318254	400	94160	118,4	21436,5
Województwo małopolskie	31	183431	545	52477	155,8	12654,5
Województwo śląskie	41	134823	294	41683	90,9	8782,0
Polska Centralna	135	370257	472	101093	129,0	23795,2
Polska Zachodnia	109	371286	367	105493	104,3	24578,7
Polska Wschodnia	70	245406	300	77527	94,8	16633,5
Region Północny	42	130434	297	39830	90,7	10090,3

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

W Polsce Południowej największy udział w ogólnej liczbie studentów mieli uczący się na uczelniach wyższych o specjalizacji technicznej (37%), które w województwie małopolskim są 2, natomiast w województwie śląskim 4. Z kolei blisko ¼ wszystkich studentów uczęszczała na uczelnie ekonomiczne. Najmniej studentów wybrało akademie wychowania fizycznego (3%) oraz wyższe szkoły teologiczne (1%).

Wykres 3. Procentowy udział studentów w Polsce Południowej według rodzaju uczelni w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

Gospodarka

Jednym z najważniejszych mierników dotyczących rozwoju ekonomicznego danego obszaru oraz efektywności prowadzonej gospodarki jest PKB na 1 mieszkańca. Wskaźnik ten zostanie szerzej omówiony przy okazji analizy wskaźników monitorujących realizację Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020. Cechą, która świadczy o atrakcyjności danego obszaru pod względem ekonomicznym oraz jakości kapitału ludzkiego jest liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON. Jak przedstawia tabela 5., od 2010 roku zarówno w Polsce Południowej, jak i w całym kraju zauważa się ich przyrost. Ma to związek nie tylko z pomniejszaniem się liczby przedsiębiorstw zgłaszających upadłość lub likwidację, ale również z powstawaniem nowych podmiotów gospodarczych. Duża liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON świadczy również o przyciąganiu nowych osób zakładających swoje przedsiębiorstwa na terenie makroregionu oraz zwiększaniu się przedsiębiorczości i samodzielności wśród mieszkańców.

W 2014 roku najwięcej podmiotów gospodarczych było zarejestrowanych w Polsce Zachodniej. W tym samym roku w Polsce Południowej funkcjonowało ponad 818 tys. podmiotów, co stanowiło liczbę większą od osiągniętej w roku poprzednim o ponad 7 tys.

Bezpośrednio z jakością danego rynku ekonomicznego wiąże się także szerzenie innowacyjności i gospodarki opartej na wiedzy. Założenia zawarte w Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 przewidują działania i kierunki związane z rozwojem infrastruktury badawczej oraz współpracę międzyterytorialną. Zawarte to zostało w I celu strategicznym, a cechą tę określa wskaźnik nakładów na działalność B+R na 1 mieszkańca.

Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON [w tys.]

	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	3909,8	3869,9	3975,3	4070,3	4119,7
Polska Południowa	783,0	775,0	796,9	811,4	818,7
Województwo małopolskie	331,4	331,6	343,4	351,1	356,8
Województwo śląskie	451,6	443,4	453,5	460,4	461,9
Polska Centralna	911,9	903,6	933,3	962,9	981,8
Polska Zachodnia	1132,4	1120,7	1148,4	1174,9	1185,1
Polska Wschodnia	636,3	628,0	643,8	658,0	666,0
Region Północny	446,2	442,6	453,0	463,0	468,1

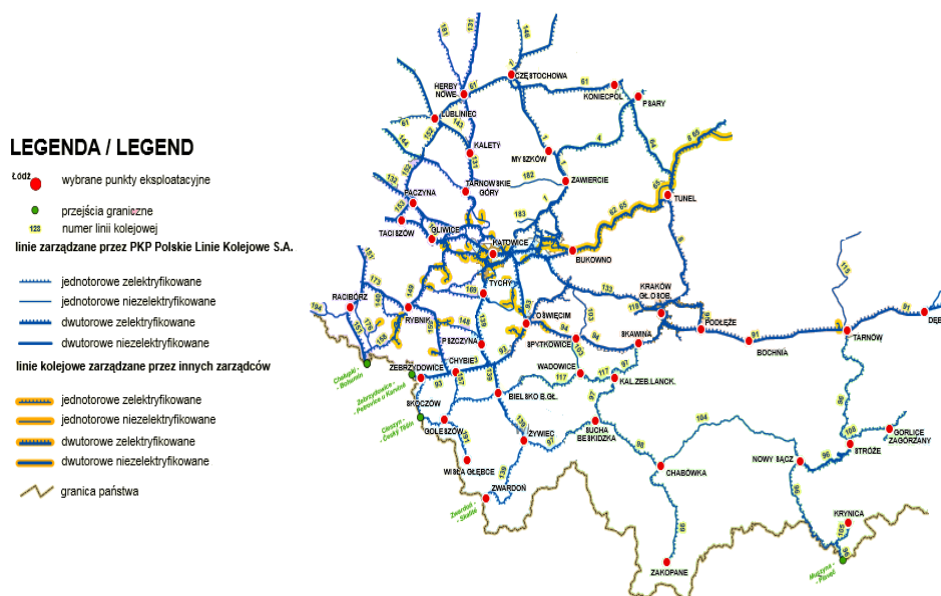
Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

Infrastruktura transportowa

Polska Południowa posiada dobrze rozbudowaną infrastrukturę komunikacyjną, co stwarza olbrzymią możliwość rozwoju. Ponadto zwiększające się natężenie ruchu transportowego w Unii Europejskiej, zarówno ruchu towarowego, jak i pasażerskiego, wymusza nakłady na rozbudowę i modernizację infrastruktury komunikacyjnej.

Jednym z ważniejszych środków transportu jest kolej. Długość linii kolejowych eksploatowanych w Polsce Południowej wynosiła w 2014 roku 3 063 km, co stanowiło 15,9% sieci kolejowej w całym kraju. Analizując natomiast gęstość sieci kolejowej na 100 km² powierzchni w 2014 roku, Polska Południowa znalazła się na pierwszym miejscu z wynikiem 11,1 km. Zdecydowanie bardziej rozbudowana sieć kolejowa funkcjonuje w województwie śląskim (gęstość na 100 km² wynosi 16 km), co bardzo dobrze widać na poniższym rysunku. Średnia gęstość linii kolejowych dla Polski wyniosła w 2014 roku 6,2 km.

Rysunek 2. Schematyczna mapa sieci kolejowej w Polsce Południowej w 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie mapy opracowanej przez PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., www.plk-sa.pl

Kolejnym środkiem komunikacji jest transport drogowy. Długość sieci drogowej w obszarze Strategii w 2014 roku była najkrótsza w skali kraju. Łączna długość dróg publicznych o twardej nawierzchni wyniosła ponad 46 tys. km, co stanowiło jedynie 12% dróg w Polsce. Pomimo tego, gęstość sieci drogowej na 100 km² powierzchni okazała się być zdecydowanie większa niż w pozostałych obszarach. W 2014 roku wskaźnik ten osiągnął wartość 167,6 km, natomiast średnia dla całej Polski liczyła zaledwie 92,0 km.

Tabela 6 prezentuje drogi publiczne o twardej nawierzchni według rodzaju własności. Można zauważyć, że największa długość dróg występuje w Polsce Zachodniej (27%). Odsetek ogólnej długości dróg Polski Południowej w 2014 roku wyniósł 16%. Wśród rodzajów dróg krajowych obszaru Strategii, 13% stanowiły autostrady, natomiast łączna długość dróg ekspresowych wyniosła w 2014 roku 137,6 km.

Tabela 6. Drogi publiczne o twardej nawierzchni według rodzaju własności w poszczególnych makroregionach w 2014 roku [w tys. km]

	Polska	Polska Południowa	Polska Centralna	Polska Zachodnia	Polska Wschodnia	Region Północny
krajowe	19,3	2,3	3,9	6,0	5,0	2,1
(w tym autostrady:)	15,6	0,3	0,3	0,7	0,1	0,2
wojewódzkie	28,5	2,9	4,2	9,8	8,2	3,5
powiatowe	114,7	12,6	21,3	33,7	35,1	12,1
gminne	125,1	28,3	26,6	28,6	29,3	12,3
SUMA:	303,2	46,4	56,1	78,7	77,7	30,2

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

Polska Południowa była również bezkonkurencyjna pod względem długości linii komunikacji miejskiej, która wyniosła 18 093 km, co stanowiło 33,9% łącznej długości komunikacji miejskiej w kraju.

Środowisko

Oddziaływanie człowieka na środowisko, rosnąca produkcja rolnicza i przemysłowa, wzrost liczby środków transportu oraz procesy urbanizacji przyczyniają się do pogarszania się stanu środowiska naturalnego. Niezbędne jest więc podejmowanie wyzwań związanych z ochroną środowiska, np. promowanie działań w myśl zasady zrównoważonego rozwoju, edukacja ekologiczna i kształtowanie świadomości ekologicznej oraz inwestycje związane z podnoszeniem jakości stanu środowiska. Działania te stanowią jeden z najważniejszych elementów polityki regionalnej.

Z negatywnym oddziaływaniem na środowisko jest także związana eksploatacja kopalni, w tym węgla. Do głównych problemów środowiskowych górnictwa należą odpady górnicze, tereny przeobrażone działalnością górniczą, emisja do powietrza zanieczyszczeń pyłowo-gazowych, szkody górnicze, jak również ingerencja w wody powierzchniowe i gruntowe.

Wśród złóż surowców energetycznych znaczącą rolę odgrywa eksploatacja węgla kamiennego. W roku 2012 wydobycie węgla w samym województwie małopolskim przekraczało 11,467 mln ton. W roku 2012 eksploatowanych było pięć złóż: Janina, Byczyna, Jaworzno, Brzeszcze i Piast, podczas gdy w roku 2008 były to dwa złoża. Złoża węgla kamiennego występują w Małopolsce Zachodniej na terenie powiatów chrzanowskiego (gminy Libiąż, Babice, Alwernia), oświęcimskiego (gminy Preciszów, Brzeszcze, Zator), wadowickiego (gmina Spytkowice) oraz w centralnej części województwa śląskiego, co pokazuje rysunek 3.

Rysunek 3. Obszary występowania złóż węgla kamiennego w Polsce Południowej

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie www.akcjonariatobywatelski.pl, 2013.

W granicach województwa śląskiego położona jest zdecydowana większość złóż węgla kamiennego Górn Śląskiego Zagłębia Węglowego. W złożach GZW dominują węgle energetyczne, które stanowią $\frac{2}{3}$ ogólnych zasobów bilansowych. Mniejszy udział (około $\frac{1}{3}$ zasobów bilansowych) mają węgle koksowe.

Tabela 7. Eksploatacja węgla kamiennego w Górn Śląskim Zagłębiu Węglowym na tle produkcji węgla kamiennego w Polsce

Rok	1998	2001	2004	2007	2010	2011	2012	2013
Ilość złóż GZW (szt.)	108	114	115	118	125	127	128	133 ¹⁾
Złoża eksploatowane GZW (szt.)	47	44	48	46	46	43	48	50 ²⁾
Wydobycie GZW (mln t)	109,85	98,3	91,08	78,33	64,2	62,71	64,68	61,58
Wydobycie Polska (mln t)	113,86	102,5	95,62	82,78	69,19	67,64	71,34	68,4
Udział GZW W wydobyciu krajowym (%)	96,5	95,9	95,3	94,6	92,8	92,7	90,7	90
Objaśnienia:	1) w tym 125 złóż położonych co najmniej częściowo w województwie śląskim; 2) w tym 49 złóż położonych co najmniej częściowo w województwie śląskim;							

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego, Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, sierpień 2015.

Górn Śląskie Zagłębie Węglowe, z zasobami udokumentowanymi, a także prognostycznymi i perspektywicznymi, pozostaje i w dalszym ciągu może być najważniejszym rodzimym źródłem pozyskania węgla kamiennego, kluczowym dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego kraju przez co najmniej 20-40 lat. W części kopalń już obecnie prowadzi się wydobywanie lub prace przygotowawcze do uruchomienia eksploatacji na głębokości sięgającej 1200-1300 m. Bariery mogą być czynniki ekonomiczne, zewnętrzne – związane z konkurencją surowca importowanego, całościowymi kosztami środowiskowymi uzyskiwania energii z węgla oraz wewnętrzne – koszty wydobywania kopaliny, w tym koszty pracy oraz koszty zapewnienia bezpieczeństwa w coraz trudniejszych warunkach geologiczno-górnicych, a także koszty środowiskowe eksploatacji węgla, związane ze wzrastającym zasoleniem wód dołowych w głębokich wyrobiskach, wzrostem ilości odpadów przy eksploatacji cieńszych pokładów.

Analizując potencjał środowiska naturalnego Polski Południowej należy przede wszystkim skupić się na jakości powietrza. Warto tutaj wyróżnić poziom emisji zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych. Działają one negatywnie nie tylko na całe środowisko przyrodnicze, ale także na mieszkańców, kondycję ekosystemu i klimat. Dlatego właśnie kwestia redukcji emisji zanieczyszczeń została poruszona w Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 oraz monitorowana za pomocą wskaźnika realizacji Strategii z III celu strategicznego.

Kolejną ważną kwestią dotyczącą jakości powietrza jest poziom tzw. niskiej emisji, czyli zanieczyszczeń wydobywających się ze źródeł na wysokości poniżej 40 m. Są to przede wszystkim zanieczyszczenia związane z bezpośrednią działalnością antropogeniczną, głównie emisje pyłów i gazów przez indywidualne piece

domowe, niewielkie kotłownie, a także transport komunikacyjny i sektor komunalny. Ma to negatywny wpływ na zdrowie i kondycję mieszkańców terenów zagrożonych zanieczyszczeniami.

Problem ten występuje przede wszystkim na obszarze Strategii, gdzie istnieją miejsca szczególnie zanieczyszczone pyłem zawieszonym i ozonem troposferycznym (zwanym też smogiem fotochemicznym). Z opublikowanego w 2013 roku raportu Europejskiej Agencji Środowiska (EEA) wynika, że Polska przoduje w rankingu najbardziej zanieczyszczonych miast. Wśród nich, aż sześć znalazło się w pierwszej dziesiątce. Były to: Kraków, Nowy Sącz, Gliwice, Zabrze, Sosnowiec, Katowice, czyli miasta z obszaru Polski Południowej¹⁰.

Na obszarze Polski Południowej występują także znaczne obszary deficytu ilościowego i jakościowego wód. Bardzo ważnym problemem jest zagrożenie jakości wód podziemnych w rejonie wydobywania rud cynku i ołowiu w powiecie olkuskim, co jest związane z planowanym zakończeniem wydobywania. Aktualnie kopalnia Olkusz-Pomorzany co minutę zrzuca do kanałów około 250 m³ wody. Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. pobiera z tego strumienia wodę dla niemal 100 tys. mieszkańców i kilku zakładów pracy. Zatapianie kopalń rud cynku i ołowiu spowoduje wystąpienie bardzo poważnych przemian, skutkujących degradacją jakościową znacznych zasobów wód podziemnych. W szczególności nie będzie możliwe dalsze wykorzystywanie wód w charakterze wody pitnej. Niezbędne są działania zapewniające zabezpieczenie zaopatrzenia w wodę obszarów zagrożonych. W powiecie olkuskim po zaprzestaniu wydobywania oraz zamknięciu kopalni wystąpi problem nie tylko z jakością i dostępem do wody dla mieszkańców powiatu, ale także potrzebne będzie stworzenie odpowiedniej infrastruktury melioracyjnej oraz nowych rowów odwadniających tak, aby zapobiegać powodziom.¹¹

Stopień wykorzystania dostępnych do zagospodarowania zasobów wód podziemnych (ZDZP) w obszarach bilansowych województwa śląskiego - tj. stosunek wielkości poboru¹² wód podziemnych do wielkości zasobów¹³, wyrażony w procentach jest podstawowym etapem oceny stanu ilościowego. Wartości te warunkują stan rezerw zasobów wód. Należy podkreślić, iż na 96,7% powierzchni kraju nie stwierdza się nadmiernego czerpania zasobów wód podziemnych dostępnych do zagospodarowania. Natomiast jedne z największych wartości wykorzystania zasobów wód podziemnych notuje się właśnie w województwie śląskim, gdzie na około 1/3 jego powierzchni stan wykorzystania ZDZP jest bardzo wysoki – w obszarze na południe od GOP-u po miasto Wisła, i nadmierny – w środkowej części województwa. Oznacza to jednocześnie, że stan rezerw w tych obszarach jest odpowiednio – bardzo niski oraz deficytowy. Niewielki stopień wykorzystania i tym samym wysoki stan rezerw ZDZP występuje w północnej oraz południowo-wschodniej części województwa (około 50% powierzchni województwa)¹⁴.

Tabela 8. Zasoby eksploatacyjne zwykłych wód podziemnych w Polsce w 2012 roku, w tym w województwie śląskim, według stanu na 31.12.2012 r.

		Polska	woj. śląskie
Powierzchnia [km²]		312 685	12 294
Zasoby eksploatacyjne	Ogółem w m³/h	stan na 31.12.2012 r.	1 984 973,99
		przyrost – ubytek w 2012 r.	11 360,04
	Moduł zasobów m³/h/km²		6,35
	Stan zasobów eksploatacyjnych w m³/h z utworów:	czwartorzędowych	1 311 677,05
		neogeńsko-paleogeńskich	207 368,46
		kredowych	272 456,64
starszych		193 471,85	

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego, Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, sierpień 2015.

¹⁰ Źródło: www.waznamisjazdrowaemisja.pl/niska-emisja-smog-lepiej-oddychac-pelna-piersia, dostęp 10.02.2016 r.

¹¹ Źródło: Założenia do Programu Reindustrializacji dla Województwa Małopolskiego, UM Woj. Małopolskiego, Kraków 2015.

¹² Wartość poboru według stanu na koniec 2011 r. (Źródło: baza danych 'Pobory' Państwowej Służby Hydrogeologicznej).

¹³ Dostępne do zagospodarowania zasoby wód podziemnych według stanu na koniec 2012 r. (Źródło: baza danych Państwowej Służby Hydrogeologicznej).

¹⁴ Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego, Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, sierpień 2015.

Dbłość o otoczenie oraz działania zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju są odzwierciedlone w wielkości inwestycji na ochronę środowiska. Tabela 9. przedstawia nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w Polsce, w poszczególnych obszarach i w województwach Polski Południowej na 1 mieszkańca. Porównując zmianę nakładów finansowych w 2014 roku w stosunku do roku poprzedniego, można zauważyć, że jedynie Polska Wschodnia przejawiała negatywne tendencje. Obserwuje się tutaj obniżenie nakładów finansowych na ochronę środowiska na 1 mieszkańca o 31,48 zł. W pozostałych obszarach strategicznych dynamika wyniosła 118 i więcej. Najwyższą zmianę zanotowano w Polsce Zachodniej, gdzie w 2014 roku nakłady równały się 763,03 zł. W Polsce Południowej odnotowano nakłady wyższe niż średnia w całym kraju, głównie za sprawą województwa śląskiego, gdzie w 2014 roku wyniosły one 492,34 zł na 1 mieszkańca.

Tabela 9. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska na 1 mieszkańca w złotych

	2013	2014	Dynamika
Polska	281,88	370,30	131,37
Polska Południowa	328,86	437,04	132,89
Województwo małopolskie	257,57	361,75	140,45
Województwo śląskie	380,95	492,34	129,24
Polska Centralna	335,91	397,23	118,26
Polska Zachodnia	463,56	763,03	164,60
Polska Wschodnia	526,10	494,62	94,02
Region Północny	459,55	648,02	141,01

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

Kolejnym aspektem mającym znaczenie w analizie stanu środowiska Polski Południowej jest promil gruntów zdewastowanych i zdegradowanych. Tabela 10 przedstawia udział powierzchni tych gruntów w ogólnej powierzchni danego obszaru. Wynika z niej, że największy udział gruntów zdewastowanych w ogólnej powierzchni posiada Polska Zachodnia oraz Południowa. W 2014 roku, w porównaniu do roku poprzedniego, nieznacznie powiększył się ich promil. Warto także zauważyć, że w podziale na poszczególne województwa Polski Południowej, większy udział gruntów zdegradowanych w ogólnej powierzchni posiada województwo śląskie (3,91‰).

Tabela 10. Udział powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych w powierzchni danych obszarów w latach 2010-2014 [w ‰]

		2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA		1,96	2,05	2,06	1,99	2,01
Polska Południowa	Ogółem	2,24	2,46	2,44	2,43	2,45
	Województwo małopolskie	1,18	1,22	1,24	1,17	1,27
	Województwo śląskie	3,54	3,99	3,91	3,97	3,91
Polska Centralna		1,58	1,61	1,65	1,68	1,62
Polska Zachodnia		2,43	2,65	2,64	2,43	2,55
Polska Wschodnia		1,60	1,59	1,60	1,59	1,57
Region Północny		2,02	2,05	2,09	2,02	2,02

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

Turystyka, kultura i promocja makroregionu

Bez wątpienia obszar Polski Południowej jest jednym z najbardziej atrakcyjnych regionów w kraju. Posiada on ogromny potencjał turystyczny oraz znaczące zasoby kulturowe. Warto tutaj przywołać takie atrakcje jak obecność 6 parków narodowych, Beskidów, Jury Krakowsko-Częstochowskiej, czy ośrodków miejskich, takich jak: Kraków, Katowice, Zakopane, Krynica, Wisła, Bielsko-Biała, Częstochowa. Baza turystyczna jest wciąż rozbudowywana. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych (tabela 11) świadczy o tym, że Polska Południowa jest atrakcyjnym miejscem dla turystów. W 2014 roku wskaźnik ten odnotował wartości znacznie wyższe niż dla średniej krajowej. Dynamika zmian w porównaniu do roku poprzedniego wyniosła 101%. Wciąż jednak wśród

województw Polski Południowej istnieje pewna dysproporcja. Wskaźnik ten w województwie śląskim w 2014 roku wyniósł 28,55%, natomiast w Małopolsce 31,94%.

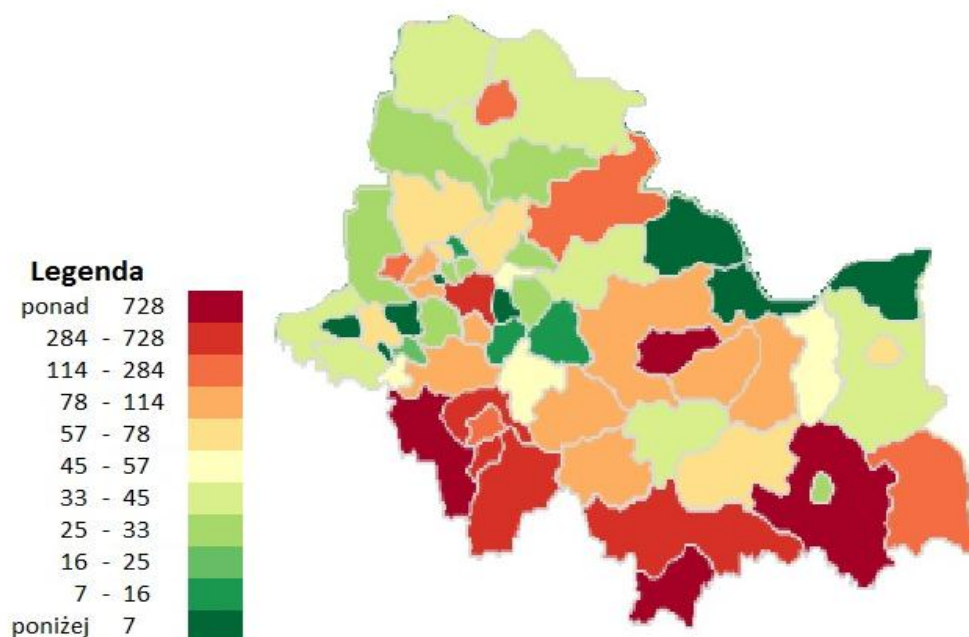
Tabela 11. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w obiektach noclegowych w latach 2010-2014¹⁵

	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	25,05	25,83	25,15	25,39	26,28
Polska Południowa	31,01	30,82	30,18	30,47	30,79
Województwo małopolskie	31,23	31,37	30,93	31,64	31,94
Województwo śląskie	30,65	29,86	28,74	28,23	28,55
Polska Centralna	32,58	33,05	31,91	32,14	33,57
Polska Zachodnia	23,21	24,19	23,63	24,14	25,44
Polska Wschodnia	21,52	22,34	21,92	21,67	22,08
Region Północny	21,71	22,77	21,96	22,07	22,94

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

Rysunek 4 przedstawia natomiast liczbę udzielonych noclegów w Polsce Południowej w podziale na powiaty w 2014 roku. Można zauważyć, że powiatami o najwyższym wskaźniku były: tatrzański, nowosądecki, miasto Kraków i cieszyński. Powiatami, w których wskaźnik ten osiągnął najniższe wartości okazały się oświęcimski, brzeski, miasto Sosnowiec i Jastrzębie Zdrój.

Rysunek 4. Udzielone noclegi w obszarze Polski Południowej w podziale na powiaty w 2014 roku [w tys.]

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

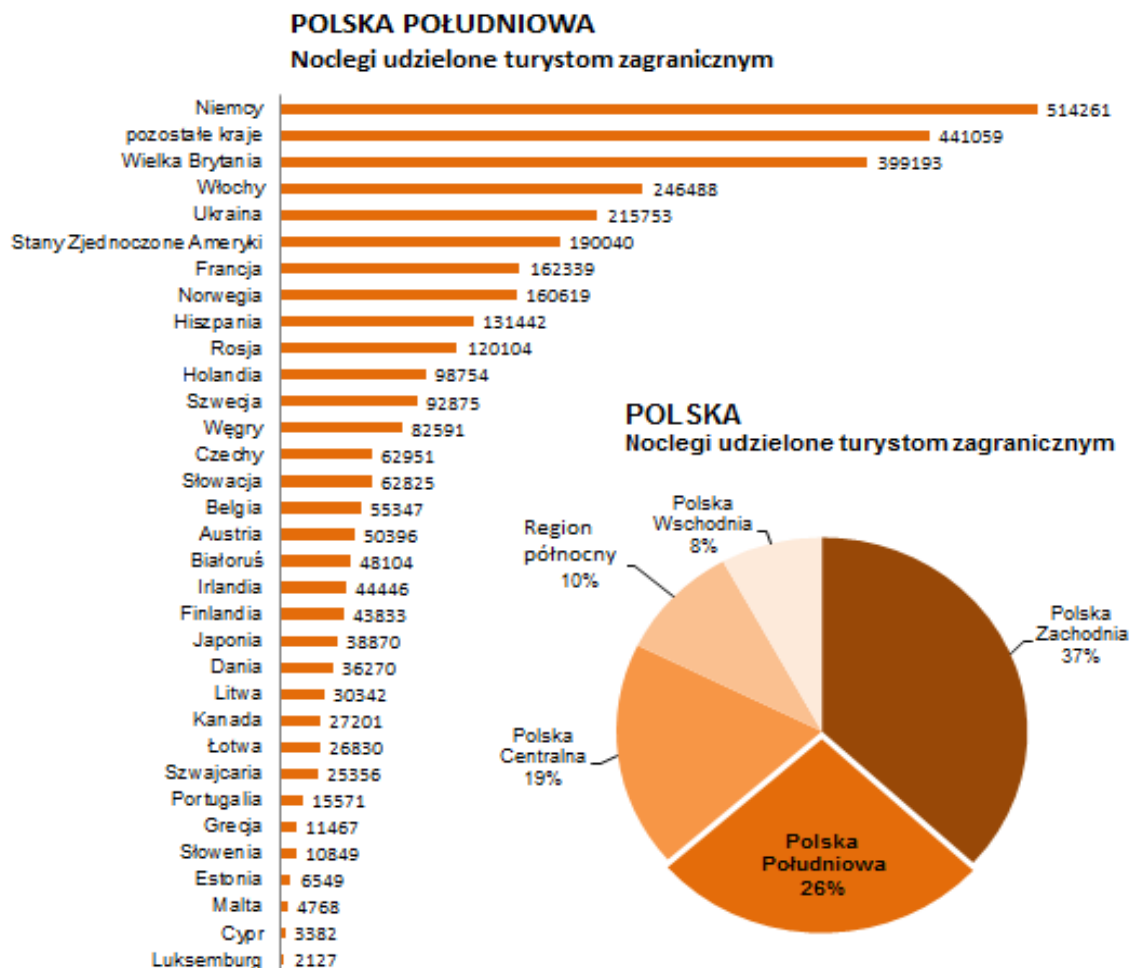
Analizując przyjazdy turystów zagranicznych, należy zwrócić uwagę na wykres 4. Została tam przedstawiona liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym w Polsce Południowej w podziale na kraj pochodzenia oraz odsetek udzielonych im noclegów w poszczególnych obszarach w Polsce w 2014 roku. Można więc zauważyć, że 37% spośród wszystkich noclegów udzielanych turystom zagranicznym w Polsce, ma miejsce w obszarze

¹⁵ Stopień wykorzystania wyrażono jako stosunek udzielonych noclegów do ogólnej liczby miejsc noclegowych, pomnożonych przez liczbę dni w roku

Polski Zachodniej. Są to głównie odwiedzający narodowości niemieckiej, brytyjskiej, holenderskiej. Ponad ¼ turystów zagranicznych w Polsce odwiedziła w 2014 roku Polskę Południową, co dało jej drugi wynik wśród wszystkich badanych obszarów. Byli to głównie przyjezdni z Niemiec, Wielkiej Brytanii, Włoch i Ukrainy.

Wykres 4. Liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

Polska Południowa jest także obszarem, który posiada dużą zasobność nie tylko wśród atrakcji turystycznych, ale także instytucji kultury. W 2014 roku zajęła ona pierwsze miejsce spośród wszystkich badanych obszarów strategicznych pod względem największej liczby muzeów (łącznie z ich oddziałami), zwiedzających muzea, liczby bibliotek publicznych i ich czytelników, ilości kin stałych oraz liczby uczestników imprez organizowanych przez domy i ośrodki kultury oraz kluby i świetlice. Pod względem liczby teatrów i instytucji muzycznych oraz ich widzów lepsza okazała się tylko Polska Centralna. Świadczy to o tym, że Polska Południowa przoduje pod względem atrakcyjności kulturowej, a ośrodki miejskie stają się rozpoznawalne pod względem kultury wśród metropolii europejskich.

II. Wykaz działań przyczyniających się do realizacji celów strategii

W oparciu o cele i strategiczne obszary interwencji określone w *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020* zidentyfikowano przedsięwzięcia, których realizacja przyczynia się do osiągnięcia celu głównego *Strategii*.

Wśród dokumentów wskazujących projekty ważne do realizacji na terenie danego województwa z makroregionu Polski Południowej należy wymienić przede wszystkim: *Kontrakty Terytorialne* poszczególnych województw, *Dokument Implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu*, *Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.)*, *Krajowy Program Kolejowy*, *Krajowym Programie Kolejowym do 2023 roku* oraz *Polską Mapę Drogową Infrastruktury Badawczej*. W finansowaniu projektów największy udział będą miały środki pochodzące z Programu Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Projekty będą mogły być zrealizowane również w ramach *Connecting Europe Facility* (CEF), o ile uzyskają dofinansowanie w trybie konkursowym. Dla projektów wskazanych w *Polskiej Mapie Drogowej Infrastruktury Badawczej* jednym z głównych źródeł wsparcia będą środki pochodzące z Programu Innowacyjny Rozwój. W przypadku niektórych inwestycji jako przewidywane źródło ich finansowania wskazuje się także środki budżetu państwa lub jednostek samorządu terytorialnego oraz pochodzące z regionalnego programu operacyjnego.

Szczególnie istotne są przedsięwzięcia ujęte w Kontraktach Terytorialnych (KT). W części strategicznej zostały wynegocjowane, a następnie podpisane przez stronę rządową i samorządową pod koniec 2014 r. W I poł. 2015 r. w następstwie zakończenia negocjacji programów operacyjnych z Komisją Europejską, KT zostały uzupełnione o tzw. część wdrożeniową (aneks nr 1), obejmującą wysokość i warunki dofinansowania RPO. Aneks nr 1 określa również pułapy środków budżetu państwa, jakie mogą zostać wykorzystane na uzupełnienie wkładu krajowego dla projektów realizowanych w ramach RPO na lata 2014-2020 w podziale na projekty finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego, rewitalizację finansowaną z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i inne projekty. Od września 2015 r. trwa proces uzgadniania przygotowanych przez stronę rządową (poszczególne resorty i departamenty Ministerstwa Rozwoju) oraz samorządową (urzędy marszałkowskie) informacji o przedsięwzięciach wskazanych w art. 6 KT. Obowiązek przygotowania informacji szczegółowych dotyczy 688 przedsięwzięć. Przedsięwzięcia ujęte w: Dokumencie Implementacyjnym do Strategii Rozwoju Transportu, Programie Budowy Dróg Krajowych oraz Krajowym Programie Kolejowym do 2023 roku zostały wyłączone z tego obowiązku. Dotychczas 4 województwa, w tym jedno z makroregionu Polski Południowej (małopolskie, warmińsko-mazurskie, dolnośląskie i opolskie) otrzymały informację o akceptacji projektów do realizacji w ramach RPO. Poniższa tabela przedstawia zestawienie istotnych dla makroregionu projektów, ujętych w dokumentach strategicznych, których realizacja może przyczynić się do osiągnięcia celów SRPP.

Tabela 12. Zestawienie istotnych dla makroregionu projektów, ujętych w dokumentach strategicznych, których realizacja może przyczynić się do osiągnięcia celów SRPP

LP.	NAZWA PROJEKTU	UWAGI
1.	Projekty drogowe	
1.1.	S-1 Pyrzowice – Bielsko Biała	Przedsięwzięcie ujęte w DI na liście projektów drogowych oraz ujęte (jako dwa projekty S-1 Pyrzowice - Kosztowy i S-1 Kosztowy - Bielsko- Biała) w załączniku nr 1 PBDK na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.). S-1 od węzła „Kosztowy II” w Mysłowicach do węzła „Suchy Potok” w Bielsku-Białej – inwestycja w przygotowaniu (trwa procedura mająca na celu wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach).
1.2.	Budowa Beskidzkiej Drogi Integracyjnej	Projekt ujęty w KT dla województwa małopolskiego i śląskiego, jako przedsięwzięcie warunkowe.
1.3.	Przebudowa DK 94 Kraków - Olkusz	Projekt ujęty w KT dla województwa małopolskiego, jako przedsięwzięcie warunkowe.

1.4.	Modernizacja i przebudowa węzłów na najbardziej obciążonej drodze regionu – DK94/86 w przebiegu Katowice – Sosnowiec – Będzin – Czeladź (DK86) oraz Czeladź, Będzin, Sosnowiec do Dąbrowy Górniczej (DK94)	Projekt ujęty w KT dla województwa śląskiego, jako przedsięwzięcie warunkowe.
2.	Projekty kolejowe	
2.1.	(a) Modernizacja linii kolejowej Katowice – Kraków (szybkie połączenie) (b) Budowa łącznicy kolejowej Kraków Zabłocie – Kraków Krzemionki	Projekt ujęty w KT dla województwa małopolskiego i śląskiego. Inwestycje realizowane w zakresie przewidzianym w Krajowym Programie Kolejowym do 2023 roku.
2.2.	Prace na linii kolejowej E-30 na odcinku Kraków Główny Towarowy – Rudzice wraz z dobudową torów linii aglomeracyjnej	Ogłoszono przetarg na modernizację odcinka Kraków Główny Towarowy – Rudzice wraz z dobudową torów linii aglomeracyjnej.
2.3.	Linia Kolejowa nr 93 na odcinku Trzebinia – Oświęcim – Czechowice Dziedzice	Projekt ujęty w KT województw małopolskiego i śląskiego. Projekt ujęty w Krajowym Programie Kolejowym do 2023 roku na liście podstawowej.
2.4.	Prace na liniach kolejowych nr 138, 161, 180, 654, 655, 657, 658, 699 na odcinku Gliwice – Bytom – Chorzów Stary – Mysłowice Brzezinka – Oświęcim oraz Dorota – Mysłowice Brzezinka	Projekt ujęty w KT województw małopolskiego i śląskiego. Projekt ujęty w Krajowym Programie Kolejowym do 2023 roku na liście podstawowej.
2.5.	Prace na liniach kolejowych nr 62, 660 na odcinku Tunel – Bukowno – Sosnowiec Płd.	Projekt ujęty w KT województw małopolskiego i śląskiego. Projekt ujęty w Krajowym Programie Kolejowym do 2023 roku na liście rezerwowej.
2.6.	Rewitalizacja linii kolejowej nr 117 odc. Kalwaria Zebrzydowska Lanckorona – Bielsko-Biała Główna na odcinku granica województwa – Bielsko – Biała Główna	Projekt ujęty w KT województw małopolskiego i śląskiego, jako przedsięwzięcie warunkowe. Projekt ujęty w Krajowym Programie Kolejowym do 2023 roku na liście rezerwowej.
3.	Transport publiczny	
3.1.	Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu zrównoważonej mobilności miejskiej/ekologicznego transportu	Projekt ujęty w KT województw małopolskiego i śląskiego. Przedsięwzięcia będą realizowane przez projekty wynikające ze Strategii ZIT dla miasta wojewódzkiego i obszarów powiązanych z nim funkcjonalnie.
4.	Efektywność energetyczna	
4.1.	Wsparcie działań z zakresu efektywności energetycznej zgodnie z podziałem interwencji pomiędzy programami krajowymi i regionalnymi	Projekt ujęty w KT województw małopolskiego i śląskiego. Przedsięwzięcia będą realizowane przez projekty wynikające ze Strategii ZIT dla miasta wojewódzkiego i obszarów powiązanych z nim funkcjonalnie.
4.2.	Wsparcie selektywne przedsięwzięć dotyczących sieci ciepłowniczych i chłodniczych	Projekt ujęty w KT województw małopolskiego i śląskiego. Przedsięwzięcia będą realizowane przez projekty wynikające ze Strategii ZIT dla miasta wojewódzkiego i obszarów powiązanych z nim funkcjonalnie.
5.	Turystyka	
5.1.	Szlak architektury drewnianej – piecza nad autentyzmem i integralnością zabytkowych obiektów drewnianych (w tym 8 obiektów UNESCO)	Projekt ujęty w KT dla województwa małopolskiego jako przedsięwzięcie warunkowe, którego realizacja jest uzależniona między innymi od dostępności środków finansowych.

6.	Nauka i badania - projekty ujęte w Polskiej Mapie Drogowej Infrastruktury Badawczej ¹⁶	
6.1.	CTA – Obserwatorium astronomii gamma TeV	Strategiczny obszar badań: Rozwój nauki poprzez badania podstawowe Koordynator: Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
6.2.	FAIR – Ośrodek Badań Antyprotonami i Jonami	Strategiczny obszar badań: Rozwój nauki poprzez badania podstawowe Koordynator: Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
6.3.	POLFAR – Radio interferometr o niskiej częstotliwości	Strategiczny obszar badań: Rozwój nauki poprzez badania podstawowe Koordynator: Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
6.4.	SPIRAL2	Strategiczny obszar badań: Rozwój nauki poprzez badania podstawowe Koordynator: Instytut Fizyki Jądrowej imienia Henryka Niewodniczańskiego PAN w Krakowie
6.5.	CCB – Centrum Cyklotronowe Bronowice (rozbudowa)	Strategiczny obszar badań: Rozwój nauki poprzez badania interdyscyplinarne Koordynator: Instytut Fizyki Jądrowej imienia Henryka Niewodniczańskiego PAN w Krakowie
6.6.	ESS – Europejskie Źródło Spalacyjne	Strategiczny obszar badań: Rozwój nauki poprzez badania interdyscyplinarne Koordynator: Instytut Fizyki Jądrowej imienia Henryka Niewodniczańskiego PAN w Krakowie
6.7.	SOLARIS – Narodowe Centrum Promieniowania Synchrotronowego	Strategiczny obszar badań: Rozwój nauki poprzez badania interdyscyplinarne Koordynator: Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
6.8.	CCTW – Centrum Czystych Technologii Węglowych: rozwój wiedzy i kompetencji gospodarki regionalnej wokół czystych technologii węglowych	Strategiczny obszar badań: Wzrost efektywności wytwarzania, magazynowania i przesyłania energii Koordynator: Główny Instytut Górnictwa w Katowicach
6.9.	NCBiA – Narodowe Centrum Badań i Aplikacji Nowych Materiałów i Technologii dla Elektroenergetyki	Strategiczny obszar badań: Wzrost efektywności wytwarzania, magazynowania i przesyłania energii Koordynator: Akademia Górniczo- Hutnicza im. S. Staszica w Krakowie
6.10.	NCTE – Narodowe Centrum Technologii Energetycznych	Strategiczny obszar badań: Wzrost efektywności wytwarzania, magazynowania i przesyłania energii Koordynator: Akademia Górniczo- Hutnicza im. S. Staszica w Krakowie
6.11.	Europejskie Centrum Przetwórstwa Surowców Metalicznych i Metali	Strategiczny obszar badań: Rozwój zaawansowanych materiałów i technologii Koordynator: Instytut Metali Nieżelaznych w Gliwicach
6.12.	FOUNDRYMET – Konsorcjum dla Odlewnictwa i Metalurgii	Strategiczny obszar badań: Rozwój zaawansowanych materiałów i technologii Koordynator: Akademia Górniczo - Hutnicza im. S. Staszica w Krakowie

¹⁶ Wpisanie projektu na PMDIB jest warunkiem koniecznym dla możliwości ubiegania się o dofinansowanie na rozwój infrastruktury badawczej w ramach programu Inteligentny Rozwój 2014-2020. Konkurs dedykowany projektom wpisanym do PMDIB rozpoczął się 1 października 2015 r.

6.13.	C4@A4 - Korelacje, Koherencja, Kognitywność wzdłuż A4	Strategiczny obszar badań: Rozwój inteligentnych systemów i infrastruktury Koordynator: Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
6.14.	CENTREVITAL – Centrum Eko-Innowacyjnych Technologii Rewitalizacji Terenów Przemysłowych	Strategiczny obszar badań: Zrównoważony rozwój środowiska naturalnego i środowiska człowieka Koordynator: Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych w Katowicach

Z kolei poniżej przedstawiono zidentyfikowane inicjatywy oraz przedsięwzięcia realizowane wspólnie przez podmioty z województw małopolskiego i śląskiego w 2015 roku. Zakres podmiotowy przedstawionych inicjatyw obejmuje jednostki samorządu wojewódzkiego oraz instytucje o charakterze regionalnym.

Wspólne działania w zakresie rozwoju gospodarczego

Program Śląsk 2.0

W okresie od stycznia do maja 2015 r. przedstawiciele samorządów województwa śląskiego i małopolskiego uczestniczyli w pracach nad rządowym **Programem wsparcia przemysłu Województwa Śląskiego i Małopolski Zachodniej – Śląsk 2.0**.

Na początku stycznia 2015 r. samorzady województw małopolskiego i śląskiego wystąpiły do Pani Premier Ewy Kopacz o włączenie przedstawicieli strony samorządowej do międzyresortowego zespołu ds. wzmocnienia potencjału przemysłowego Śląska. Na przełomie stycznia – lutego 2015 r. podejmowane były spotkania z samorządowcami z gmin, na terenie których działają kopalnie przewidziane do restrukturyzacji, przedstawicielami sektora gospodarczego i społecznego w celu wypracowania wspólnych założeń do rządowego programu.

11 lutego 2015 r. w Bytomiu odbyło się spotkanie przedstawicieli samorządów terytorialnych województw małopolskiego i śląskiego z przedstawicielami rządu, przedmiotem którego była dyskusja nad założeniami programu rewitalizacji dla Śląska i Małopolski Zachodniej.

16 lutego 2015 r. (Kraków) odbyło się **wspólne spotkanie przedstawicieli województw z przedstawicielem rządu**, które dotyczyło głównie obszaru badań, technologii i innowacji. Następnie została nawiązana robocza współpraca pomiędzy Urzędem Marszałkowskim Województwa Śląskiego i Małopolskiego. Efektem współpracy było wypracowanie spójnych dokumentów zawierających propozycje każdego z regionów do programu reindustrializacji, opracowywanego przez międzyresortowy zespół rządowy. Propozycje te zostały przekazane stronie rządowej w dniu 15 maja 2015 r.

W dniu **30 czerwca 2015 r.** Rząd RP przyjął i przedstawił w Katowicach dokument pt.: „**Śląsk 2.0 – program wsparcia przemysłu Województwa Śląskiego i Małopolski Zachodniej**”. Program ten jest pakietem rozwiązań, których celem jest zwiększenie i wykorzystanie potencjału regionów. W dokumencie znajduje się sześć głównych osi, wokół których koncentrują się działania związane z inwestycjami, wzrostem konkurencyjności, rozwojem nowoczesnych kadr dla przemysłu, integracją funkcji miast aglomeracji. W ramach programu wspierane będą inwestycje w obszarze infrastruktury drogowej i kolejowej, gospodarki niskoemisyjnej, rewitalizacji. Przyjęto również pakiet rozwiązań dla górnictwa i propozycje zmian w systemie edukacji.

Przedsięwzięcie realizuje kierunki interwencji:

1.2. Wykreowanie i wspieranie inteligentnych specjalizacji regionalnych gospodarek w oparciu o potencjał obydwu aglomeracji miejskich

1.4. Tworzenie struktur pozwalających na efektywny transfer zasobów

2.1. Współpraca podmiotów nakierowana na rozwijanie kapitału ludzkiego makroregionu

3.3. Kreowanie oferty inwestycyjnej

Inicjatywa Awangarda

W dniu **23 lutego 2015 r.** w Katowicach odbyło się **spotkanie informacyjne Inicjatywy Awangarda**, które było równocześnie pierwszym wydarzeniem w Polsce organizowanym przez Dom Polski Południowej w Brukseli. Głównym celem spotkania było przedstawienie korzyści, które niesie ze sobą uczestnictwo w Inicjatywie. Wśród nich wymienić można nowe formy promocji, uczestnictwo w międzynarodowych projektach pilotażowych,

wymianę doświadczeń i informacji oraz promocję dobrych praktyk z zakresu badań i innowacji. Inicjatywa Awangarda to unikalne porozumienie regionów zainicjowane w listopadzie 2013 roku. Ma ono na celu wsparcie odrodzenia przemysłu w Unii Europejskiej dzięki współpracy gospodarczej w obszarach inteligentnej specjalizacji. W spotkaniu z udziałem Francisco Caballero-Sanza, Głównego Ekonomisty w Dyrekcji Generalnej ds. Przedsiębiorstwa i Przemysłu Komisji Europejskiej, Jana Larosse'a z Departamentu Ekonomii, Nauki i Innowacji Rządu Flandrii oraz Carla Alberta Hjelmborn, Szefa Przedstawicielstwa Skåne w Brukseli, uczestniczyli przedstawiciele instytucji otoczenia biznesu z województwa śląskiego i małopolskiego. Partnerami wydarzenia byli: Regionalna Izba Gospodarcza w Katowicach, Fundusz Górnośląski, Euro-Centrum, Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego, Klaster LifeScience Kraków oraz Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości.

W dniu **16 kwietnia 2015 r.** w Brukseli nastąpiło **podpisanie przez marszałków województw małopolskiego i śląskiego Deklaracji Mediolańskiej** - dokument Inicjatywy Awangarda. Inicjatywa ta jest grupą współpracy 25 regionów z 12 krajów unijnych. W jej skład z Polski wchodzi dwa województwa – śląskie i małopolskie. Uczestnicy Awangardy wspierają się wzajemnie we wdrażaniu strategii inteligentnej specjalizacji i klastrów w celu rozwijania innowacji i polityki przemysłowej. Współpraca regionów polega m.in. na uzgadnianiu stanowisk i wspólnym występowaniu do instytucji europejskich czy realizacji projektów pilotażowych. Ponadto ma na celu wspieranie wdrażania idei Paktu Przemysłowego za pomocą rozwoju wielopoziomowych inwestycji europejskich i inicjatyw klastrowych dla pojawiających się lub przekształcających się gałęzi przemysłu. Długofalowym celem inicjatywy jest generowanie miejsc pracy i wzrostu gospodarczego poprzez inwestowanie w priorytetowe dziedziny o znaczeniu strategicznym dla reindustrializacji. Podpisana w Brukseli Deklaracja Mediolańska wskazuje kierunek rozwoju, główne cele i założenia, jak i warunki uczestnictwa w Inicjatywie. W uroczystości wzięli udział m.in.: Komisarz Komisji Europejskiej ds. rynku wewnętrznego, przemysłu, przedsiębiorczości i MŚP Elżbieta Bieńkowska; doradca Rządu Flandrii, przedstawiciel Inicjatywy Awangarda Jan Larosse; posłowie do Parlamentu Europejskiego: Róża Thun, Danuta Jazłowiecka, Czesław Siekierski, a także Konsul Generalny, Kierownik Wydziału Konsularnego Ambasady RP w Brukseli Piotr Adamiuk; Radca, Kierownik Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Brukseli Krzysztof Turowski oraz Radca, Koordynator Wydziału Polityki Regionalnej i Spójności Stałego Przedstawicielstwa RP przy UE Krzysztof Kasprzyk. Podczas wizyty w Brukseli nastąpiło również spotkanie obu Marszałków w Domu Polski Południowej.

Przedsięwzięcie realizuje kierunki interwencji:

- 1.2. Wykreowanie i wspieranie inteligentnych specjalizacji regionalnych gospodarek w oparciu o potencjał obydwu aglomeracji miejskich*
- 1.4. Tworzenie struktur pozwalających na efektywny transfer zasobów*
- 3.3. Kreowanie oferty inwestycyjnej*

VIII Forum Nowej Gospodarki

W dniu **12 czerwca 2015 r.** w Parku Naukowo-Technologicznym „Euro-Centrum” w Katowicach odbyło się kolejne **Forum Nowej Gospodarki**, będące cykliczną konferencją organizowaną przy współpracy samorządów województwa śląskiego i małopolskiego, ośrodków naukowych i badawczych oraz przedsiębiorców. Główna sesja tematyczna Forum poświęcona była transformacji energetyki w Polsce Południowej po przyjęciu ustawy o OZE, w tym kierunkom rozwoju energetyki prosumenckiej na tym obszarze. Zwrócono m.in. uwagę na rolę regionalnych programów operacyjnych w procesie transformacji energetycznej, poprzez udzielanie dofinansowań na wspieranie konkretnych działań poprawiających efektywność energetyczną.

W ramach Forum odbywa się także spotkanie Klubu Nowej Gospodarki, gremium zrzeszające ekspertów z różnych dziedzin, wojewodów obu województw, przedstawicieli wiodących uczelni, prezesów największych firm w regionach oraz szefów izb gospodarczych. Klub Nowej Gospodarki jest również ciałem doradczym dla marszałków województw małopolskiego i śląskiego, działającym na rzecz rozwoju Polski Południowej oraz pełni rolę Rady Programowej Forum Nowej Gospodarki. Podczas spotkania Klubu dyskutowano przede wszystkim o zagadnieniu ubóstwa energetycznego, rewitalizacji w kontekście wizji całego regionu oraz kierunkach zmian, w związku z wejściem w życie ustawy o OZE.

Przedsięwzięcie realizuje kierunki interwencji:

- 1.2. Wykreowanie i wspieranie inteligentnych specjalizacji regionalnych gospodarek w oparciu o potencjał obydwu aglomeracji miejskich*
- 1.4. Tworzenie struktur pozwalających na efektywny transfer zasobów*

2.2. Wspólne tworzenie sieciowych produktów łączących podmioty i obszary makroregionu

3.3. Kreowanie oferty inwestycyjnej

V Europejski Kongres Małych i Średnich Przedsiębiorstw

W dniach **12-14 października 2015 r.** w Katowicach odbył się **V Europejski Kongres Małych i Średnich Przedsiębiorstw**, którego współgospodarzami byli samorząd województwa małopolskiego i śląskiego. W tym cyklicznym wydarzeniu biorą udział przedstawiciele świata nauki, polityki i gospodarki oraz delegacje zagraniczne z kilkudziesięciu państw. W czasie Kongresu odbywają się dyskusje w ramach sesji panelowych, warsztatów i różnego rodzaju spotkań z udziałem ekspertów. V Europejski Kongres Małych i Średnich Przedsiębiorstw odbył się pod hasłem „Nauka-biznes-samorząd. Razem dla gospodarki”. W jego trakcie dyskutowano o zaangażowaniu firm z sektora MŚP w budowę modelu polskiej gospodarki opartego na wiedzy oraz rozwoju innowacyjności. Uczestnicy spotkania mogli dowiedzieć się m.in. jak prowadzić swoją firmę w sposób innowacyjny, wykorzystując przy tym elementy inteligentnego rozwoju, współpracy z nauką i klastrami czy rozwój nowych technologii.

Przedsięwzięcie realizuje kierunki interwencji:

1.2. Wykreowanie i wspieranie inteligentnych specjalizacji regionalnych gospodarek w oparciu o potencjał obydwu aglomeracji miejskich

1.4. Tworzenie struktur pozwalających na efektywny transfer zasobów

2.2. Wspólne tworzenie sieciowych produktów łączących podmioty i obszary makroregionu

3.3. Kreowanie oferty inwestycyjnej

Wspólne działania w zakresie ochrony środowiska

Ochrona siedlisk nieleśnych

W 2015 roku realizowano kolejny etap projektu pt.: „Czynna ochrona siedlisk nieleśnych, charakterystycznych dla obszaru Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd”. Głównym celem przedsięwzięcia jest zachowanie i ochrona około 100 ha najcenniejszych obszarów muraw kserotermicznych oraz muraw naskalnych na terenie czterech Ostoi Natura 2000 (Ostojka Olsztyńsko-Mirowska (240015), Ostojka Złotopotocka (240020), Ostojka Kroczycka (240032), Ostojka Środkowojurajska (240009)). W ramach projektu prowadzi się zadania ochrony czynnej tj. np.: wypas zwierząt gospodarskich – owiec i kóz na murawach kserotermicznych, wycinka podrostów drzew i krzewów. Realizowane są również zadania związane z przygotowaniem odpowiedniej infrastruktury turystycznej takiej jak np.: budowa miejsc parkingowych i postojowych, wymiana ringów na skałach, lokalizacja tablic informacyjnych. Ponadto w ramach projektu prowadzona jest działalność edukacyjna oraz promocyjna.

Przedsięwzięcie realizuje kierunek interwencji:

2.4. Rozwijanie współpracy w zakresie ochrony środowiska i zabezpieczenia przed sytuacjami kryzysowymi

Wspólne działania w zakresie kultury

Bieżąca współpraca instytucji kultury w zakresie wymiany spektakli, wystaw, muzealiów

W 2015 roku instytucje kultury podległe samorządom obu województw realizowały wspólnie zadania z zakresu: wymiany i organizacji spektakli oraz wystaw, udziału w festiwalach, pozyskiwania produkcji filmowych, wypożyczania muzealiów. W działaniach tych brały udział takie instytucje jak: Teatr Śląski im. St. Wyspiańskiego w Katowicach, Teatr im. J. Słowackiego w Krakowie, Instytucja Filmowa Silesia-Film w Katowicach, Krakowska Komisja Filmowa, Muzeum Śląskie w Katowicach, Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze, Muzeum Archeologiczne w Krakowie, Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce.

Przedsięwzięcia realizują kierunki interwencji:

1.3. Tworzenie dynamicznego ośrodka kultury rozpoznawalnego wśród metropolii europejskich

Karpacki Szlak Architektury Drewnianej

W okresie **1 lipca – 30 listopada 2015 r.** instytucje: Muzeum Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie oraz Małopolska Organizacja Turystyczna zrealizowały przedsięwzięcie pt.: **Opracowanie koncepcji i budowa partnerstwa dla projektu Karpacki Szlak Architektury Drewnianej**. Działania podjęte w ramach projektu posłużyły wymianie doświadczeń pomiędzy partnerami z województwa małopolskiego, śląskiego,

podkarpackiego oraz Słowacji, zajmującymi się rozwojem i promocją turystyki. Przygotowano wspólny wniosek złożony do programu INTERREG PL-SK (w ramach naboru projektów flagowych).

Przedsięwzięcie realizuje kierunek interwencji:

3.2. Przyciąganie i organizacja wydarzeń o znaczeniu krajowym i międzynarodowym

Poprawa jakości gromadzonych danych

W 2015 roku kontynuowano realizację projektu pt.: **Poprawa jakości gromadzenia danych o publicznych i niepublicznych instytucjach kultury w Polsce**. Projekt ten, realizowany przez Regionalny Ośrodek Kultury w Katowicach oraz Małopolski Instytut Kultury, ukierunkowany był na stworzenie propozycji poprawy systemu statystyki publicznej w sektorze kultury, w celu uwzględnienia nie tylko wskaźników ilościowych, ale również jakościowych aspektów realizowanych działań.

Przedsięwzięcie realizuje kierunek interwencji:

1.3. Tworzenie dynamicznego ośrodka kultury rozpoznawalnego wśród metropolii europejskich

Analiza pogranicza śląsko-małopolskiego

W 2015 roku kontynuowano realizację projektu pt.: **Tropem badaczy Zagłębia Dąbrowskiego**. Było to przedsięwzięcie o charakterze badawczym, dokumentacyjnym oraz popularyzatorsko – wydawniczym skupionym wokół terenu Zagłębia Dąbrowskiego (pogranicze małopolsko-śląskie). Efektem projektu była publikacja, szeroko opisująca obraz mieszkańca pogranicza małopolsko-śląskiego ze szczególnym uwzględnieniem zwyczajów oraz obrzędów dorocznych i rodzinnych. Przedsięwzięcie zostało zrealizowane przez Regionalny Ośrodek Kultury w Katowicach oraz Muzeum Etnograficzne w Krakowie.

Przedsięwzięcie realizuje kierunek interwencji:

1.3. Tworzenie dynamicznego ośrodka kultury rozpoznawalnego wśród metropolii europejskich

Tydzień Kultury Beskidzkiej

W okresie **od 25 lipca do 2 sierpnia 2015 r.** odbyła się jedna z największych imprez folklorystycznych na świecie pt.: **Tydzień Kultury Beskidzkiej**. Impreza ta odbywa się corocznie przez 9 kolejnych dni z równoczesnymi plenerowymi koncertami na 5 głównych estradach w: Wiśle, Szczyrku, Żywcu, Makowie Podhalańskim i Oświęcimiu. Organizatorem imprezy jest Regionalny Ośrodek Kultury w Bielsku-Białej we współpracy z Miejską Biblioteką Publiczną – Domem Kultury w Makowie Podhalańskim oraz Oświęcimskim Centrum Kultury. Podczas Tygodnia Kultury Beskidzkiej odbywają się koncerty zespołów polskich i zagranicznych, które prezentują oryginalne bogactwo ludowej muzyki, tańca, śpiewu, obrzędów i zwyczajów, ludowi artyści zaś prezentują swoją twórczość, a organizacje i instytucje kultury osiągnięcia w zakresie ochrony, dokumentacji i popularyzowania dorobku ludowej kultury.

Przedsięwzięcie realizuje kierunek interwencji:

3.2. Przyciąganie i organizacja wydarzeń o znaczeniu krajowym i międzynarodowym

I Zjazd Karpacki

W dniach **od 25 do 26 kwietnia 2015 r.** zorganizowano **I Zjazd Karpacki** w Ludźmierzu, połączony z corocznym Świętem Bacowskim. Organizatorem imprezy był Związek Podhalan. Wzięli w niej udział ludzie Karpat, których łączy wspólna tożsamość, wspólne karpackie korzenie, wspólna tradycja pasterska oraz dziedzictwo kulturowe. Bacowie i juhasi z Podhala, Orawy, Spiszu, Beskidu, Bukowiny, a także Łemkowie spotkali się by wskrzesić i upamiętnić przedwojenne zjazdy górali. W Ludźmierzu i Łopusznej odbyły się konferencje i panele dyskusyjne na temat spraw gospodarczych, tradycji i kultury górali, a także znaczenia społeczności wołoskiej w ochronie Karpat.

Przedsięwzięcie realizuje kierunek interwencji:

3.2. Przyciąganie i organizacja wydarzeń o znaczeniu krajowym i międzynarodowym

Wspólne działania na rzecz promocji i wymiany doświadczeń z regionami UE w zakresie planowania na poziomie makroregionów

Działalność Domu Polski Południowej w Brukseli - wspólnej inicjatywy województw: śląskiego, małopolskiego i opolskiego

W dniach **5-9 lutego 2015 r.** w Brukseli odbyła się coroczna impreza pt.: Salon des Vacances (targi turystyczne). W ramach targów turystycznych, skierowanych do środowiska międzynarodowego mieszkającego w Brukseli, z udziałem podmiotów z branży turystycznej, **zorganizowano wspólną prezentację regionów Domu Polski Południowej**. Targi odwiedziło ponad 100 tysięcy zainteresowanych.

W **kwietniu 2015 r.** została uruchomiona **strona internetowa Domu Polski Południowej (DPP)**, wspólnej inicjatywy województw: śląskiego, małopolskiego i opolskiego. Celem jej jest wspieranie budowania marki oraz wizerunku Polski Południowej. Pod adresem www.southpolandhouse.eu można znaleźć najnowsze informacje dotyczące działalności DPP, aktualności z poszczególnych regionów tworzących DPP, najważniejsze informacje o województwach, konkursach i programach UE oraz oferty współpracy. Strona ma wersję w języku polskim oraz angielskim.

W dniu **9 maja 2015 r.** w Brukseli zorganizowano **wspólną promocję regionów** Domu Polski Południowej w ramach Dnia Otwartych Drzwi Instytucji Europejskich w Komitecie Regionów.

W **lipcu 2015 r.** wydano **ulotkę informacyjno-promocyjną** regionów Domu Polski Południowej w wersji angielskiej i polskiej.

W dniu **4 grudnia 2015 r.** **zaprezentowano atrakcyjność gospodarczą regionów** Domu Polski Południowej w trakcie corocznej Gali wręczenia nagrody BEPOLUX (Belgijsko-Polsko-Luksemburskiej Izby Handlowej) dla największego inwestora belgijskiego w Polsce. Wydarzenie skierowane było do środowiska biznesowego w Belgii.

Przedsięwzięcia realizują kierunki interwencji:

3.1. Tworzenie pakietowych produktów turystycznych wykorzystujących potencjał obydwu województw

3.3. Kreowanie oferty inwestycyjnej

3.4. Lobbying na rzecz makroregionu

Wymiana doświadczeń w zakresie planowania na poziomie ponadregionalnym

W dniach **8-9 czerwca 2015 r.** w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego w Krakowie miała miejsce **wizyta delegacji z regionu Rodan-Alpy**, regionu partnerskiego województwa małopolskiego. Spotkanie miało na celu m.in. wymianę doświadczeń w obszarze monitoringu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz funkcjonowania strategii ponadregionalnych. Uczestnicy spotkania mieli okazję poznać m.in. przesłanki towarzyszące powstaniu *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020*, jej główne założenia oraz przykłady wspólnych działań województw małopolskiego i śląskiego.

W dniu **17 września 2015 r.** w Krakowie odbyło się **spotkanie członków zespołu zadaniowego** ds. współpracy w obszarze *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020* z **przedstawicielami z Bezirksregierung Köln**. Spotkanie było kontynuacją wieloletniej współpracy województwa śląskiego z regionem partnerskim Krajem Związkowym Północną Nadrenią–Westfalią w Niemczech. Tematyką spotkania była wymiana doświadczeń w zakresie planowania i organizowania procesów rozwojowych na obszarach funkcjonalnych, w tym ponadregionalnych. Uczestnicy spotkania zapoznali się z procesem tworzenia *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020* oraz dokumentami o podobnym charakterze opracowywanymi w Północnej Nadrenii–Westfalii.

Przedsięwzięcia realizują kierunek interwencji:

3.4. Lobbying na rzecz makroregionu

Wspólne działania w ramach spotkań zespołów i grup roboczych

Konferencja na temat programów transnarodowych i międzyregionalnego EWT

Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju wraz z Urzędami Marszałkowskimi Województwa Śląskiego i Małopolskiego zorganizowało **konferencję na temat programów transnarodowych i międzyregionalnego**

Europejskiej Współpracy Terytorialnej 2014-2020 (EWT) oraz komplementarności tych programów z dokumentami regionalnymi.

Konferencja odbyła się **12 marca 2015 roku w Katowicach**. Tematem przewodnim wydarzenia była innowacyjność i MŚP, wpisana zarówno do programów transnarodowych i międzyregionalnego EWT, jak i dokumentów regionalnych. Przedstawiciele Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju przedstawili ofertę programów Interreg Region Morza Bałtyckiego, Interreg Europa Środkowa i INTERREG EUROPA, natomiast przedstawiciele Urzędów Marszałkowskich z Małopolski, Opolszczyzny i Śląska prezentowali zagadnienia innowacyjności oraz MŚP w kontekście Regionalnych Programów Operacyjnych 2014-2020, Regionalnej Strategii Innowacyjności oraz *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020*. Instytucje zaangażowane w projekty EWT w latach 2007-2013 także podzieliły się swoim doświadczeniem ze współpracy międzynarodowej i zaprezentowały projekty nawiązujące do tematyki spotkania.

Przedsięwzięcie realizuje kierunek interwencji:

1.4. Tworzenie struktur pozwalających na efektywny transfer zasobów

2.2. Wspólne tworzenie sieciowych produktów łączących podmioty i obszary makroregionów

3.3. Kreowanie oferty inwestycyjnej

Spotkanie zespołu zadaniowego oraz przedstawicieli Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju

W dniu **23 października 2015 r.** w Międzynarodowym Centrum Kultury w Krakowie odbyło się **spotkanie zespołu zadaniowego** ds. współpracy w obszarze *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020*. Uczestnikami spotkania byli również przedstawiciele Departamentu Programów Ponadregionalnych Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju. Tematyka spotkania dotyczyła przygotowania informacji rocznej z realizacji zapisów *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020*, możliwości finansowania działań i projektów ponadregionalnych na szczeblu krajowym (w tym konkurs dotacji) oraz sposobu podejścia do ewentualnej renegocjacji kontraktów terytorialnych. Rozmawiano również o zorganizowaniu w regionach spotkań informacyjnych, dotyczących możliwości finansowania projektów ponadregionalnych z różnych źródeł, np. w ramach inicjatywy Łącząc Europę, Life itp. Poruszono również kwestię organizacji w przyszłości spotkań gremiów i zespołów, tworzonych dla wdrażania zapisów dokumentu Strategii, w tym: Rady Koordynującej, sejmików obu województw oraz tematycznych zespołów roboczych. Ważnym elementem spotkania była również wymiana doświadczeń pomiędzy przedstawicielami Regionalnych Obserwatoriów Terytorialnych w zakresie tematyki prowadzonych badań oraz analiza potencjalnych potrzeb badawczych na poziomie ponadregionalnym.

Przedsięwzięcie realizuje kierunek interwencji:

3.4. Lobbying na rzecz makroregionu

Spotkanie przedstawicieli Regionalnych Obserwatoriów Terytorialnych (ROT-ów) obu województw

W dniu **9 listopada 2015 r.** odbyło się **spotkanie robocze przedstawicieli Regionalnych Obserwatoriów Terytorialnych**, działających w ramach Urzędów Marszałkowskich Województw Śląskiego i Małopolskiego. Celem spotkania było nawiązanie stałej współpracy obu jednostek w zakresie monitorowania zjawisk społeczno-gospodarczych na poziomie ponadregionalnym. W ramach wizyty przedstawiciele obu ROT-ów zaprezentowali wyniki swojej dotychczasowej działalności badawczej w zakresie podejmowanej tematyki i stosowanej metodologii. Na tej podstawie nakreślono obszary przyszłej współpracy analitycznej ze wskazaniem osób koordynujących zagadnienia po stronie obu regionów.

Przedsięwzięcie realizuje kierunki interwencji:

2.2. Wspólne tworzenie sieciowych produktów łączących podmioty i obszary makroregionu

3.4. Lobbying na rzecz makroregionu

Spotkanie grupy roboczej ds. współpracy w obszarze kultury

W dniu **21 grudnia 2015 r.** odbyło się **spotkanie dyrektorów wydziału/departamentu ds. kultury obu Urzędów Marszałkowskich**. Celem spotkania było omówienie możliwości współpracy między województwem śląskim i małopolskim w obszarze kultury, w tym organizacja zespołu roboczego, koordynującego i generującego zakres oraz formy współpracy. Wynikiem prac zespołu winny być projekty o charakterze ponadregionalnym, które będą następnie zgłaszane do dofinansowania w ramach ogłaszanych konkursów do programów operacyjnych. Zadaniem zespołu będzie również łączenie oraz wspólna promocja istniejących wydarzeń w celu zwiększenia ich oddziaływania i rozpoznawalności na terenie kraju jak i Europy.

Przedsięwzięcie realizuje kierunki interwencji:

- 1.3. Tworzenie dynamicznego ośrodka kultury rozpoznawalnego wśród metropolii europejskich
 - 2.2. Wspólne tworzenie sieciowych produktów łączących podmioty i obszary makroregionu
 - 3.2. Przyciąganie i organizacja wydarzeń o znaczeniu krajowym i międzynarodowym
-

Wspólne prace nad dokumentami programowymi perspektywy finansowej 2014-2020**Dalsze prace nad zapisami regionalnych programów operacyjnych i ich dokumentów wdrożeniowych**

W 2015 roku prowadzono dalsze prace związane z tworzeniem dokumentów programowych dla perspektywy finansowej UE 2014-2020. Oba województwom zależało na tym, by zapisy w programach operacyjnych i ich dokumentach uszczegóławiających, stanowiły podstawę dla realizacji projektów ponadregionalnych i komplementarnych na terenie województwa małopolskiego i śląskiego. Ostatecznie w dokumentach obu województw, w ramach opisu procedur wyboru projektów, zawarto kryterium związane z ponadregionalnością projektu, premiujące przedsięwzięcia wpisujące się w zapisy Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020. W ramach RPO WSL kryterium to stanowi dodatkowy element oceny merytorycznej dla wszystkich projektów (załącznik 4). W ramach RPO WM kryterium to wpisano dla ośmiu Osi Priorytetowych (załącznik 3.).

Przedsięwzięcie realizuje kierunek interwencji:

- 3.4. Lobbying na rzecz makroregionu
-

Prace nad zapisami dokumentów wdrożeniowych krajowych programów operacyjnych

W 2015 roku przedstawiciele Urzędów Marszałkowskich Województwa Małopolskiego i Śląskiego współpracowali z przedstawicielami Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju w zakresie tworzenia propozycji zapisów premiujących projekty ponadregionalne w szczegółowych opisach osi priorytetowych krajowych programów operacyjnych. W rezultacie udało się uzyskać odpowiednie zapisy w PO Infrastruktura i Środowisko, gdzie zastosowano horyzontalne kryterium *ponadregionalność projektu* dla siedmiu Osi oraz w PO Inteligentny Rozwój i PO Polska Cyfrowa.

Przedsięwzięcie realizuje kierunek interwencji:

- 3.4. Lobbying na rzecz makroregionu
-

Podsumowanie

Współpraca samorządów województw małopolskiego i śląskiego jest ściśle związana z realizacją założeń, na których opiera się Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020. Wspólny dokument zakładający wykorzystanie potencjału obu województw, stał się ważnym elementem tej współpracy, którą od lat prowadziły władze samorządowe. Możliwości wynikające z nowej perspektywy unijnej oraz uwzględnienie w regionalnych programach operacyjnych obu województw działań ponadregionalnych, premiujących takie inicjatywy, przyczyniły się do zacieśnienia współpracy i poszukiwania obszarów służących rozwojowi obszaru Strategii.

Na podstawie zidentyfikowanych wydarzeń o charakterze ponadregionalnym, które miały miejsce w 2015 r., zaobserwować można, że główne działania odbywały się w zakresie kierunku 3.4. *Lobbying na rzecz makroregionu*. Podejmowano inicjatywy w zakresie uzgadniania stanowisk oraz zapisów w dokumentach obu regionów, promowano ideę obszaru Polski Południowej na forum UE, w tym przede wszystkim poprzez działalność Domu Polski Południowej. Drugim istotnym obszarem aktywności był kierunek 1.2. *Wykreowanie i wspieranie inteligentnych specjalizacji regionalnych gospodarek w oparciu o potencjał obydwu aglomeracji miejskich*. W ramach tego kierunku realizowano inicjatywy zmierzające do: rozwoju istniejącego potencjału przemysłowego obu województw, nawiązywania międzynarodowej współpracy gospodarczej oraz rozwoju wspólnych inicjatyw w zakresie B+R. Warto również wskazać na dużą aktywność podmiotów w zakresie kierunków: 1.3. *Tworzenie dynamicznego ośrodka kultury rozpoznawalnego wśród metropolii europejskich* oraz 3.2. *Przyciąganie i organizacja wydarzeń o znaczeniu krajowym i międzynarodowym*. We wspomnianych obszarach organizowano wspólne imprezy o charakterze kulturalnym, realizowano prace badawcze, inicjowano współpracę instytucji kultury w ramach zakresów ich działalności oraz tworzone wspólne produkty.

Wyniki ankiety skierowanej do jednostek samorządu terytorialnego województw małopolskiego i śląskiego

W kontekście wdrażania Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego oraz Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego przeprowadził ankietę dotyczącą współpracy gmin i powiatów subregionu Małopolski Zachodniej z instytucjami województwa śląskiego oraz współpracy gmin i powiatów województwa śląskiego z instytucjami województwa małopolskiego. Celem ankiety było uzyskanie informacji o podjętej bądź planowanej współpracy między wspomnianymi jednostkami.

W województwie małopolskim ankieta została rozesłana do wszystkich 30 gmin i 4 powiatów subregionu Małopolski Zachodniej. Odpowiedź zwrótną wystosowało 20 na 34 jednostki (18 gmin i 2 powiaty), co stanowiło ogółem 58,8%. Natomiast w województwie śląskim ankietą zostały objęte wszystkie gminy i powiaty województwa śląskiego. Odpowiedź wystosowało 95 na 184 jednostek (81 gmin i 14 powiatów), co stanowiło ogółem 51,63%.

W województwie małopolskim 60% jednostek, które wzięły udział w ankiecie, prowadzi lub planuje współpracę z instytucjami województwa śląskiego. Spośród ankietowanych jednostek województwa śląskiego 20% prowadzi lub planuje współpracę z instytucjami województwa małopolskiego.

W obu ankietach zadano 5 pytań, w których poproszono o wskazanie partnera współpracującego z daną jednostką, rodzaju działania, okresu realizacji projektów oraz wybranie odpowiedniego obszaru działań spośród podanych poniżej:

1. Infrastruktura drogowa,
2. Komunikacja zbiorowa,
3. Gospodarka wodno-ściekowa,
4. Edukacja,
5. Kultura,
6. Turystyka,
7. Sport,
8. Promocja,
9. Ochrona środowiska,
10. Ochrona zdrowia,
11. Rynek pracy,
12. Inne usługi publiczne,
13. Inne obszary.

Wyniki ankiety dla gmin i powiatów subregionu Małopolska Zachodnia dotyczącej współpracy z instytucjami województwa śląskiego

Pytanie 1.

Pierwsze pytanie dotyczyło czy jednostka (lub jednostki organizacyjne) współpracuje lub współpracowała od roku 2013 r. z jednostką, lub jednostkami organizacyjnymi/instytucjami z terenu województwa śląskiego. 11 na 20 jednostek uczestniczących w badaniu (55%) odpowiedziało, że obecnie **prowadzi taką współpracę**.

Pytanie 2.

Pytanie drugie poruszało kwestię, czy dana jednostka lub jednostki organizacyjne posiadają dokumenty, bądź porozumienia, na podstawie których określona została współpraca z jednostką samorządu terytorialnego lub jednostką organizacyjną/instytucją z województwa śląskiego.

11 jednostek, które zadeklarowało, że posiadają takowe porozumienia, wymieniło ponad 50 dokumentów (umów partnerskich, porozumień międzygminnych, umów artystycznych, listów intencyjnych itp.) wskazujących na współpracę z gminami województwa śląskiego. Spośród nich, aż 14 porozumień zostało zawartych z jednostkami miasta Jaworzno. Pozostałe gminy województwa śląskiego, które współpracowały z jednostkami subregionu Małopolski Zachodniej to m.in.: Mysłowice, Bielsko-Biała, Pszczyna, Porąbka, Sosnowiec. Warto także wspomnieć o współpracy gmin Klucze i Trzebinia ze Związkiem Gmin Jurajskich zrzeszającym jednostki położone w obrębie Jury Krakowsko-Częstochowskiej.

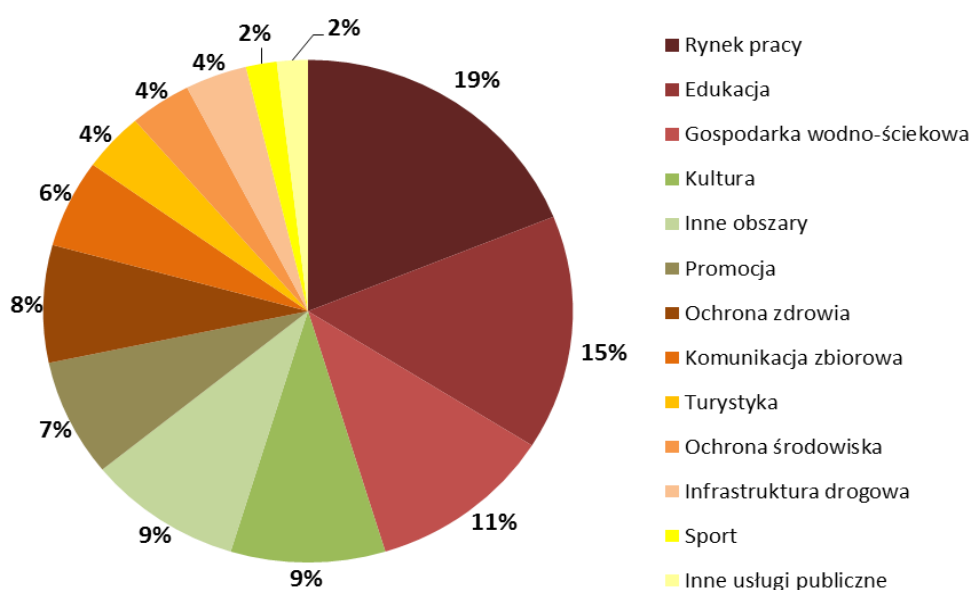
Z przeprowadzonego badania wynikało, że 19% wszystkich porozumień dotyczyło obszaru rynku pracy. Było to spowodowane przed wszystkim sporządzaniem dużej ilości umów stażowych w powiecie chrzanowskim, które dotyczyły pracy bezrobotnych na terenie województwa śląskiego, szczególnie w Jaworznie, Sosnowcu i Katowicach.

Kolejnym obszarem zrzeszającym większy odsetek dokumentów była edukacja (15% wszystkich dokumentów) oraz gospodarka wodno-ściekowa (11%). Można tutaj wymienić takie porozumienia jak np.:

- potwierdzenie Patronatu dla Olkuskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku (Miejski Ośrodek Kultury w Olkuszu) przez Uniwersytet Śląski i WSB w Dąbrowie Górniczej;
- porozumienia międzygminne (Kęty-Porąbka) w zakresie gospodarki wodno-ściekowej;
- umowy na wykonywanie usług pomiędzy PWiK Oświęcim a Górnośląskim Przedsiębiorstwem Wodociągów w Katowicach;
- porozumienie Galerii Sztuki Współczesnej Biuro Wystaw Artystycznych w Olkuszu z Akademią Sztuk Pięknych w Katowicach w zakresie koncertów studentów oraz pracowników dydaktycznych uczelni.

Najmniej porozumień zawierano w zakresie infrastruktury drogowej, sportu i innych usług publicznych. Były to głównie umowy związane z wykonywaniem usług komunikacji międzygminnej (wykres 5).

Wykres 5. Czy Państwa jednostka lub jednostki organizacyjne posiadają dokumenty/porozumienia, na podstawie których określona została współpraca jednostką samorządu terytorialnego lub jednostką organizacyjną/instytucją z województwa śląskiego?

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Pytanie 3.

W kolejnym pytaniu należało opisać zadania realizowane z jednostką samorządu terytorialnego lub jednostką organizacyjną/instytucją z województwa śląskiego we wskazanych obszarach w latach 2013-2015.

11 jednostek, które realizowały zadania z instytucjami województwa śląskiego wskazało ogółem 35 zadań. Były to przede wszystkim przedsięwzięcia z obszaru kultury (23%), promocji (18%) i edukacji (16%). Najmniejszy odsetek zadań realizowany z obszaru komunikacji zbiorowej i sportu, natomiast żadnych działań nie wykazano z zakresu rynku pracy i innych usług publicznych. Można tutaj wymienić takie przedsięwzięcia jak np.:

- organizacja koncertów i wystaw w gminie Trzebinia przy współpracy z IPIUM „Silesia” i Śląską Piwnicą „Artycha” Żory;

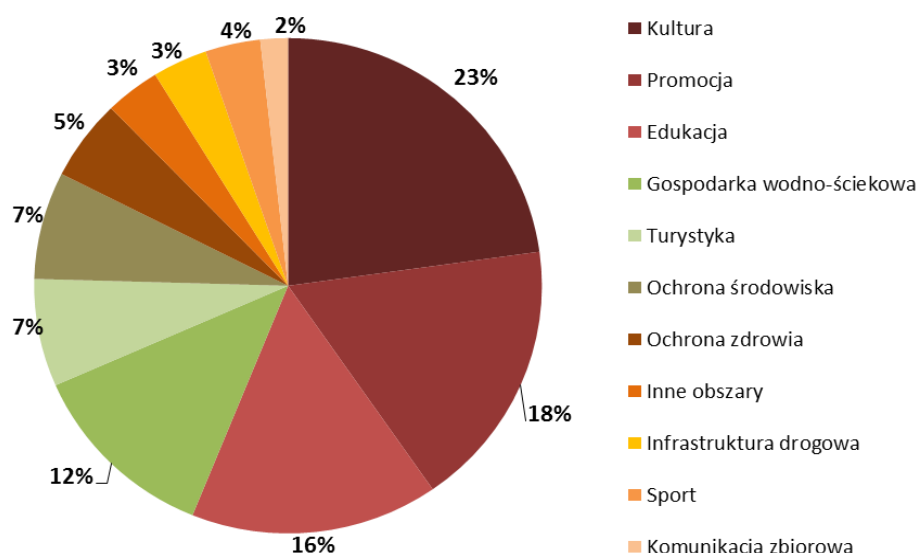
- dotacje celowe przekazane gminie Libiąż na zadania bieżące realizowane na podstawie porozumień/ umów dotyczących zadań z zakresu edukacji - pokrycia kosztów zatrudnienia związanego z nauczaniem religii (295 zł z Sosnowca, 429,40 zł z Jaworzna i 264 zł z Chełmu Śląskiego);
- współdziałanie w tworzeniu przewodnika po Euroregionie Beskidy przez miasto Oświęcim i wymiana informacji w celu aktualizacji MSIT Oświęcim (Małopolskiego Systemu Informacji Turystycznej) z udziałem Pszczyny i Bielsko-Białej.

Wśród realizowanych zadań pojawiła się także współpraca w ramach Związku Gmin Jurajskich (gminy Trzebinia i Klucze) oraz Stowarzyszenia Regionu Beskidów (gmina Brzeźnica) z zakresu edukacji, kultury, turystyki i promocji.

Jednostkami z województwa śląskiego, które najczęściej podejmowały współpracę z gminami Małopolski Zachodniej były: Katowice, Jaworzno, Porąbka, Mysłowice oraz Pszczyna.

Spośród jednostek, które wskazały szacunkowe wartości projektów lub wydarzeń, najwyższą wartość posiadał Tydzień Kultury Beskidzkiej organizowany corocznie przez miasto Oświęcim, gdzie koszty jednej edycji wynoszą około 1,5 mln zł. Kolejną okazała się organizacja wystawy „Pejzaże polsko-słowackie w Brzeźnicy”, gdzie szacunkowa wartość oceniana jest na ponad 170 tys. zł.

Wykres 6. Zadania realizowane z jednostką samorządu terytorialnego lub jednostką organizacyjną/institucją z województwa śląskiego w wybranych obszarach w latach 2013-2015

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Pytanie 4.

W pytaniu czwartym należało wskazać, czy jednostka lub jednostki organizacyjne planują w przyszłości podjęcie współpracy z jednostką samorządu terytorialnego lub jednostką organizacyjną/institucją z województwa śląskiego.

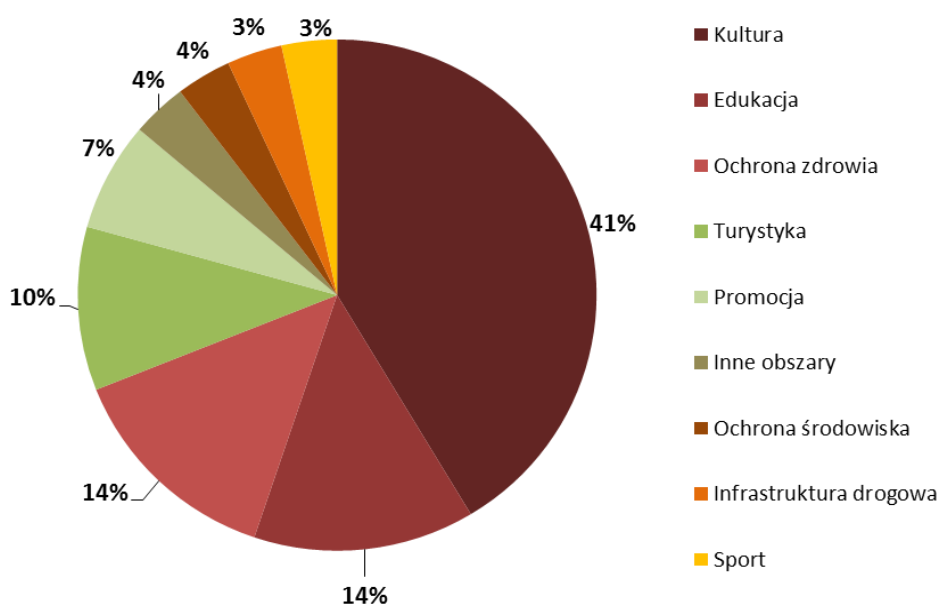
6 gmin prowadzących współpracę z instytucjami województwa śląskiego (Chrzanów, Libiąż, Klucze, Olkusz, Trzebinia i miasto Oświęcim), powiat chrzanowski oraz gmina Mucharz, która dotychczas takiej współpracy nie wykazywała, zamierzają zrealizować ogółem 22 zadania we współpracy z instytucjami województwa śląskiego. Jedynie 4 z nich nie mają określonych ram czasowych, natomiast większość przedsięwzięć rozpocząć się ma w 2016 roku.

41% ogółu działań będzie dotyczyło wydarzeń kulturalnych, np. organizacji wystaw artystycznych, koncertów i spotkań literackich. Najwięcej takich zadań planuje zorganizować gmina Olkusz (5 wydarzeń). Kolejne działania planowane są z zakresu edukacji (14%) i ochrony zdrowia (14%). Zaliczać się tutaj będzie przede wszystkim organizacja lekcji religii przez miasto Oświęcim we współpracy z gminą Czechowice-Dziedzice i Jaworzno lub też

pomoc finansowa dla Gminy Miasta Jaworzno na częściowe pokrycie kosztów utrzymania Ośrodka Profilaktyki Uzależnienia od Alkoholu oraz pobytu Nietrzeźwych przez gminę Chrzanów.

Gmina Mucharz, która dotychczas nie współpracowała z instytucjami województwa śląskiego, w 2016 roku planuje przygotować we współpracy z gminą Radzionków wystawę przedstawiającą herby miast i gmin nawiązujących do Św. Wojciecha oraz opisy tych miejscowości w języku śląskim.

Wykres 7. Czy Państwa jednostka lub jednostki organizacyjne planują w przyszłości podjęcie współpracy z jednostką samorządu terytorialnego lub jednostką organizacyjną/instytucją z województwa śląskiego?

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Pytanie 5.

W ostatnim pytaniu należało wskazać czy przedstawiciel danej jednostki lub jednostki organizacyjnej zasiada w gremiach partnerskich urzędów/instytucji z terenu województw małopolskiego i śląskiego (np. stowarzyszenia, zrzeszenia, związki gmin i powiatów, federacje, inne).

Spośród wszystkich 18 jednostek terytorialnych, które wystosowały do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego odpowiedzi na ankietę, 4 jednostki wskazały, że ich przedstawiciele zasiadają w gremiach partnerskich urzędów. Odpowiedzi z poszczególnych gmin pokazano w tabeli 13.

Tabela 13. Czy przedstawiciel Państwa jednostki lub jednostki organizacyjnej zasiada w gremiach partnerskich urzędów/instytucji z terenu województw małopolskiego i śląskiego (np. stowarzyszenia, zrzeszenia, związki gmin i powiatów, federacje, inne)?

Gmina	Rodzaj instytucji
Libiąż	Stowarzyszenie Gmin Górniczych w Polsce
	Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo na Jurze”
Trzebinia	Radny Rady Miasta Trzebini - Członek Zarządu Związku Gmin Jurajskich
Brzeźnica	Stowarzyszenie Region Beskidy
Klucze	Zarząd Związku Gmin Jurajskich

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Wyniki ankiety dla gmin i powiatów województwa śląskiego dotyczącej współpracy z instytucjami województwa małopolskiego

Pytanie 1.

Pierwsze pytanie dotyczyło czy jednostka (lub jednostki organizacyjne) współpracuje lub współpracowała od roku 2013 r. z jednostką, lub jednostkami organizacyjnymi/instytucjami z terenu województwa małopolskiego. 17 na 95 jednostek uczestniczących w badaniu (17,89%) odpowiedziało, że obecnie **prowadzi taką współpracę**.

Pytanie 2.

Pytanie drugie poruszało kwestię, czy dana jednostka lub jednostki organizacyjne posiadają dokumenty, bądź porozumienia, na podstawie których określona została współpraca z jednostką samorządu terytorialnego lub jednostką organizacyjną/instytucją z województwa małopolskiego.

16 jednostek, które zadeklarowały, że posiadają owe porozumienia, wymieniło ponad 73 dokumenty (porozumień, umów, umów wypożyczenia, listów intencyjnych) wskazujące na współpracę z gminami województwa małopolskiego. Aż 41% wszystkich dokumentów zostało zawartych w Częstochowie. Natomiast ponad połowa wszystkich porozumień została zawarta z jednostkami gminy Kraków. Pozostałe gminy województwa małopolskiego, które współpracowały z jednostkami województwa śląskiego to m.in.: Oświęcim, Tarnów, Nowy Sącz, Brzeszcze, Zakopane a także powiat wielicki, czy powiat oświęcimski. Warto także wspomnieć o współpracy gmin Częstochowa i Lelów ze Związkiem Gmin Jurajskich czy gminy Częstochowa ze Stowarzyszeniem Gmin Powiatów Małopolski.

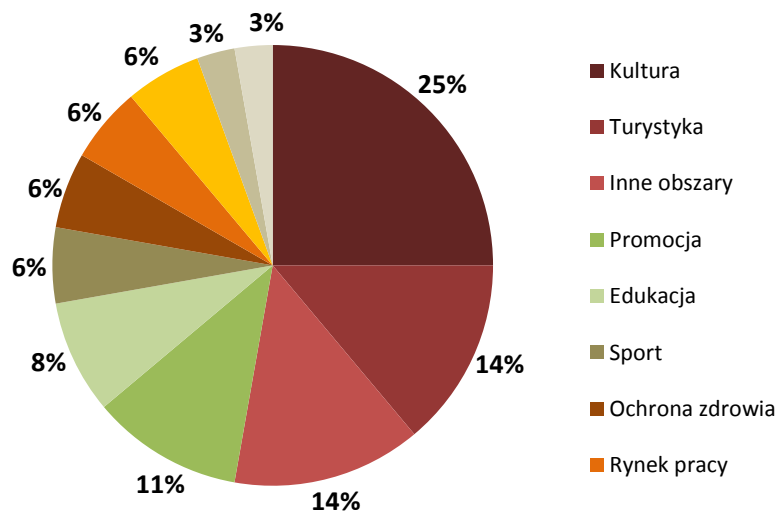
Z przeprowadzonego badania wynikało, że 25% wszystkich porozumień dotyczyło obszaru kultury (9 gmin). Kolejnym obszarem zrzeszającym większy odsetek dokumentów była turystyka (14%: 4 gminy i 1 powiat), promocja (11%: 4 gminy) oraz edukacja (8%: 2 gminy i 1 powiat). Około 14% jst określiła inny obszar niż wskazany w ankiecie.

Można tutaj wymienić takie porozumienia jak np.:

- umowa w obszarze kultury (Częstochowa z Muzeum Historyczne Miasta Krakowa);
- porozumienie w obszarze edukacji (powiat wodzisławski z AGH w Krakowie);
- porozumienie w obszarze turystyki (Chorzów z Urzędem Miasta Nowy Sącz).

Najmniej porozumień zawierano w zakresie komunikacji zbiorowej i gospodarki wodno-ściekowej. Gmina Czechowice-Dziedzice wskazała na największą różnorodność obszarów współpracy, tj.: edukację, kulturę, turystykę, sport, promocję, ochronę zdrowia, rynek pracy, inne usługi publiczne oraz inne obszary.

Wykres 8. Czy Państwa jednostka lub jednostki organizacyjne posiadają dokumenty/porozumienia, na podstawie których określona została współpraca jednostką samorządu terytorialnego lub jednostką organizacyjną/instytucją z województwa małopolskiego?

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Pytanie 3.

W kolejnym pytaniu należało opisać zadania realizowane z jednostką samorządu terytorialnego lub jednostką organizacyjną/instytucją z województwa małopolskiego we wskazanych obszarach w latach 2013-2015.

14 jednostek, które realizowały zadania z instytucjami województwa małopolskiego wskazało ogółem 80 zadań. Były to przede wszystkim przedsięwzięcia z obszaru kultury (22%), turystyki (14%) oraz promocji i edukacji (każdy obszar po 11%). Najmniejszy odsetek zadań realizowany był z obszaru komunikacji zbiorowej oraz innych usług publicznych, natomiast żadnych działań nie wykazano z zakresu infrastruktury drogowej, gospodarki wodno-ściekowej oraz ochrony środowiska.

Można tutaj wymienić takie przedsięwzięcia jak np.:

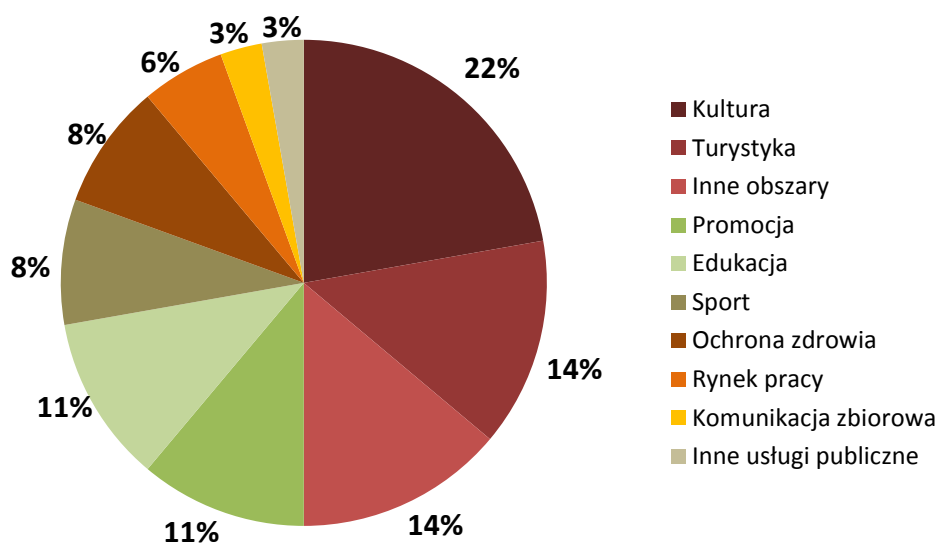
- Upowszechnianie kultury teatralnej – wymiana repertuarowa między teatrami (Częstochowa z Teatrem im. L. Solskiego w Tarnowie);
- Organizacja tygodniowych warsztatów merytorycznych, artystycznych, dziennikarskich i malarskich, które zakończyły się konferencją dotyczącą polityki senioralnej na świecie (gmina Chorzów z Urzędem Miasta Nowego Sącza);
- Wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej (powiat bieruńsko-lędziński z powiatem wielickim, limanowskim, gorlickim, wadowickim, oświęcimskim);
- Wykłady, spotkania, debaty na uczelni oraz wizyty pracowników naukowych, udział w konkursach (powiat wodzisławski z Wyższą Szkołą Europejską im. Ks. J. Tischnera w Krakowie).

Wśród realizowanych zadań pojawiła się także współpraca w ramach Związku Gmin Jurajskich i Lokalnej Grupy Działań Dolina Soły.

Jednostkami z województwa małopolskiego, które najczęściej podejmowały współpracę z gminami województwa śląskiego były: Kraków, Oświęcim, Nowy Sącz, powiat wielicki oraz powiat oświęcimski.

Spośród jednostek, które wskazały szacunkowe wartości projektów lub wydarzeń, najwyższą wartość posiadał projekt współpracy w zakresie turystyki i sportu „Aktywne strefy” powiatu pszczyńskiego z LGD Dolina Soły. Natomiast powiat bieruńsko-lędziński, Gliwice oraz powiat pszczyński charakteryzowały się największą szacunkową wartością wszystkich projektów. Największą liczbą zadań charakteryzowała się z kolei Częstochowa (35%), w drugiej kolejności powiat bieruńsko-lędziński (11%) oraz Dąbrowa Górnicza i Łędziny (odpowiednio po 8%).

Wykres 9. Zadania realizowane z jednostką samorządu terytorialnego lub jednostką organizacyjną/instytucją z województwa małopolskiego w wybranych obszarach w latach 2013-2015

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Pytanie 4.

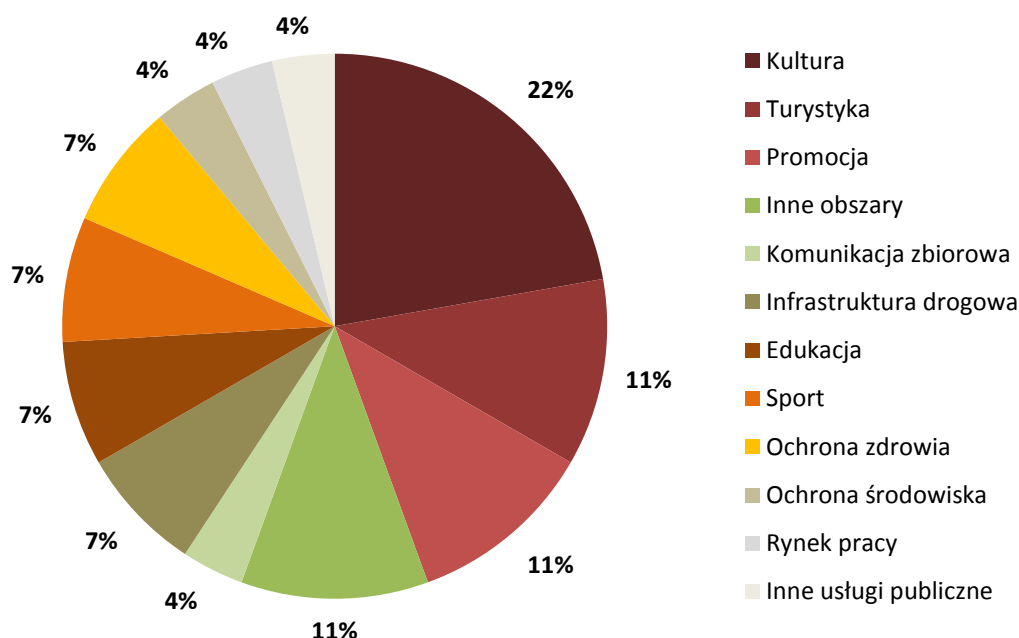
W pytaniu czwartym należało wskazać, czy jednostka lub jednostki organizacyjne planują w przyszłości podjęcie współpracy z jednostką samorządu terytorialnego lub jednostką organizacyjną/instytucją z województwa małopolskiego.

9 gmin prowadzących współpracę z instytucjami województwa małopolskiego (Chorzów, Czechowice-Dziedzice, Częstochowa, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Piekary Śląskie, powiat bieruńsko-lędzki, powiat pszczyński, Wilamowice) oraz gmina Ślemień, która dotychczas nie wykazywała takiej współpracy, planują realizację ogółem 34 przedsięwzięć we współpracy z instytucjami województwa małopolskiego.

22% ogółu działań będzie dotyczyć wydarzeń kulturalnych, np. upowszechniania kultury teatralnej, organizacji wystaw artystycznych, wypożyczenia muzealiów. Najwięcej zadań tego obszaru planuje zorganizować gmina Częstochowa (11 wydarzeń). Kolejne działania planowane są z zakresu turystyki (11%), promocji (11%) oraz w ramach innych obszarów (11%). Pozostałe zadania dotyczyły m.in.: organizacji pozaszkolnego punktu katechetycznego przez gminę Czechowice-Dziedzice we współpracy z gminą Oświęcim czy ponoszenia wydatków na opiekę i wychowanie dziecka przebywającego w pieczy zastępczej przez powiat bieruńsko-lędzki we współpracy z kilkoma powiatami województwa małopolskiego. Wśród planowanych przez gminy i powiaty zadań nie znalazło się żadne z obszaru gospodarka wodno-ściekowa.

Spośród ankietowanych jednostek administracji samorządowej, które dotychczas nie współpracowały z instytucjami województwa małopolskiego, jedna gmina – **Ślemień** planuje rozpocząć w 2016 roku współpracę z zakresu infrastruktury drogowej oraz promocji. Gmina Ślemień we współpracy z powiatem suskim planuje promocję walorów turystycznych Beskidu Makowskiego i Żywieckiego poprzez wyznaczenie szlaków turystycznych. Drugi planowany projekt dotyczy budowy chodnika wzdłuż drogi wojewódzkiej i poprawy nawierzchni drogi wojewódzkiej i będzie realizowany z gminą Stryszawa oraz Zarządem Dróg Wojewódzkich w Krakowie.

Wykres 10. Czy Państwa jednostka lub jednostki organizacyjne planują w przyszłości podjęcie współpracy z jednostką samorządu terytorialnego lub jednostką organizacyjną/instytucją z województwa małopolskiego?

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Pytanie 5.

W ostatnim pytaniu należało wskazać czy przedstawiciel danej jednostki lub jednostki organizacyjnej zasiada w gremiach partnerskich urzędów/institucji z terenu województw małopolskiego i śląskiego (np. stowarzyszenia, zrzeszenia, związki gmin i powiatów, federacje, inne).

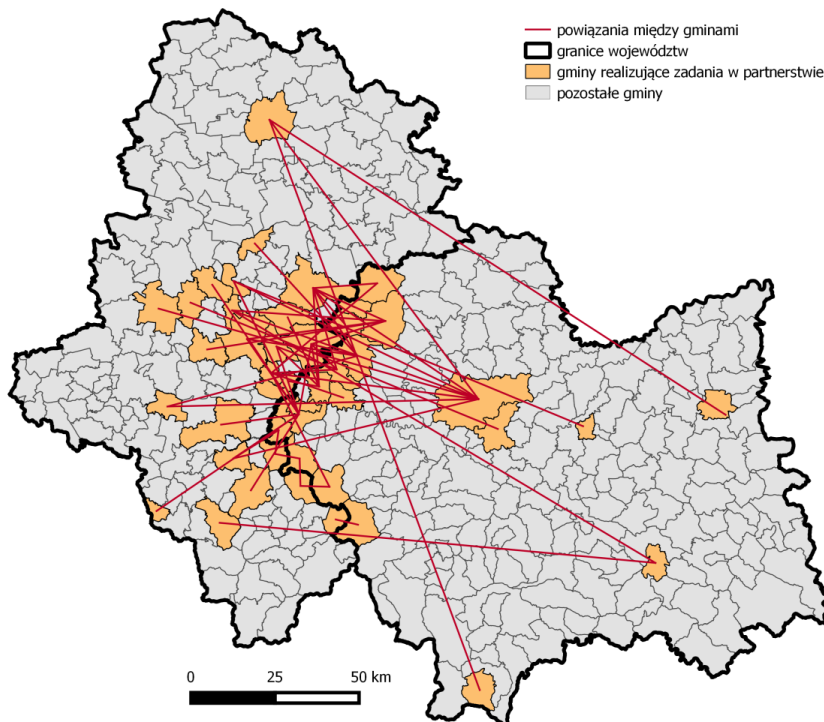
Spośród wszystkich 95 jednostek terytorialnych, które odpowiedziały na ankietę Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, 22 jednostki wskazały, że ich przedstawiciele zasiadają w gremiach partnerskich urzędów/institucji. Najważniejsze gremia partnerskie wymienione przez ankietowane gminy to:

- Stowarzyszenie „Region Beskidy” (12,50%);
- Związek Gmin Jurajskich (9,38%);
- Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej (6,25%);
- Związek Powiatów Polskich (6,25%);
- Stowarzyszenie Gmin Górniczych w Polsce (6,25%).

Podsumowanie wyników ankiety

Deklarowana w ankiecie współpraca gmin województwa śląskiego i małopolskiego została zilustrowana poniżej w wymiarze przestrzennym. Gminy graniczne województw śląskiego i małopolskiego wyraźnie odznaczają się jako obszar nawiązywania współpracy przy realizacji zadań i przedsięwzięć. Podobnie istotnym obszarem kooperacji wśród gmin, które odpowiedziały na ankietę są największe gminy miejskie (m.in. Kraków, Częstochowa, Gliwice).

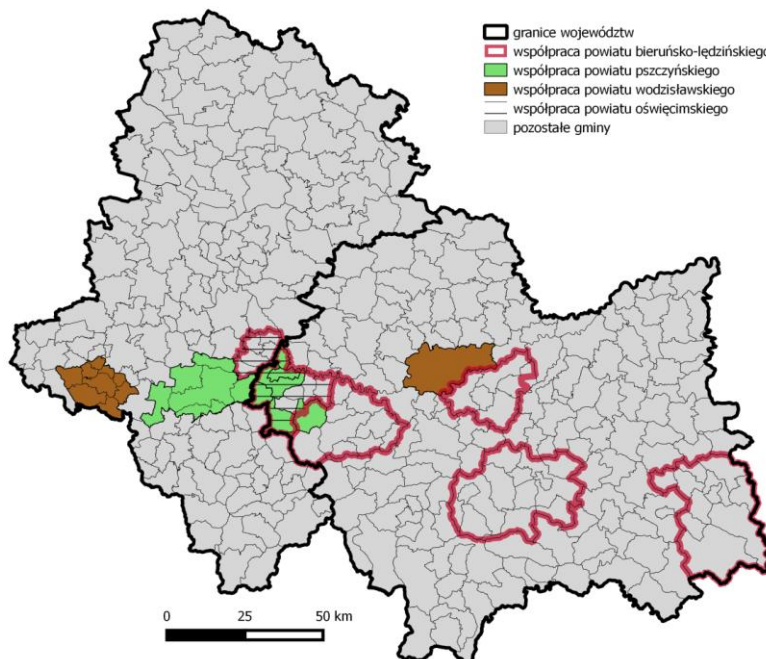
Rysunek 5. Powiązania między gminami województwa śląskiego i małopolskiego w zakresie realizowanych zadań

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie wyników ankiety.

Na kolejnym rysunku przedstawiono charakter powiązań między powiatami ziemskimi województw śląskiego i małopolskiego. Wyróżniająca współpraca dotyczy powiatu pszczyńskiego, który w przeciwieństwie do reszty jednostek współpracuje nie tylko z powiatem ale z Lokalną Grupą Działania Dolina Soły.

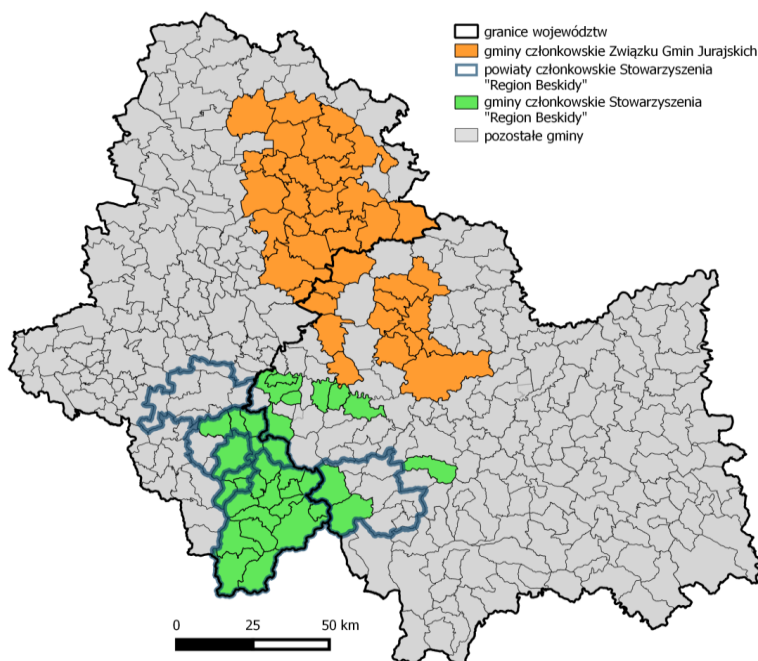
Rysunek 6. Współpraca powiatów województwa śląskiego i małopolskiego w ramach realizowanych zadań

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie wyników ankiety.

Wśród gremiów wskazywanych przez ankietowane jednostki samorządu terytorialnego znalazły się dwa, w ramach których partnerskie współdziałanie w największym stopniu koncentruje się na jednostkach województw śląskiego i małopolskiego, tj. Związek Gmin Jurajskich oraz Stowarzyszenie „Region Beskidy”. Współpraca w ramach wymienionych gremiów jest oparta o największe zasoby przyrodnicze i turystyczne województwa jak Jura Krakowsko-Częstochowska i Beskidy. Poniżej przedstawiono położenie wszystkich gmin i powiatów członkowskich obu województw.

Rysunek 7. Gminy i powiaty województwa śląskiego i małopolskiego zrzeszone w Związku Gmin Jurajskich oraz Stowarzyszeniu „Region Beskidy”

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie wyników ankiety.

III. Wskaźniki realizacji celów strategicznych wskazanych w dokumencie

Monitorowanie *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020* odbywa się na podstawie obserwacji zmian wskaźników realizacji poszczególnych celów strategicznych, które zostały wskazane w dokumencie. **Spośród trzynastu wymienionych, aż siedem wyraźnie wykazało pozytywny trend.** Wyjątkami okazały się liczba wystaw międzynarodowych w Polsce w obiektach działalności wystawienniczej, kwota nakładów inwestycyjnych w SSE Polski Południowej oraz wysokość stopy bezrobocia rejestrowanego Polski Południowej przy założeniu, że Polska=100. Nie zmieniły się nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca w stosunku do roku poprzedniego, natomiast dwa wskaźniki (liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych bez stażu pracy i emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych) pozostały neutralne lub zmieniły się nieznacznie.

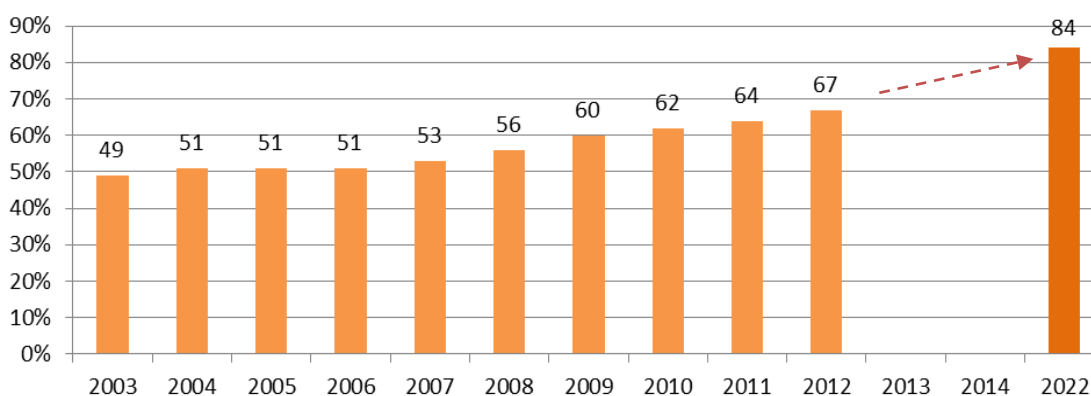
Pełna tabela przedstawiająca zmianę wskaźników celów strategicznych w latach 2003-2014 znajduje się w załączniku 2.

Wskaźniki realizacji celu głównego

W przypadku wskaźników monitorujących realizację celu głównego, w *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020* uwzględniono przede wszystkim PKB na 1 mieszkańca według parytetu siły nabywczej (PPP) oraz stopę bezrobocia.

Aby uzyskać informację na temat realizacji celu głównego warto przyrzeć się zmianie **PKB na 1 mieszkańca**. Na wykresie 11. została przedstawiona zmiana wartości tego wskaźnika w latach 2003-2014 wraz z wartością docelową, jaką zakłada Strategia, tzn. do roku 2022. Na jego podstawie nie można jak na razie stwierdzić, czy cel główny Strategii jest wypełniany, ponieważ Strategia Rozwoju Polski Południowej obowiązuje od 2014 roku, natomiast brak jest jednoznacznych informacji dotyczących stanu tego wskaźnika od 2013 roku. Mimo to można zauważyć, że istnieje tendencja wzrostowa obserwowana od 2003 roku, która sprzyja realizacji celu i daje nadzieję na dalsze wzmacnianie wartości omawianego wskaźnika. W 2003 roku wartość PKB na 1 mieszkańca osiągała zaledwie 49%, natomiast w 2012 roku już 67%. Docelowa wartość jaką powinien uzyskać makroregion południowy w 2022 roku wyznaczona została na poziomie 84%.

Wykres 11. Zmiana wartości PKB per capita Polski Południowej wg parytetu siły nabywczej (UE 27 = 100) w latach 2003-2012 wraz z prognozą na 2022 rok

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

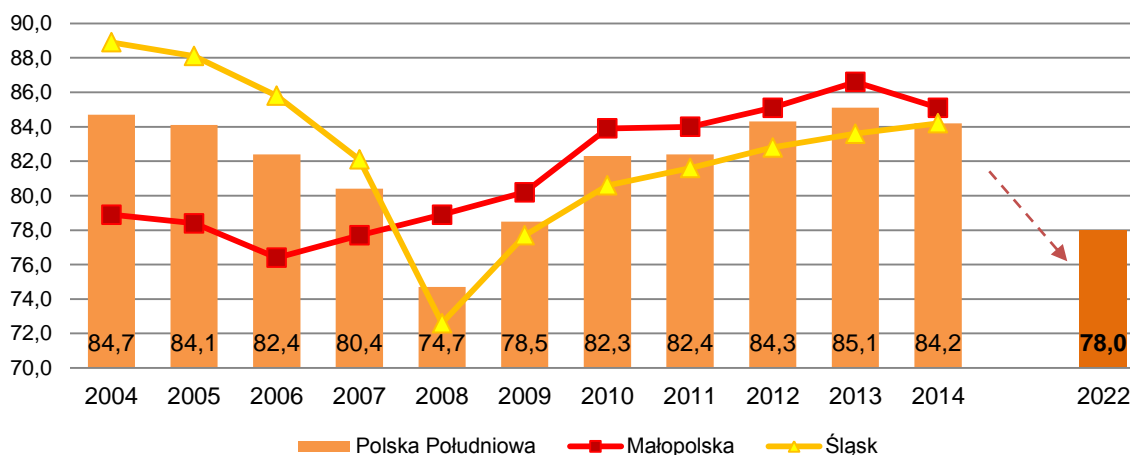
Kolejnym aspektem wpływającym na realizację celu głównego jest **stopa bezrobocia rejestrowanego** Polski Południowej. Na wykresie 12. został przedstawiony udział stopy bezrobocia rejestrowanego w Polsce Południowej w relacji do poziomu stopy w kraju. Zostały także uwzględnione wartości wskaźnika jakie osiągał w poszczególnych regionach Polski Południowej.

Analizując zmianę udziału stopy bezrobocia rejestrowanego w poszczególnych województwach należy zauważyć, że wskaźniki znacząco się różniły. W województwie śląskim wskaźnik od roku 2004 zaczął spadać do 2008 roku (72,6%) i następnie wzrastać. W 2014 roku osiągnął wartość 84,2%. W województwie

małopolskim od 2008 do 2013 roku wskaźnik wzrastał, natomiast wartość w 2014 roku okazała się być wartością niższą niż w roku poprzednim – 85,1%.

Badając wskaźnik w obszarze Strategii można zauważyć, że w obserwowanych latach wskaźnik po roku 2003 malał aż do 2008 roku, po czym wzrastał do 2013 roku, gdzie osiągnął maksymalną wartość 85,1%. W 2014 roku stopa bezrobocia rejestrowanego była już niższa (84,2%), natomiast w 2015 roku osiągnęła 84,7%, czyli wyniosła pół punktu procentowego więcej niż w roku poprzednim. Zmiany tego wskaźnika obrazują więc, że poziom stopy bezrobocia w Polsce Południowej obniża się wolniej, niż średnio w kraju i jest to tendencja niepokojąca.

Wykres 12. Zmiana stopy bezrobocia rejestrowanego Polski Południowej w latach 2004-2015 wraz z prognozą na 2022 rok (Polska=100)

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

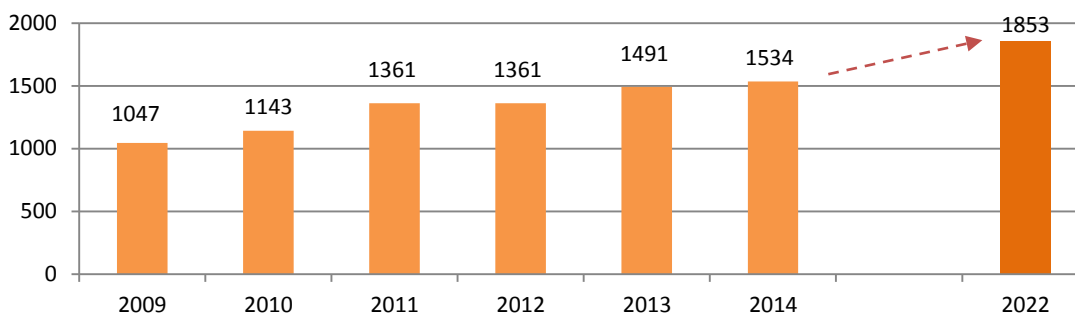
Wskaźniki realizacji I celu strategicznego

W Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 jako pierwszy cel wyznaczono Euroopol górnośląsko-krakowski jako obszar koncentracji innowacyjności i kreatywności, wyznaczający trendy rozwojowe i wpisujący się w sieć najdynamiczniej rozwijających się metropolii europejskich. Realizacja tego celu będzie dokonywać się przede wszystkim poprzez silną współpracę metropolitalną, podnoszenie konkurencyjności gospodarki obu województw oraz rozwijanie kapitału ludzkiego.

Najbardziej korzystnie przedstawiającym się wskaźnikiem jest **udział przedsiębiorstw innowacyjnych** w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych, który w 2014 roku osiągnął wartość 18,2%. Należy więc zauważyć, że zbliża się ona do docelowej wartości, którą powinien osiągnąć w 2022 roku, czyli 19%.

Kolejnym pozytywnym zjawiskiem jest wzrost **liczby zgłoszonych wynalazków krajowych oraz udzielonych patentów**. Jak pokazuje wykres 13 wartość wskaźnika konsekwentnie wzrasta z roku na rok. Świadczy to przede wszystkim o rozwoju działalności innowacyjnej oraz wysokim poziomie przedsiębiorczości w makroregionie. Przy założeniu utrzymującego się wzrostu liczby zgłoszonych wynalazków i udzielonych patentów, możliwe wydaje się osiągnięcie w 2022 roku poziomu określonego w Strategii.

Wykres 13. Liczba zgłoszonych wynalazków krajowych oraz udzielonych patentów przez Urząd Patentowy w latach 2009-2014 wraz z prognozą na 2022 rok

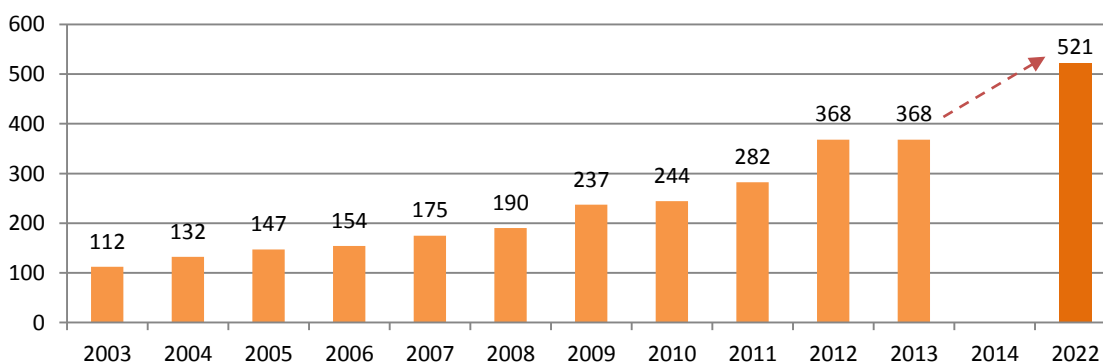
Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

W odniesieniu do Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 bardzo istotny jest rozwój oraz poprawa dostępności komunikacyjnej pomiędzy oboma województwami. Z uwagi na to, że makroregion południowy posiada względnie dobrze rozwiniętą infrastrukturę transportową, stanowi to ogromną szansę dla jego dalszego rozwoju. Mimo to konieczne są dalsze inwestycje realizowane zarówno przez województwo małopolskie, jak i śląskie, wspierające gospodarkę transportową.

Jednym z zadań wyznaczonych w Strategii w zakresie dostępności komunikacyjnej jest zmniejszenie czasu przejazdu koleją pomiędzy metropoliami obu województw. Wskaźnikiem, który obrazuje wspomnianą kwestię jest najkrótszy **czas przejazdu koleją na trasie Katowice-Kraków**, który z roku na rok jest coraz krótszy, choć nadal daleki od optymalnego lub choćby osiągniętego w 2004 roku – 70 minut. W 2014 roku wskaźnik osiągnął wartość 114 minut, czyli o 16 minut mniej niż w poprzednim roku, natomiast w 2015 roku było to 112 minut. Polskie Koleje Państwowe przewidują, że w kolejnych czas przejazdu będzie się jeszcze zmniejszał.¹⁷

Niewątpliwie makroregion południowy koncentruje znaczny potencjał badawczo-rozwojowy kraju, co przyczynia się do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy. W związku z tym bardzo ważnym aspektem monitorującym realizację celu I Strategii są **nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca** Polski Południowej, które świadczą o zasobie badawczo-rozwojowym makroregionu. Jak można zauważyć na wykresie 14, brak jest danych za rok 2014, natomiast wartość w 2013 roku nie zmieniła się w porównaniu do roku poprzedniego. Warto natomiast wspomnieć, że od 2003 roku wartość wskaźnika sukcesywnie wzrasta, dlatego przy kontynuacji tendencji wzrostowej, możliwe będzie osiągnięcie wartości docelowej, jaka przewidziana jest w roku 2022.

Wykres 14. Nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca w złotych w latach 2003-2013

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

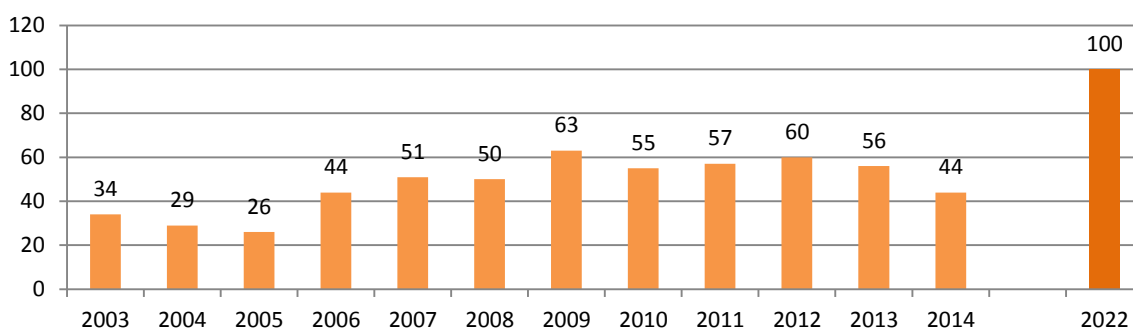
Jedynym negatywnym trendem, jaki obserwuje się wśród wskaźników monitorujących realizację celu I, jest **liczba wystaw międzynarodowych** w Polsce Południowej w obiektach działalności wystawienniczej. Jak pokazuje wykres 15, wartość wskaźnika maleje od 2012 roku. W 2014 roku osiągnęła ona wartość niższą

¹⁷ Źródło: www.intercity.pl/pl/dokumenty/tabelaczasow.png, data odczytu: 08.02.2016 r.

o 12 jednostek w porównaniu do roku wcześniejszego, co spowodowało, że założenie w stosunku do wartości docelowej określonej na rok 2022, nie zostało osiągnięte nawet w połowie tej wartości, pomimo tego, że Polska Południowa charakteryzuje się największą liczbą obiektów działalności wystawienniczej, które stanowią 30% wszystkich obiektów w kraju. Istnieje więc ryzyko, że ten aspekt rozwojowy Polski Południowej nie zostanie zrealizowany, aczkolwiek należy również zauważyć, że omawiany jest początkowy okres funkcjonowania Strategii, dlatego w kolejnych latach można spodziewać się bardziej dynamicznych zmian.

Wykres 15. Liczba wystaw międzynarodowych w obiektach działalności wystawienniczej w latach 2003-2014 wraz z prognozą na 2022 rok

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

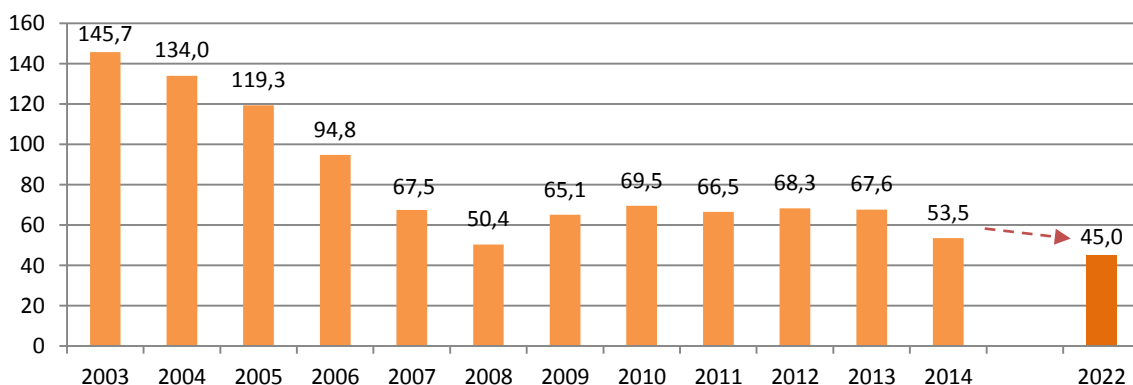
Wskaźniki realizacji II celu strategicznego

Drugim celem Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 jest stworzenie przestrzeni partnerskiej współpracy na rzecz efektywnego wykorzystania możliwości rozwojowych. Cel ten zorientowany jest na łączenie aktywności podmiotów, poszerzanie współpracy i wspólną realizację projektów rozwojowych. Jego realizacja będzie głównie dokonywać się poprzez rozwój sektora kreatywnego, integrację przestrzeni obu województw oraz ochronę środowiska.

Jednym ze wskaźników obrazujących realizację tego celu jest liczba osób **bezrobotnych zarejestrowanych bez stażu pracy**. Jak przedstawia wykres 16, wskaźnik ten osiąga zadowalające wartości, ponieważ od 2012 roku wykazuje tendencję spadkową, zbliżając się do liczby docelowej założonej na 2022 rok. Jeżeli ta pozytywna tendencja będzie podtrzymana, wartość docelowa zostanie osiągnięta. Niestety nadal brak jest danych za rok 2015, dlatego w załączniku 2. podana została wartość opublikowana przez GUS na koniec III kwartału 2015, która wyniosła 54,2 tys. bezrobotnych zarejestrowanych bez stażu pracy.

Niska liczba osób bezrobotnych bez stażu pracy jest bezpośrednio powiązana ze zwiększonym odsetkiem absolwentów znajdującym zatrudnienie na makroregionalnym rynku pracy, a więc podniesieniem efektywności nauczania oraz zwiększeniem elastyczności na rynku pracy. Jak można zauważyć na poniższym wykresie, w porównaniu do 2003 roku wskaźnik ten zmniejszył się aż o 92,2 tys. osób.

Wykres 16. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych bez stażu pracy w makroregionie południowym w latach 2003-2014 wraz z prognozą na 2022 rok [w tys. osób]

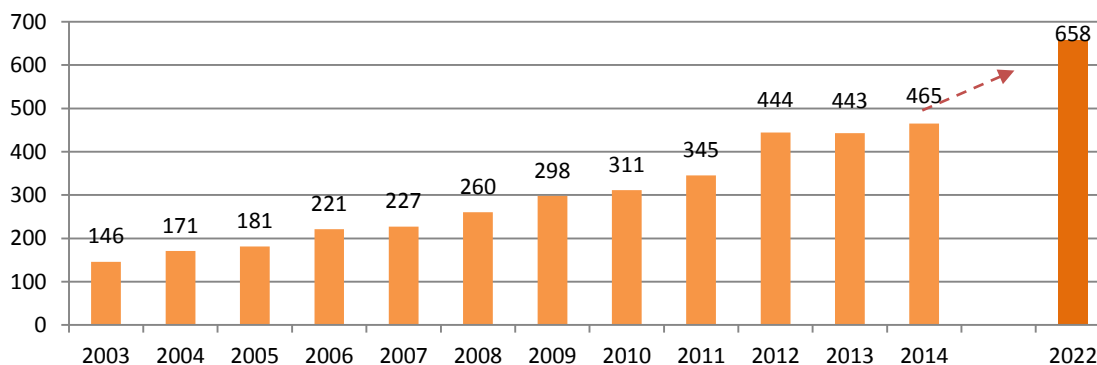

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

Jak już zostało wspomniane, bardzo ważne dla rozwoju makroregionu południowego jest wspieranie komunikacji i infrastruktury transportowej. Jednym z zadań zawartych w II celu strategicznym jest stworzenie przestrzeni partnerskiej współpracy, do czego niezbędne są inwestycje wspierające sieć komunikacyjną.

Wskaźnikiem wyrażającym stopień realizacji celu, jest **łączna długość dróg ekspresowych i autostrad**. Od 2003 roku widać wyraźny i sukcesywny wzrost, dlatego przy utrzymaniu obecnej tendencji oraz dzięki nakładom na inwestycje infrastrukturalne, możliwe będzie osiągnięcie wyznaczonego celu strategicznego. Można szacować, że przez ostatnie osiem lat wybudowane zostało łącznie 238 km dróg ekspresowych i autostrad, natomiast przez kolejne osiem pozostaje 193 km do osiągnięcia wartości docelowej.

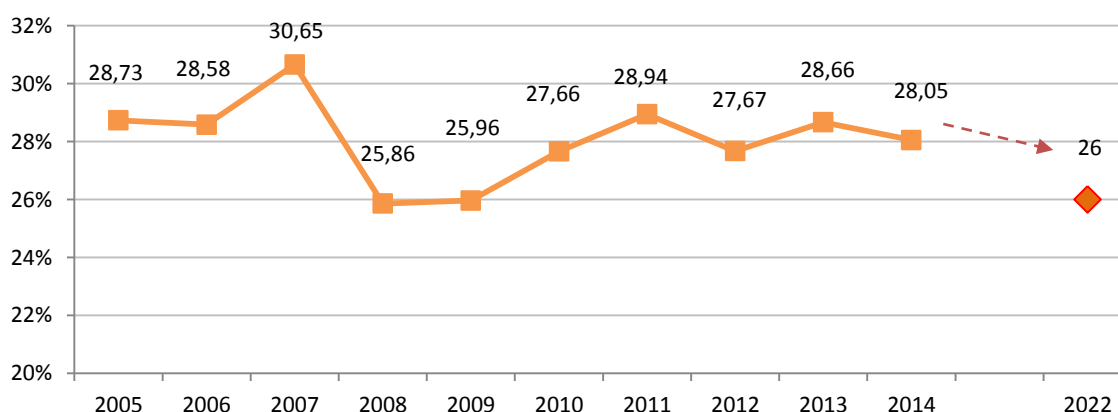
Wykres 17. Łączna długość dróg ekspresowych i autostrad w Polsce Południowej w latach 2003-2014 wraz z prognozą na 2022 rok

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

Ostatnim elementem, którego wartość świadczy o stopniu realizacji celu II Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 jest udział w krajowej **emisji zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych z Polski Południowej**. Jak pokazuje wykres 18, udział w emisji krajowej po 2009 roku wzrósł z 25,96% do 28,66% w roku 2013. W 2014 roku wartość wskaźnika spadła o 0,61 punktu procentowego, dlatego można stwierdzić, że już od pierwszego roku wdrażania Strategii, wskaźnik zaczął zbliżać się do wartości docelowej ustalonej na 2022 rok, czyli 26%. Analizując wartości tego miernika po 2005 roku, zauważa się, że uzyskanie założonego progu jest realne.

Wykres 18. Udział w emisji krajowej pyłowych zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych z Polski Południowej (Polska = 100)

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

Wskaźniki realizacji III celu strategicznego

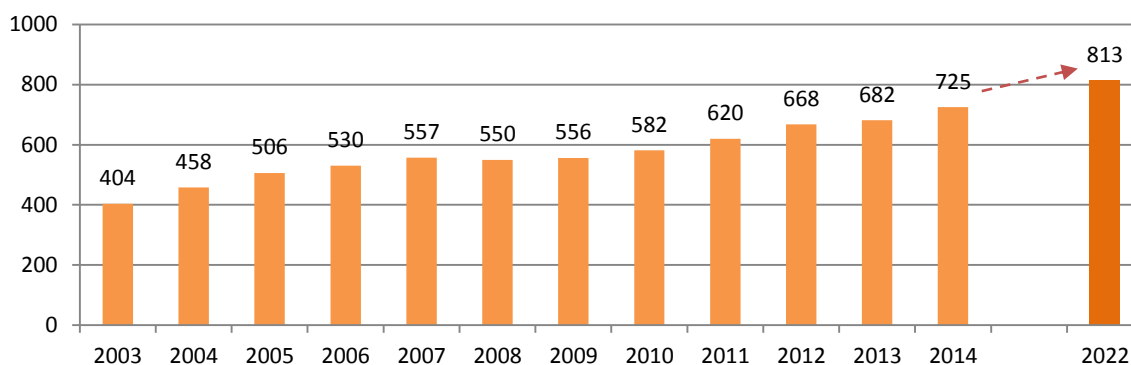
W Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 jako ostatni cel wyznaczono uczynienie z Polski Południowej miejsca przyciągającego ludzi, podmioty i inicjatywy wzmocniające potencjały makroregionu. Trzeci cel zorientowany jest więc na rozwój potencjału turystycznego, promocję oferty inwestycyjnej oraz lobbying na rzecz makroregionu.

Pierwszym ze wskaźników monitorujących realizację wyznaczonego celu jest **liczba korzystających z noclegów na 1 000 mieszkańców**. Jak można zauważyć na wykresie 19, wskaźnik ten sukcesywnie rośnie już od 2003 roku. W 2014 roku osiągnął wartość 725‰, co znacznie zbliżyło go do wartości docelowej w 2022 roku, jaką jest 813‰. W związku z tym, należy stwierdzić, że założenia III celu strategicznego pod względem promocji i turystyki są realizowane, a wartość docelowa jest realna do osiągnięcia nawet przed 2022 rokiem. Wynika to również z tego, że obszar Polski Południowej jest jednym z najatrakcyjniejszych obszarów pod względem turystyki całorocznej. Powiatami, w których liczba osób korzystających z noclegów na 1 000 mieszkańców była najwyższa, są przede wszystkim powiat tatrzański, powiat nowosądecki, miasto Kraków oraz powiat cieszyński.

W związku z rosnącą liczbą osób korzystających z noclegów¹⁸, od 2010 roku zwiększa się także baza noclegowa w makroregionie południowym. Ma to także wpływ na promocję makroregionu oraz wzrost koniunktury, która napędza rozwój gospodarczy tego obszaru.

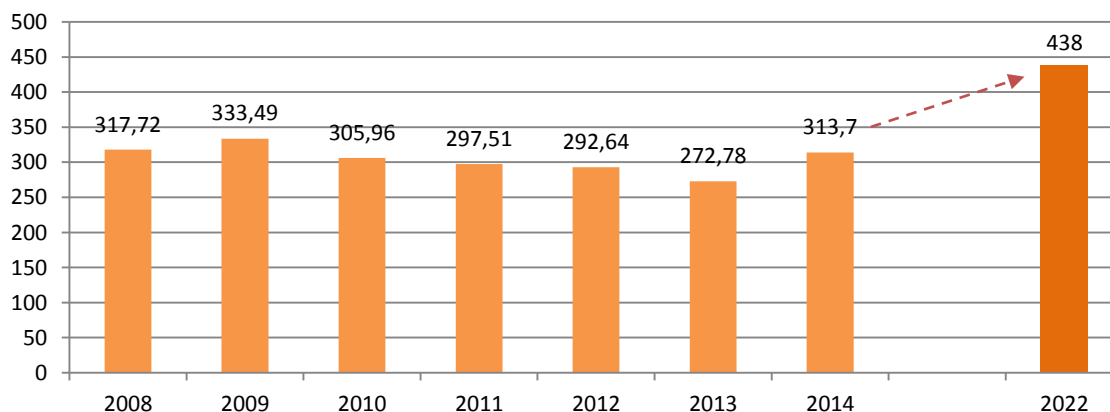
Wykres 19. Liczba korzystających z noclegów w Polsce Południowej na 1 000 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

Kolejnym wyznacznikiem realizacji celu III jest **liczba widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych na 1 000 mieszkańców**. Na wykresie 20 możemy zauważyć, że po 2009 roku wskaźnik osiągał coraz niższe wartości aż do 2013 roku. Zgodnie z wytycznymi Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020, podjęta współpraca międzywojewódzka wpłynęła na to, że w 2014 roku wskaźnik wzrósł do wartości 313,7. Można więc sądzić, że założenie jakie zostało postawione w dokumencie, czyli osiągnięcie liczby widzów i słuchaczy w wysokości 438 osób jest realne do spełnienia w wyznaczonym horyzoncie czasowym, jakim jest rok 2022, biorąc pod uwagę istniejący potencjał kulturalny makroregionu, wzrost zainteresowania kulturą i sztuką oraz zwiększającą się liczbę turystów odwiedzających Polskę Południową.

Wykres 20. Liczba widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych na 1 000 mieszkańców Polski Południowej

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego na podstawie danych z GUS BDL.

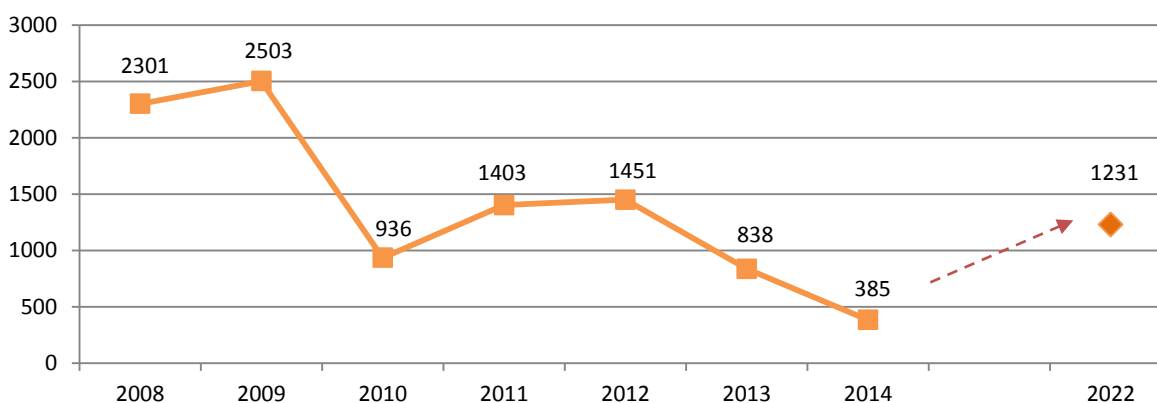
¹⁸ W 2014 roku w Polsce Południowej funkcjonowało 2054 turystycznych obiektów noclegowych, czyli o 36 więcej niż w roku poprzednim.

Wykres 21 przedstawia wartość wskaźnika ilustrującego **nakłady inwestycyjne w Specjalnych Strefach Ekonomicznych** obu województw. Najwyższą wartość osiągnął on w 2009 roku, która stanowiła ponad dwukrotność założonej w Strategii wartości docelowej. W 2014 roku nakłady wyniosły zaledwie 385 mln zł, co było najniższą wartością od ponad dziesięciu lat.

Należy także zauważyć, że w 2013 roku największy udział w skumulowanej wartości inwestycji miała strefa katowicka z nakładem 21 109,5 mln zł, co stanowiło 22,7% wszystkich inwestycji w tym roku w całej Polsce. Katowicka SSE posiadała także aż trzech inwestorów, należących do wiodącej dziesiątki inwestorów Specjalnych Stref Ekonomicznych w Polsce, mianowicie: General Motors Manufacturing Poland Sp. z o.o., Fiat Powertrain Technologies Polska Sp. z o.o. oraz NGK Ceramics Polska Sp. z o.o. Strefa krakowska uzyskała w 2013 roku 1 964,4 mln zł.¹⁹

Wykres 21. Nakłady inwestycyjne w SSE Katowickiej i SSE Krakowskiej w milionach złotych

Źródło: Opracowanie własne Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego i małopolskiego

¹⁹ Źródło: Opracowanie Sedlak & Sedlak na podstawie danych Ministerstwa Gospodarki, 2013.

IV. Nakłady finansowe w makroregionie

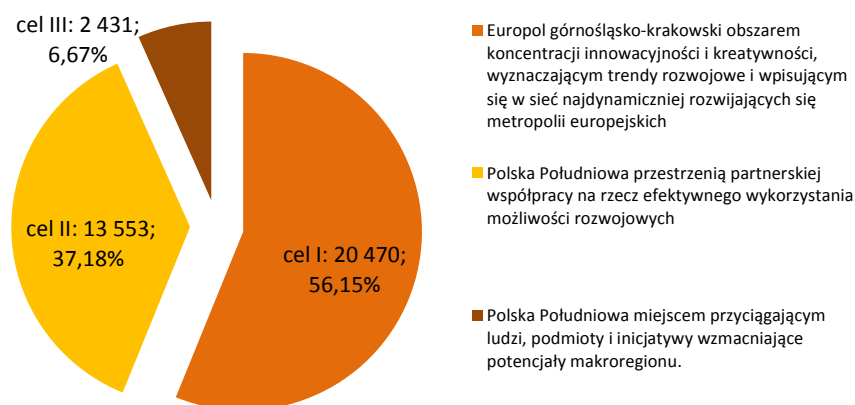
W niniejszym rozdziale przedstawione zostały wielkości środków, które wykorzystano na prowadzenie działań rozwojowych w makroregionie wg stanu na koniec 2015 r.²⁰ Przedstawiono szczegółowe dane liczbowe dot. finansowania przedsięwzięć z: programów operacyjnych polityki spójności²¹ i Wspólnej Polityki Rolnej²², Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF), Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MFEOG), Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy (tzw. Fundusz Szwajcarski, SPPW) i Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa (EISP)²³. Zaprezentowano również wydatki strukturalne poniesione przez jednostki sektora finansów publicznych. Warto podkreślić, że prezentowane dane dotyczą nakładów finansowych poniesionych w makroregionie, czyli zgodnie z miejscem realizacji projektów. W przypadku środków pochodzących z polityki spójności, zostały one również powiązane z celami *Strategii* poprzez tzw. tabele przejścia. Środki finansowe są zagregowane dla całego makroregionu narastająco od roku 2007 i dotyczą zarówno poprzedniej, jak i nowej perspektywy finansowej. Tam gdzie było to zasadne i możliwe prezentowane są oddzielne dane również za rok 2015. W związku z przyjętym sposobem przedstawienia danych, część z nich ma charakter poglądowy i uzupełniający w stosunku do danych będących przedmiotem informacji rocznej (odnoszących się jedynie do roku 2015).

Środki polityki spójności na przedsięwzięcia realizujące cele *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020*

Wartość dofinansowania UE na przedsięwzięcia bezpośrednio powiązane z celami *SRPP* wyniosła **36 455 mln PLN** (w tym w ramach perspektywy finansowej na lata 2007-2013 - 35 650 mln PLN, a na lata 2014-2020 - 805 mln PLN). W 2015 r. środki wzrosły ogółem o 862 mln PLN, co stanowi 2,36% ich wartości na koniec 2015 r.

Identyfikacji środków unijnych bezpośrednio powiązanych ze *SRPP* dokonano poprzez wybór kategorii interwencji zgodnie z Tabelami przejścia między *Strategią*, a kategoriami interwencji perspektywy finansowej na lata 2007-2013 i 2014-2020, znajdującymi się w załączniku nr 6.

Wykres 22. Wartość dofinansowania UE w podziale na cele *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020* (w mln PLN i %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie KSI SIMIK i SL2014

²⁰ Przedstawione informacje pochodzą z KSI SIMIK 07-13 oraz SL2014. Zaprojektowany algorytm przeliczania oparty jest na miejscach realizacji zarejestrowanych we wnioskach o dofinansowanie i umowach o dofinansowanie. Dane prezentują stan na 31 grudnia 2015 r. W przypadku wydatków strukturalnych, ze względu na przyjęty rok sprawozdawczy najnowsze dane są dostępne za 2014 r.

²¹ Programy Operacyjne: Infrastruktura i Środowisko 2007-2013, Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013, Kapitał Ludzki 2007-2013, Innowacyjna Gospodarka 2007-2013, Pomoc Techniczna 2007-2013, Regionalne Programy Operacyjne województw Polski Wschodniej na lata 2007-2013 i na lata 2014-2020, Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, Inteligentny Rozwój 2014-2020, Polska Wschodnia 2014-2020.

²² PROW 2007-2013 i 2014-2020 i PO RYBY 2007-2013, na podstawie danych przekazanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

²³ Program Współpracy Transgranicznej Czechy-Polska 2007-2013, Program Współpracy Transgranicznej Program Saksonia-Polska 2007-2013, Program Współpracy Transgranicznej Meklemburgia-Pomorze Przednie/Brandenburgia-Polska (Województwo Zachodniopomorskie) 2007-2013, Program Współpracy Transgranicznej Polska (Województwo Lubuskie) – Brandenburgia 2007-2013, Program Współpracy Transgranicznej Polska-Słowacja 2007-2013, Program Współpracy Transgranicznej Południowy Bałtyk, stan na 31 grudnia 2015 r.

Dofinansowanie UE dla projektów realizujących poszczególne cele *SRPP* wyniosło:

- cel I – 20 470 mln PLN, co stanowi 56,15% wartości wszystkich projektów wpisujących się w cele *Strategii*; w 2015 r. dofinansowanie UE wzrosło o 630 mln PLN (3,08% środków dla celu),
- cel II – 13 553 mln PLN, co stanowi 37,18%; w 2015 r. dofinansowanie UE wzrosło o 230 mln PLN (1,7% środków dla celu),
- cel III – 2 431 mln PLN, co stanowi 6,67% wartości wszystkich projektów; w 2015 r. dofinansowanie UE wzrosło o 2 mln PLN (0,08% środków dla celu).

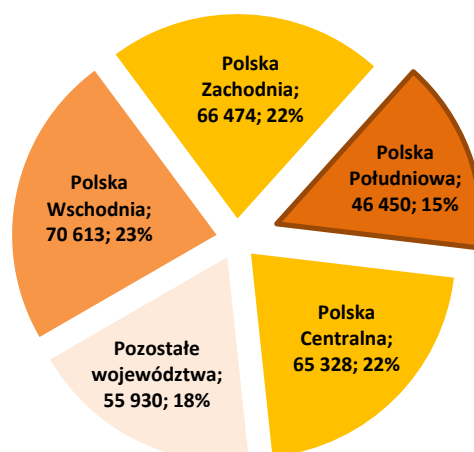
Warto zauważyć wzrost wysokości dofinansowania UE dla projektów realizujących wszystkie cele *Strategii* w stosunku do roku poprzedniego.

Środki finansowe w makroregionie Polski Południowej

Środki polityki spójności²⁴ (z wyłączeniem programów EWT)

Wartość dofinansowania UE projektów współfinansowanych ze środków UE wg stanu na koniec 2015 r. wynosiła w Polsce Południowej **46 450 mln PLN**, przy wartości dla kraju 531 415 mln PLN, co stanowiło ok. **15%** wartości wszystkich projektów polityki spójności realizowanych w Polsce.

Wykres 23. Wartość dofinansowania UE ze środków Polityki Spójności wg poszczególnych makroregionów (w mln PLN)

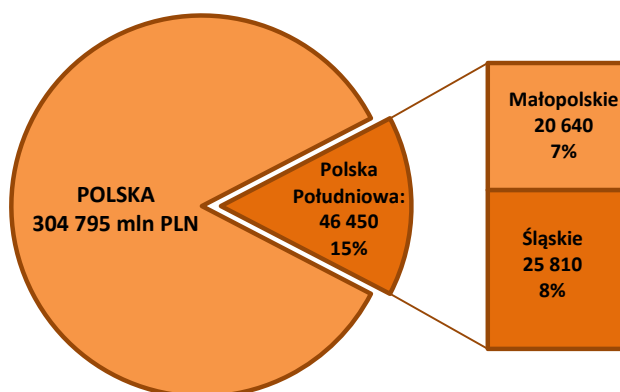
Źródło: Opracowanie własne na podstawie KSI SIMIK i SL2014

Środki perspektywy finansowej na lata 2007-2013 wynosiły 45 492 mln PLN, a perspektywy finansowej na lata 2014-2020 – 958 mln PLN. Wartość dofinansowania UE dla projektów w poszczególnych województwach przedstawia się następująco: małopolskie: 20 640 mln PLN, śląskie: 25 810 mln PLN (wykres 24).

²⁴ W opracowaniu ujęto środki programów operacyjnych polityki spójności z wyłączeniem programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej, które opisane zostały w kolejnej części.

Wykres 24. Wartość dofinansowania UE w województwach Polski Południowej na tle kraju (w mln PLN i %)

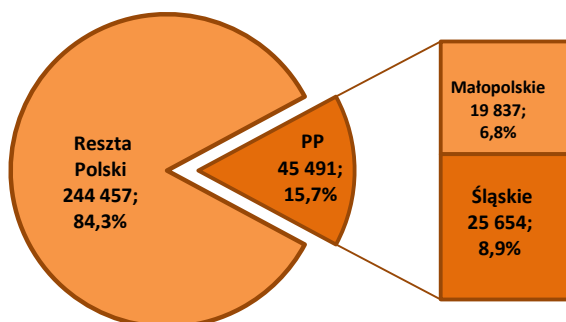

Źródło: Opracowanie własne na podstawie KSI SIMIK i SL2014

Wartość dofinansowania UE w województwach Polski Południowej na tle kraju w ramach obu omawianych perspektyw finansowych przedstawia się następująco:

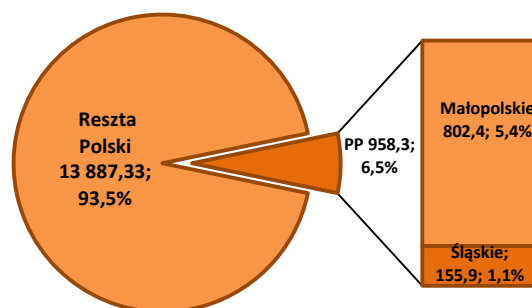
- perspektywa finansowa na lata 2007-2013: małopolskie – 19 837 mln PLN, śląskie – 25 654 mln PLN,
- perspektywa finansowa na lata 2014-2020: małopolskie – 802 mln PLN, śląskie – 156 mln PLN.

Wykres 25. Wartość dofinansowania UE w latach 2007-2013 w województwach Polski Południowej na tle kraju (w mln PLN i %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie KSI SIMIK

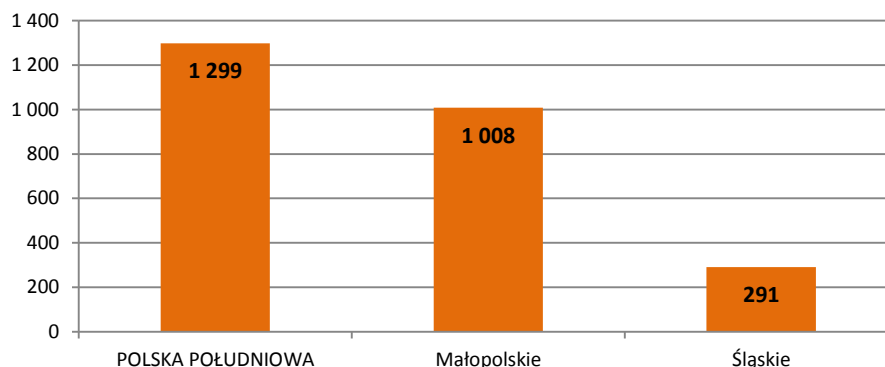
Wykres 26. Wartość dofinansowania UE w latach 2014-2020 w województwach Polski Południowej na tle kraju (w mln PLN i %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SL2014

W samym 2015 r. w Polsce Południowej zakontraktowano 1 299 mln PLN w ramach dofinansowania UE dla projektów w ramach programów operacyjnych. Wartość środków zakontraktowanych w roku sprawozdawczym w województwach makroregionu przedstawia się następująco: małopolskie – 1 008 mln PLN (wzrost o 5%), śląskie – 291 mln PLN (wzrost o 1%). Wzrost od 2014 r. w województwie małopolskim był o ok. 3,5 razy większy, niż w województwie śląskim.

Wykres 27. Dofinansowanie UE w ramach podpisanych umów o dofinansowanie w województwach Polski Południowej w 2015 r. (w mln PLN)

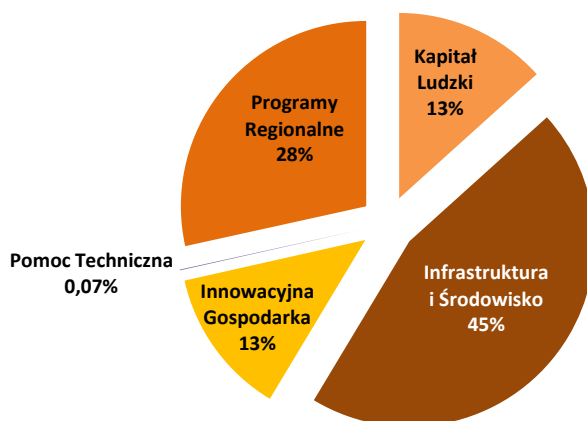
Źródło: Opracowanie własne na podstawie KSI SIMIK i SL2014

Projekty realizowane w miastach wojewódzkich Polski Południowej otrzymały następujące dofinansowanie UE w przeliczeniu na 1 mieszkańca (stan ludności wg GUS na 31 grudnia 2014 r.): **Kraków** – 6 736 PLN, **Katowice** – 6 139 PLN.

Programy operacyjne

W ramach perspektywy finansowej na lata 2007-2013 podobnie jak w kraju, w Polsce Południowej największy udział w kwocie dofinansowania UE miał Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko – 45% (20 605 mln PLN). Kilkanaście punktów procentowych mniejszy wkład miała suma regionalnych programów województw Polski Południowej (RPO – 28%, 12 956 mln PLN), kolejne były Program Operacyjny Kapitał Ludzki (POKL) i Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (POIG) o udziale ponad dwa razy mniejszym niż suma RPO – odpowiednio 13% (6 060 mln PLN) i 13% (5 852 mln PLN). Udział programu operacyjnego Pomoc Techniczna to 0,07% (31 mln PLN)

Wykres 28. Udział poszczególnych programów operacyjnych perspektywy finansowej na lata 2007-2013 w ogólnej kwocie wsparcia z UE w Polsce Południowej (w %)

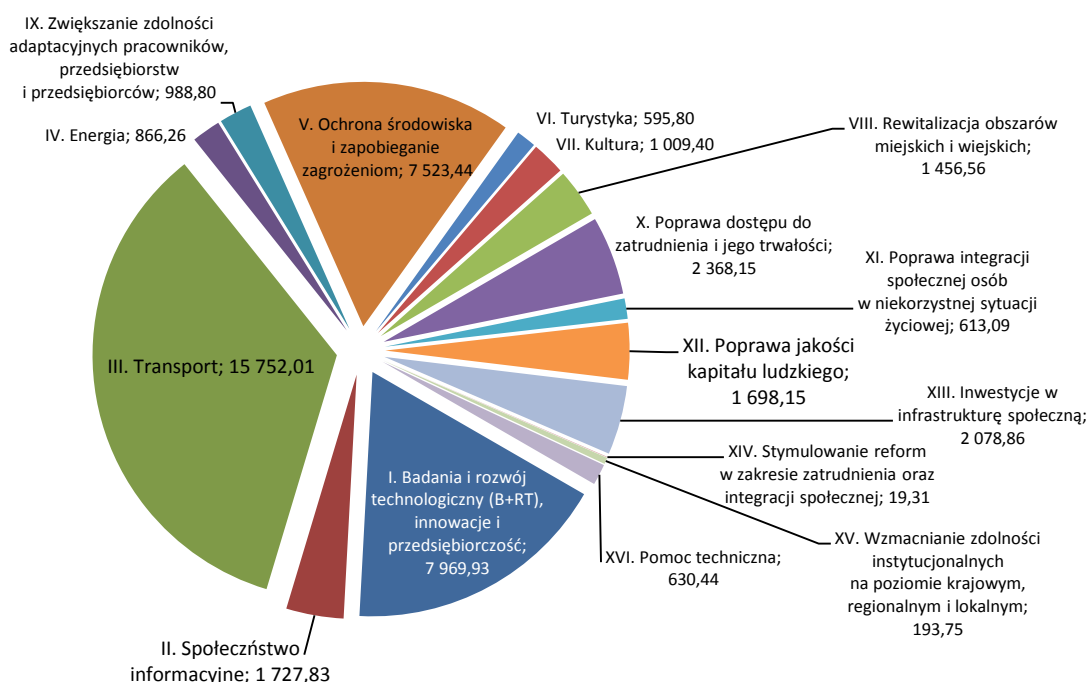

Źródło: Opracowanie własne na podstawie KSI SIMIK

Kategorie interwencji (obszary wsparcia)

Biorąc pod uwagę wartość dofinansowania UE w Polsce Południowej na poszczególne obszary wyodrębnione na podstawie przypisanych kategorii interwencji dla perspektywy finansowej na lata 2007-2013, dominującą pozycję stanowią projekty transportowe (34,63%), ponadto znaczący udział mają inwestycje w B+R, innowacje i przedsiębiorczość (17,52%) oraz w ochronę środowiska i zapobieganie zagrożeniom (16,54%). Powyżej 5% udział ma poprawa dostępu do zatrudnienia i jego trwałości. Pozostałe kategorie interwencji mają udział od 4,57% (inwestycje w infrastrukturę społeczną) do 0,04% (stymulowanie reform w zakresie zatrudnienia oraz integracji społecznej).

Wykres 29. Wartość dofinansowania UE w podziale na kategorie interwencji w Polsce Południowej w ramach perspektywy finansowej na lata 2007-2013 (w mln PLN)

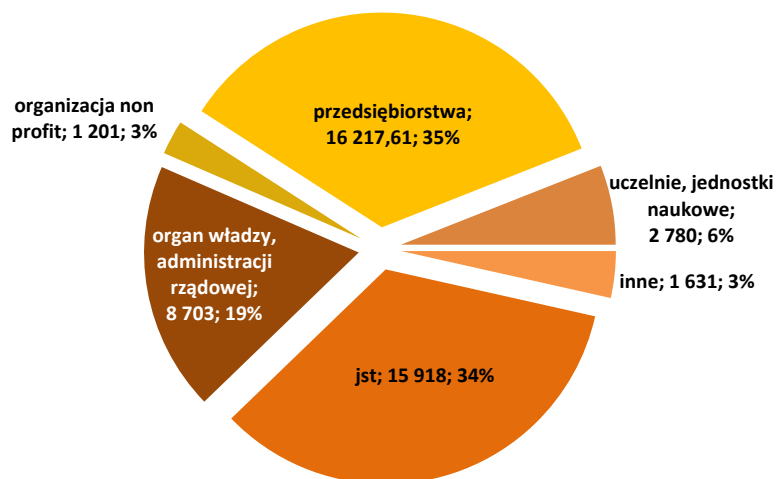

Źródło: Opracowanie własne na podstawie KSI SIMIK

Beneficjenci

Wśród beneficjentów środków UE w Polsce Południowej w ramach obu omawianych perspektyw finansowych dominują dwie grupy o prawie identycznym udziale: przedsiębiorcy (34,91%) i jednostki samorządu terytorialnego (34,27%). Z wyjątkiem grupy organy władzy i administracji rządowej (18,74%), pozostałe grupy beneficjentów mają udział kilkuprocentowy (uczelnie i jednostki naukowe, organizacje non-profit, pozostali).

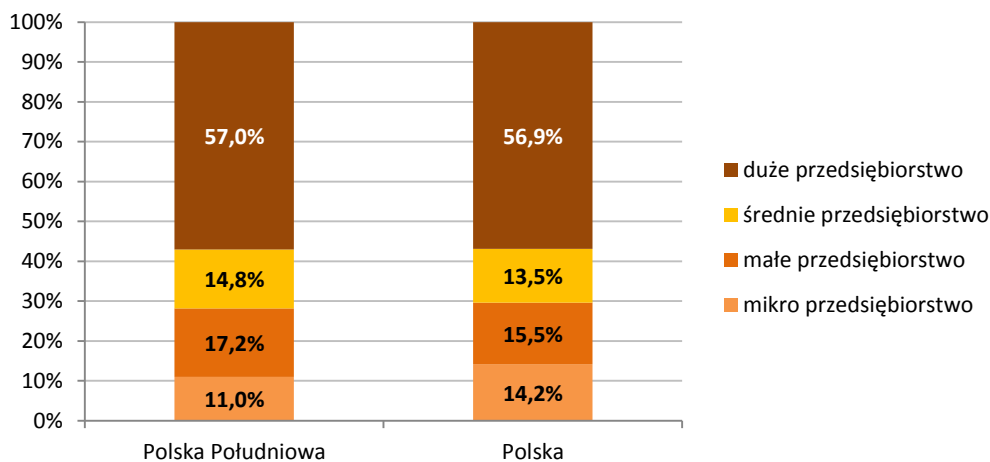
Wykres 30. Wartość dofinansowania UE w podziale na kategorie beneficjentów w Polsce Południowej (w mln PLN i %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie KSI SIMIK i SL2014

W Polsce Południowej udział sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) w całości środków UE trafiających do przedsiębiorców jest niemal taki sam, jak w Polsce ogółem (43,0% przy 43,1% dla kraju). Wśród MŚP największy udział mają małe przedsiębiorstwa (17,2%), następnie średnie (14,8%) i mikro przedsiębiorstwa (11,0%).

Wykres 31. Udział poszczególnych typów przedsiębiorstw w dofinansowaniu UE w Polsce Południowej i w skali kraju (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie KSI SIMIK i SL2014

Wskaźniki postępu rzeczowego

W wyniku realizacji przedsięwzięć współfinansowanych ze środków UE w makroregionie Polski Południowej do końca 2015 r. powstało ponad 76 416 nowych miejsc pracy. Poprawiła się także infrastruktura transportowa – nie tylko wybudowano bądź zmodernizowano ponad 1 164 km dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych oraz wybudowano 140 km autostrad, wybudowano lub przebudowano 1 lotnisko, zakupiono bądź zmodernizowano 479 jednostek taboru komunikacji miejskiej i ponad 97 jednostek taboru kolejowego. Dzięki temu poprawie uległa zarówno spójność wewnętrzna, jak i dostępność zewnętrzna makroregionu. Ponadto znacząco poprawiono dostęp do Internetu – wybudowano ponad 44 388 km sieci Internetu szerokopasmowego i dofinansowano dostęp do Internetu w 21 420 gospodarstwach domowych. Uruchomiono też 843 publiczne punkty dostępu do Internetu. Znaczące inwestycje dotyczyły także kwestii związanych z komfortem życia mieszkańców i ochroną środowiska. Wybudowano bądź zmodernizowano ponad 6 692 km sieci kanalizacyjnej i ponad 1 278 km sieci wodociągowej, jednocześnie budując lub przebudowując 74 oczyszczalnie ścieków. Co ważne, inwestycje objęły także wsparcie przedsiębiorczości – w zakresie inwestycji wsparto 2 277 przedsiębiorstwa, 73 ośrodki badawcze i 12 instytucji otoczenia biznesu, wsparto także tereny inwestycyjne o powierzchni prawie 453 ha. Ponad 4 229 przedsiębiorstw objęto systemem B2B.

Wskaźniki postępu rzeczowego dla umów o dofinansowanie podpisanych w ramach perspektywy finansowej na lata 2007-2013, które realizowane są w makroregionie Polski Południowej przedstawiono w tabeli znajdującej się w załączniku nr 7.

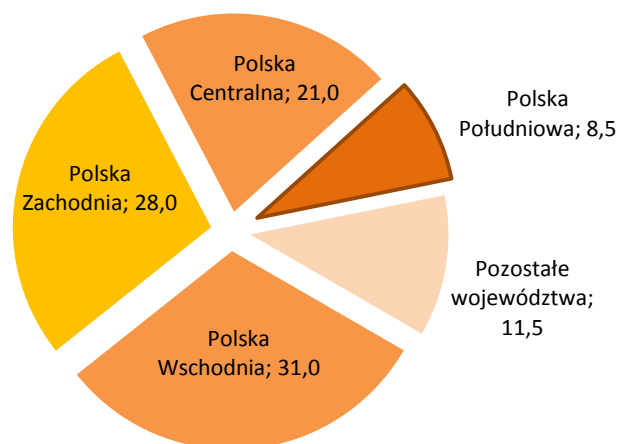

Środki Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 i 2014-2020 (PROW) łącznie

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku w ramach programu PROW²⁵ podpisano umowy na łączną kwotę dofinansowania 42 957 mln PLN²⁶ z czego 8,5% trafiło do Polski Południowej.

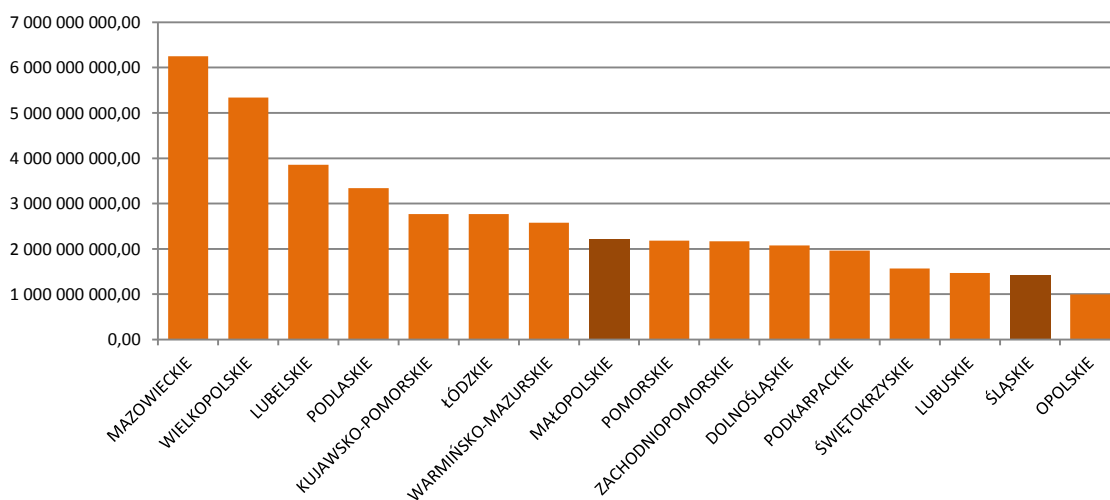
Wykres 32. Struktura dofinansowania ze środków PROW wg poszczególnych makroregionów (stan na dzień 31 grudnia 2015 r. w %)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Biorąc pod uwagę kwotę dofinansowania w wartościach bezwzględnych, Polska Południowa otrzymała 3 653 mln PLN (województwo małopolskie – 2 219 mln PLN, województwo śląskie – 1 435 mln PLN).

Wykres 33. Wielkość dofinansowania ze środków PROW 2007-2013 i 2014-2020 w poszczególnych województwach (stan na dzień 31 grudnia 2015 r. w zł)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

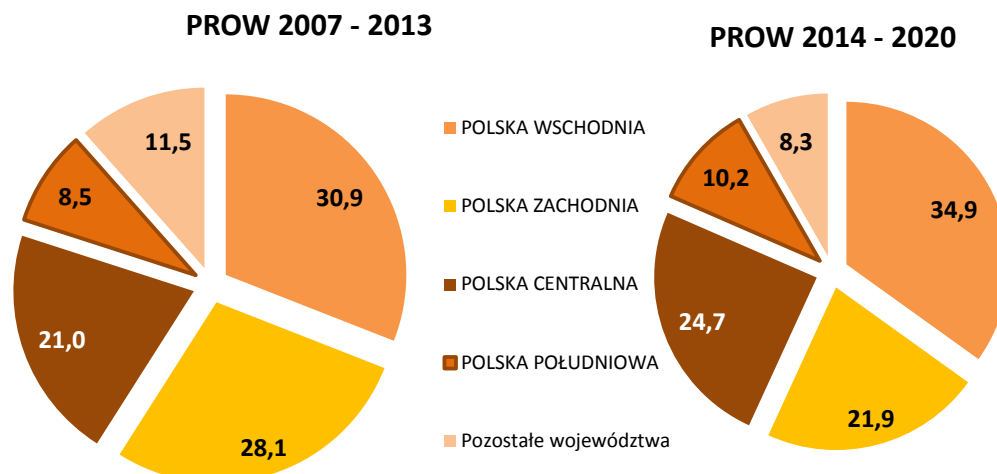
²⁵ Ze względu na ograniczoną dostępność do danych, przedstawione zestawienia odnoszą się do danych z programów operacyjnych PROW 2007 – 2013; PROW 2014 – 2020 i są zagregowane narastająco od początku istnienia Programów wg stanu na dzień 31 grudnia 2015 r.

²⁶ Wszystkie kwoty wykorzystane w opracowaniu są podane w mln złotych.

PROW 2007 – 2013 i PROW 2014 - 2020

W ramach PROW 2007 – 2013 w Polsce Południowej podpisano umowy na łączną sumę dofinansowania 3 621 mln PLN, co stanowi 8,5% kwoty przeznaczonej dla wszystkich województw w kraju. W ramach PROW 2014 – 2020 (stan na 31 grudnia 2015 r.) w Polsce Południowej łącznie podpisano 46 489 umów na łączną kwotę dofinansowania 32 mln PLN, co stanowi 10,2 % dofinansowania we wszystkich województwach w kraju.

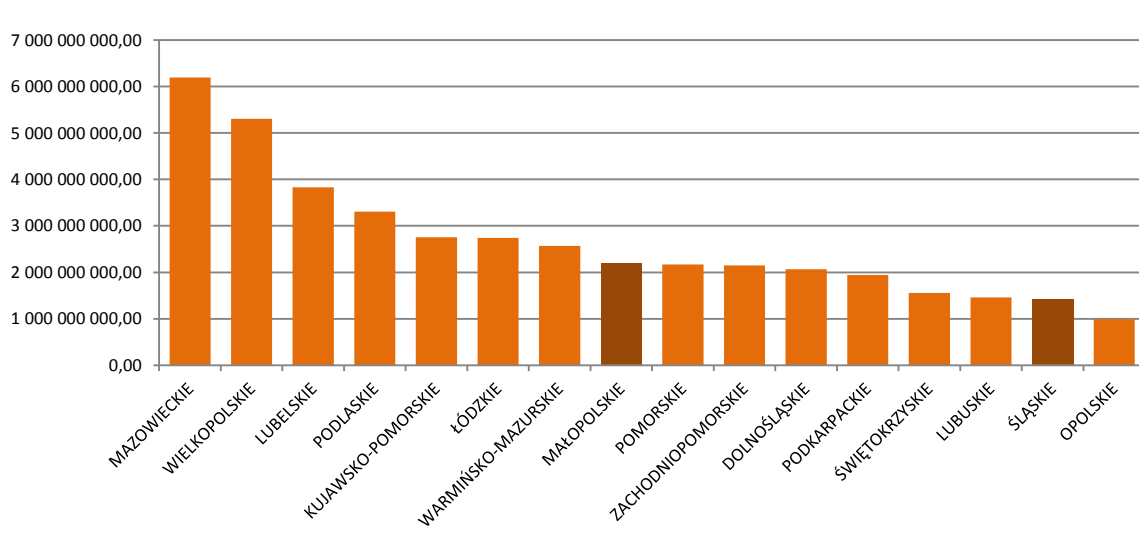
Wykres 34. Struktura dofinansowania ze środków PROW 2007 – 2013 i PROW 2014 - 2020 wg poszczególnych makroregionów (stan na dzień 31 grudnia 2015 r., w %)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Biorąc pod uwagę wysokość dofinansowania w wartościach bezwzględnych, największym w makroregionie beneficjentem środków PROW 2007 – 2013 było województwo małopolskie (2 195 mln PLN). Do województwa śląskiego trafiło 1 426 mln PLN.

Wykres 35. Wielkość dofinansowania ze środków PROW 2007 – 2013 w poszczególnych województwach (stan na dzień 31 grudnia 2015 r., w zł)

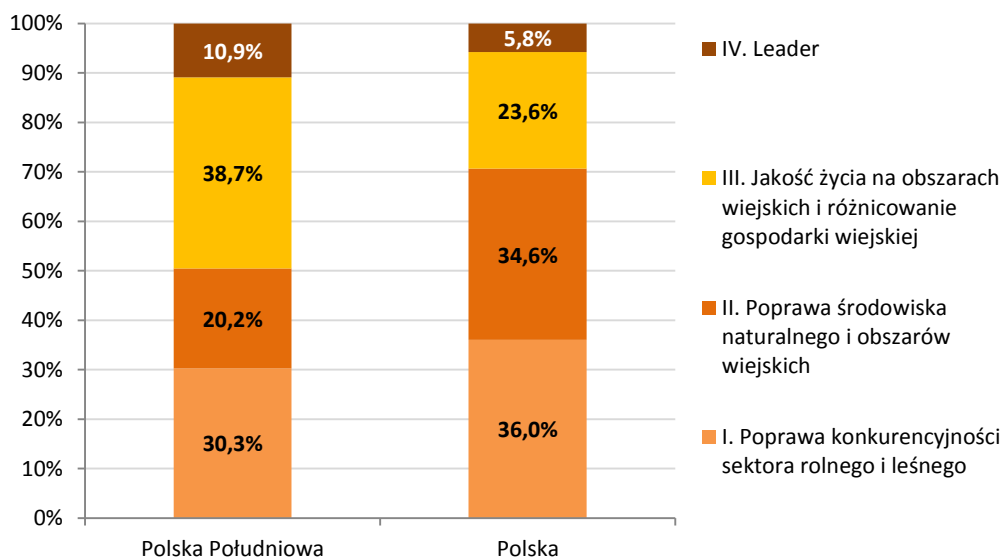

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Wsparcie finansowe Polski Południowej w perspektywie finansowej UE 2007 - 2013, w odróżnieniu od sytuacji w kraju ogniskowało się wokół osi nr III Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej i nr I Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego. W porównaniu do struktury krajowej, w Polsce Południowej udziałowo mniej niż średnio w kraju dofinansowano umowy w ramach Osi II Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich.

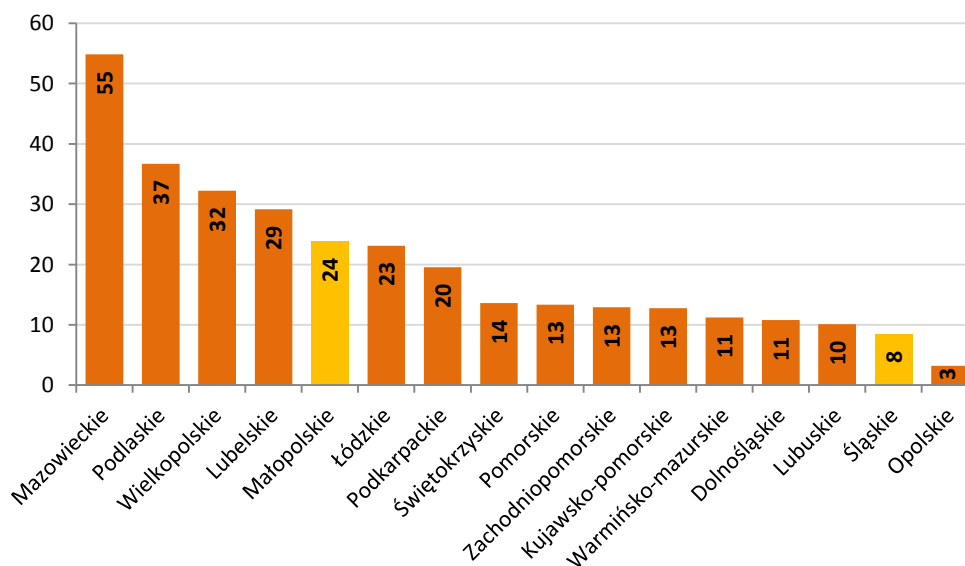
Wykres 36. Struktura dofinansowania ze środków PROW 2007 – 2013 (stan na dzień 31 grudnia 2015 r., w %)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Biorąc pod uwagę wysokość dofinansowania w ramach PROW 2014 – 2020 w poszczególnych regionach kraju, w województwie śląskim podpisano umowy o łącznej kwocie dofinansowania 8 mln PLN, natomiast w małopolskim 24 mln PLN.

Wykres 37. Struktura dofinansowania ze środków PROW 2014 – 2020 w poszczególnych województwach (stan na dzień 31 grudnia 2015 r., w mln zł)

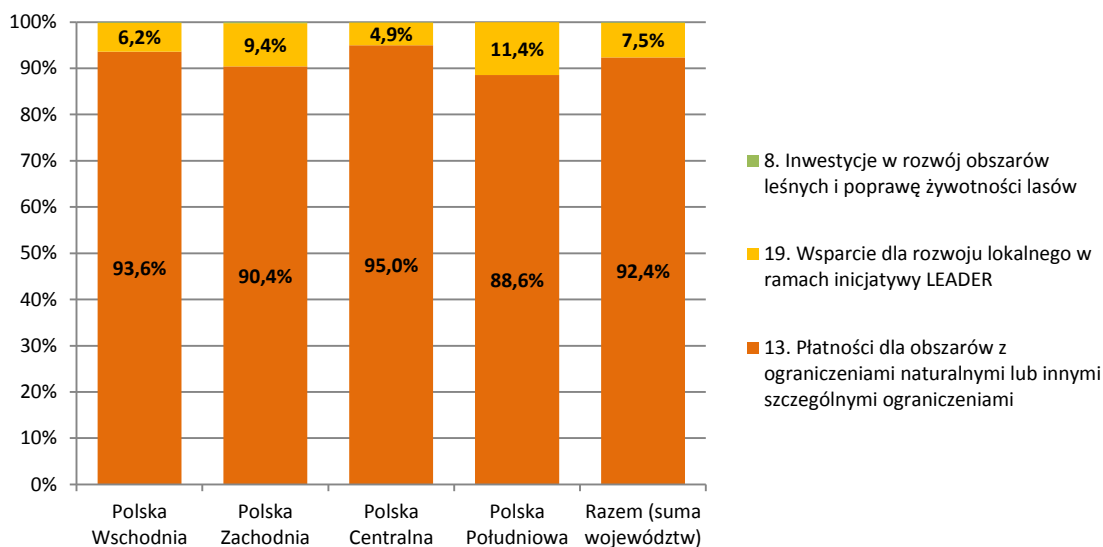

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Kwota dofinansowania zarówno w makroregionie, jak również w całym kraju dotyczyła jedynie trzech działań (8 *Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów*, 13 *Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami*, 19 *Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER*), przy czym 90% tej kwoty została przyznana w ramach Działania 13. Jednocześnie kwota dofinansowania w ramach Działania 8 odnosi się do zobowiązań z PROW 2007-2013, przy czym w Polsce Południowej nie zakontraktowano środków w ramach tego działania.

Wykres 38. Struktura dofinansowania ze środków PROW 2014 – 2020 w podziale na poszczególne działania (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.)

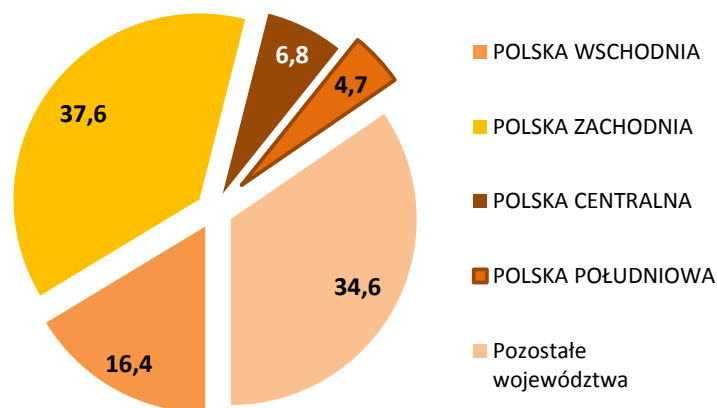

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Program Zrównoważony Rozwój Sektora Rybołówstwa Nadbrzeżnych Obszarów Rybackich (PO RYBY)²⁷

Ogółem w Polsce w ramach PO RYBY dofinansowano umowy na łączną kwotę 3 069 mln PLN, z czego 144 mln PLN, tj. 4,7 %, przypadło Polsce Południowej.

Wykres 39. Struktura dofinansowania ze środków PO RYBY wg poszczególnych makroregionów (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.)

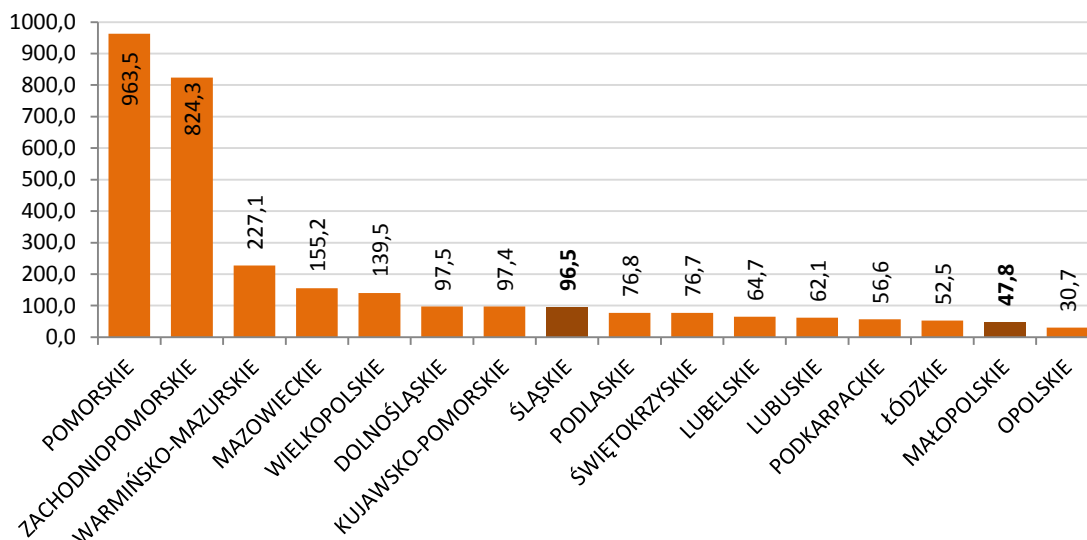
Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Tak niski udział zaangażowanych w makroregionie środków (w szczególności w odniesieniu do udziału ludnościowego i powierzchniowego makroregionu) wynika z faktu, iż w ramach makroregionu znajduje niewiele rozlewisk wodnych. W województwie śląskim podpisano umowy na łączną kwotę 96 mln PLN, natomiast w małopolskim na 48 mln PLN.

²⁷ Ze względu na to, iż w ramach perspektywy 2014 – 2020 nie wydatkowano jeszcze środków, dane odnoszą się jedynie do PO RYBY 2007 - 2013

Wykres 40. Wielkość dofinansowania ze środków PO RYBY 2007 -2013 w poszczególnych województwach (stan na dzień 31 grudnia 2015 r. w mln zł)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Biorąc pod uwagę strukturę dofinansowania, aż 51% środków PO RYBY w Polsce Południowej przeznaczono na działania w ramach osi II Akwakultura, rybołówstwo śródlądowe, przetwórstwo i obrób. Nieco mniejszy udział w ogólnej sumie dofinansowania miała Oś IV Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa (44%). W ramach Osi I nie zakontraktowano środków.

Tabela 14. Łączna kwota dofinansowania umów w ramach PO RYBY 2007 – 2013 w Polsce Południowej w podziale na osie (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.)

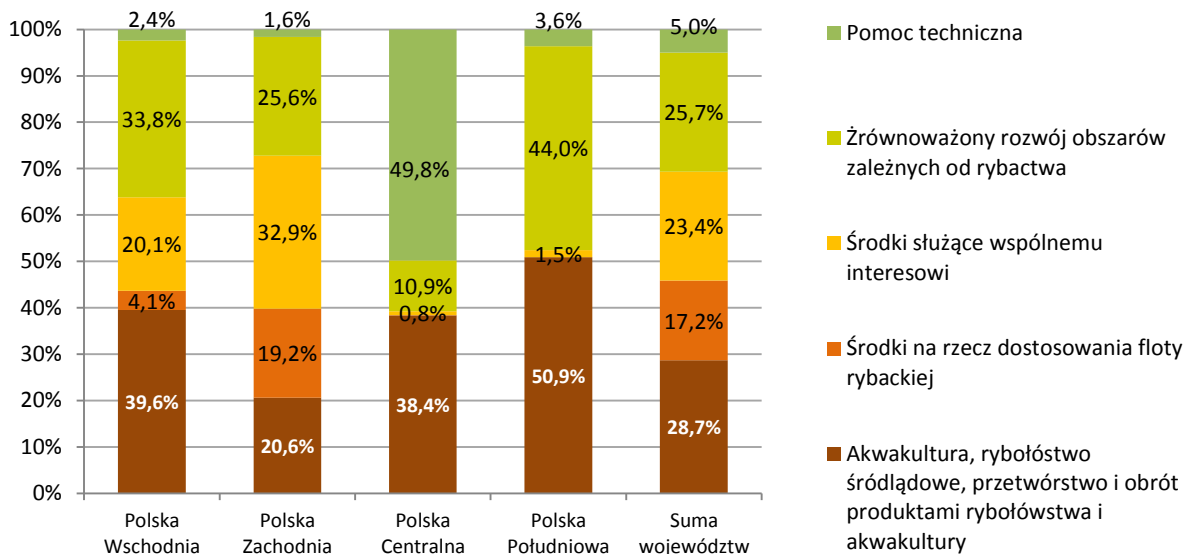
makroregion	Środki na rzecz dostosowania floty rybackiej	Akwakultura, rybołówstwo śródlądowe, przetwórstwo i obrót produktami rybołówstwa i akwakultury	Środki służące wspólnemu interesowi	Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa	Pomoc techniczna	łącznie wartość dofinansowania umów	Udział makroregionu w sumie województw
POLSKA WSCHODNIA	21	199	101	170	12	502	16,4
POLSKA ZACHODNIA	222	238	380	296	19	1 154	37,6
POLSKA CENTRALNA	0	80	2	23	103	208	6,8
POLSKA POŁUDNIOWA	0	73	2	63	5	144	4,7
Polska (suma województw)	529	880	719	788	153	3 069	100

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Porównując struktury dofinansowania w podziale na poszczególne osie tematyczne, w Polsce Południowej udziałowo nieco więcej niż średnio w kraju dofinansowano Oś II Akwakulturę, rybołówstwo śródlądowe, przetwórstwo i obrót produktami rybołówstwa i akwakultury oraz IV Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa. Nie zakontraktowano środków w ramach Osi I Środki na rzecz dostosowania floty rybackiej.

Wykres 41. Struktura dofinansowania ze środków PO RYBY 2007 - 2013 (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Środki Europejskiej Współpracy Terytorialnej²⁸

Program Współpracy Transgranicznej Czechy-Polska 2007-2013

Kwota dofinansowania dla projektów realizowanych w ramach Programu Czechy-Polska w ramach EFRR do końca 2015 r.²⁹ dla beneficjentów z Polski Południowej wyniosła **117 mln PLN** (co stanowiło 19,11% kwoty dofinansowania po stronie polskiej w ramach Programu). W Programie uczestniczą województwa śląskie i małopolskie. Dofinansowanie w poszczególnych województwach makroregionu wyniosło odpowiednio: śląskie – **116 mln PLN** (99,36% kwoty dofinansowania w makroregionie), a małopolskie³⁰ – **0,75 mln PLN** (0,64%).

Zasięg terytorialny Programu obejmował:

- po stronie polskiej: podregiony na poziomie NUTS III, tj. podregiony jeleniogórski, wałbrzyski (województwo dolnośląskie), nyski, opolski (województwo opolskie), podregion rybnicki, bielski, tyski (województwo śląskie);
- po stronie czeskiej: jednostki na poziomie krajów (jednostki NUTS III): libereckiego, královéhradeckiego, pardubického, ołomunieckiego oraz morawskośląskiego.

Priorytetami Programu były: *wzmacnianie dostępności komunikacyjnej, ochrona środowiska, profilaktyka zagrożeń* (m.in. modernizacja i rozwój infrastruktury całego obszaru pogranicza, remont, modernizacja i budowa dróg lokalnych, modernizacja infrastruktury kolejowej, poprawa dostępności komunikacyjnej i innych świadczonych usług komunikacyjnych, polepszenie stanu obsługi transportowej); *poprawa warunków rozwoju przedsiębiorczości i turystyki* (m.in. wspieranie konkurencyjności MŚP i nawiązywanie trwałej transgranicznej współpracy np. poprzez organizację wystaw, targów, szkoleń dla MŚP, wspieranie współpracy w zakresie badań i rozwoju, edukacji, innowacji oraz w zakresie transferu technologii i know-how, tworzenie powiązań przedsiębiorstw z uczelniami wyższymi, czy placówkami badawczymi); *wspieranie współpracy społeczności lokalnych* (m.in. realizacja projektów infrastrukturalnych dotyczących modernizacji szkół oraz innych placówek edukacyjnych i kulturalnych, które są niezbędne dla realizacji współpracy społeczności lokalnych).

²⁸ Do przeliczeń zastosowano kurs EBC z przedostatniego dnia roboczego okresu, za który prezentowane są dane tj 30.12.2015 r.

²⁹ Perspektywa finansowa 2007-2013, stan na 31.12.2015 r.

³⁰ Zgodnie z art. 21 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Nr 1080/2006 z dnia 5 lipca 2006 r.) w odpowiednio uzasadnionych przypadkach, EFRR może finansować do wysokości 20% kwoty swojego wkładu do danego programu operacyjnego wydatki poniesione przez partnerów znajdujących się poza obszarem objętym programem, a uczestniczących w operacjach, w przypadku gdy wydatki takie przynoszą korzyści regionom w obszarze stanowiącym cel współpracy.

Program Współpracy Transgranicznej Polska-Słowacja 2007-2013

Kwota dofinansowania projektów realizowanych w ramach Programu Polska-Słowacja do końca 2015 r.³¹ w Polsce Południowej wyniosła **259 mln PLN** (co stanowiło 68,38% całkowitego dofinansowania po stronie polskiej w ramach Programu). W Programie uczestniczyły województwa małopolskie i śląskie. Dofinansowanie umów dla beneficjentów z województwa małopolskiego wyniosło **179 mln PLN** (68,95% kwoty dofinansowania w makroregionie), a ze śląskiego – **80 mln PLN** (31,05%).

Zasięg terytorialny Programu:

- po stronie polskiej: podregiony graniczne (NUTS III): bielsko-bialski (śląskie), nowosądecki (małopolskie), krośnieńsko-przemyski (podkarpackie), dodatkowo w ramach zasady elastyczności³² powiaty (NUTS IV): pszczyński (śląskie), oświęcimski (małopolskie), rzeszowski oraz powiat grodzki Rzeszów (podkarpackie);
- po stronie słowackiej: 2 regiony (kraje) graniczne (NUTS III): Žilinský, Prešovský.

Priorytetami Programu były: *rozwój infrastruktury transgranicznej* (w tym wsparcie infrastruktury komunikacyjnej i transportowej oraz infrastruktury ochrony środowiska); *rozwój społeczno-gospodarczy* (m.in. wsparcie rozwoju współpracy transgranicznej w zakresie turystyki, ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, wsparcie współpracy sieciowej nawiązywanej pomiędzy współpracującymi ze sobą instytucjami, zarówno po stronie polskiej, jak i słowackiej); *wsparcie inicjatyw lokalnych* (m.in. odnowienie i podtrzymanie tradycji regionalnych i kulturalnych, rozwój zasobów ludzkich i edukacji, rozwój wspólnych transgranicznych przedsięwzięć w dziedzinie edukacji, sportu i kultury, wspieranie w tworzeniu wspólnych produktów kulturowych, turystycznych i tradycyjnego rzemiosła, wspieranie małych projektów małych infrastrukturalnych).

Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego w Polsce Południowej

Norweski Mechanizm Finansowy (NMF) oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MFEOG), czyli tzw. fundusze norweskie i fundusze EOG, to forma bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Norwegię, Islandię i Liechtenstein nowym członkom UE. Fundusze te są związane z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz z jednoczesnym wejściem naszego kraju do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (UE + Islandia, Liechtenstein, Norwegia). W zamian za pomoc finansową, państwa-darczyńcy korzystają z dostępu do rynku wewnętrznego Unii Europejskiej (choć nie są jej członkami). W ramach funduszy norweskich i EOG wydzielono następujące obszary wsparcia: bioróżnorodność i monitoring środowiska; oszczędzanie energii, odnawialne źródła; społeczeństwo obywatelskie; rozwój społeczny i regionalny; kulturowe dziedzictwo; badania naukowe i stypendia; Schengen i sprawy wewnętrzne; godna praca i dialog trójstronny; innowacje w zakresie zielonych technologii.

Beneficjenci z Polski Południowej do końca roku 2015³³ w ramach NMF i MFEOG podpisali łącznie umowy, w których kwota dofinansowania wyniosła **349 mln PLN**, co stanowiło **18,33%** dofinansowania w ramach tego instrumentu w kraju (3. miejsce wśród makroregionów). Udział poszczególnych województw makroregionu był zróżnicowany. Województwo małopolskie stanowiło 65,85%, a śląskie 34,15% kwoty zakontraktowanej w makroregionie.

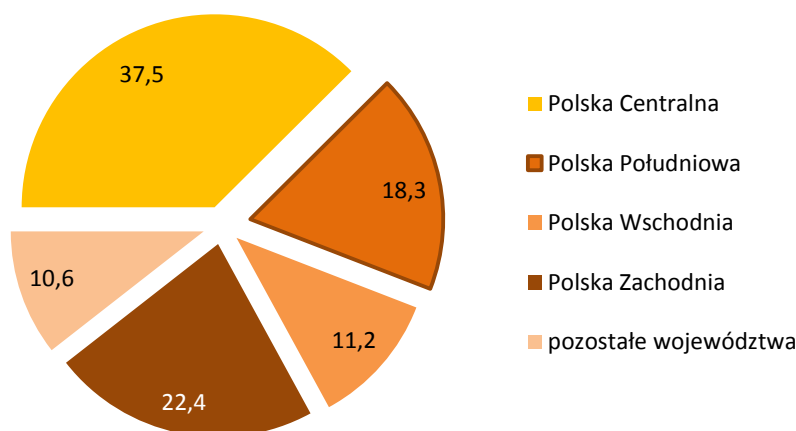
³¹ Perspektywa finansowa 2007-2013, stan na 31.12.2015 r.

³² Zgodnie z art. 21 ust.1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Nr 1080/2006 z dnia 5 lipca 2006 r., dopuszcza się możliwość przyznania do 20% budżetu programu dla regionów przylegających do zasadniczego obszaru wsparcia.

³³ Narastająco do 2015 roku (od początku realizacji programu do 31.12.2015r.)

Wykres 42. Udział makroregionów w kwocie dofinansowania dla kraju w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego

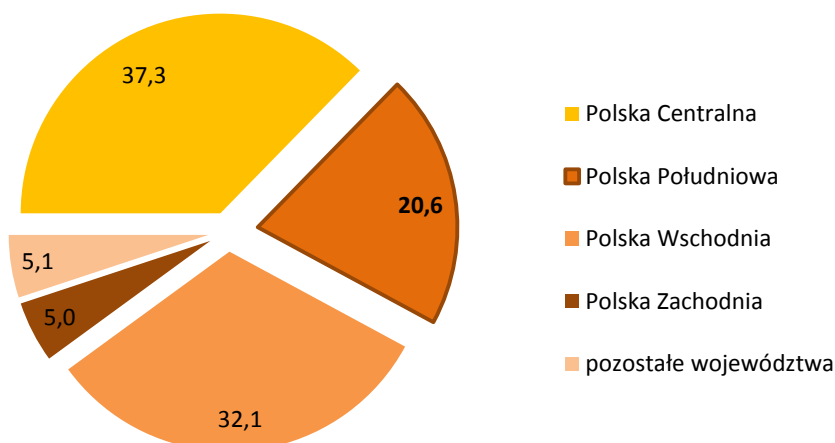
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK

Szwajcarsko–Polski Program Współpracy

Szwajcarsko–Polski Program Współpracy (tzw. Fundusz Szwajcarski, SPPW) obejmuje bezzwrotną pomoc finansową przyznana Polsce przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiej pomocy dla 10 państw członkowskich Unii Europejskiej, które przystąpiły do niej 1 maja 2004 r. W ramach Funduszu Szwajcarskiego wydzielono następujące obszary wsparcia: bezpieczeństwo, stabilność, wsparcie reform; środowisko i infrastruktura; sektor prywatny; rozwój społeczny i zasobów ludzkich.

Środki zakontraktowane w ramach Funduszu Szwajcarskiego do końca 2015 r.³⁴ w Polsce Południowej to **353 mln PLN (20,57% udziału w kraju)**. Podobnie jak w przypadku Funduszu Norweskiego i EOG, również w Funduszu Szwajcarskim makroregion południowy zajął 3. miejsce wśród makroregionów w kraju pod względem wysokości dofinansowania. Udział poszczególnych województw makroregionu w kwocie zakontraktowanej w całej Polsce Południowej był bardzo zróżnicowany. Województwo małopolskie stanowiło 96,60%, a śląskie 3,40%.

Wykres 43. Udział makroregionów w kwocie dofinansowania dla kraju w ramach Szwajcarsko–Polskiego Programu Współpracy (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK

³⁴ Narastająco do 2015 roku (od początku realizacji programu do 31.12.2015r.)

Wydatki strukturalne

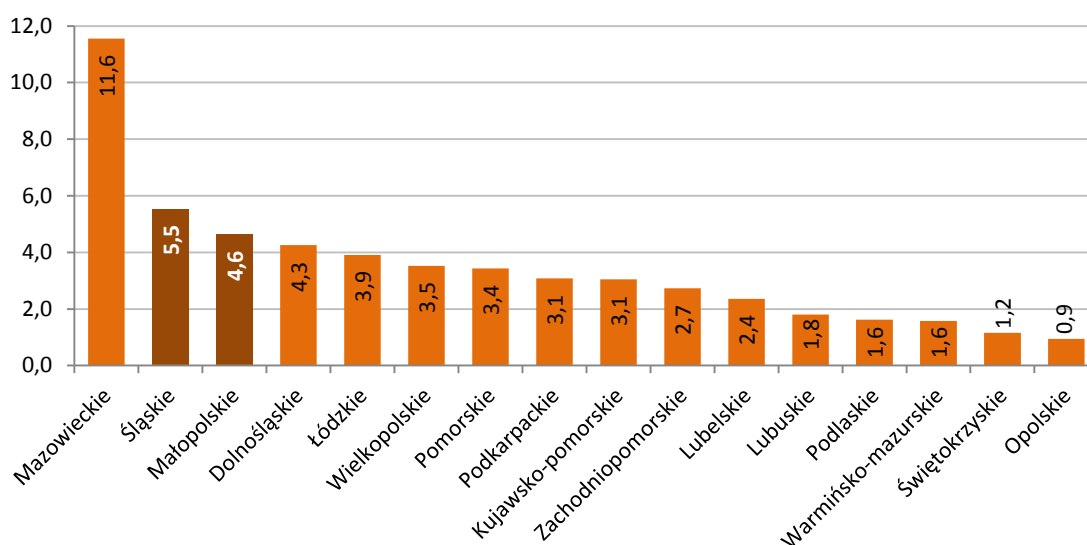
Do wydatków strukturalnych zalicza się wydatki publiczne poniesione na zadania rozwojowe, które mogą być przedmiotem dofinansowania z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE.

Nie ma jednak znaczenia, czy działanie faktycznie było finansowane z UE, czy też w pełni środkami krajowymi (istotna jest dopuszczalność wykorzystania środków budżetowych UE przypisanych polityce strukturalnej do finansowania takiego wydatku). Oznacza to, że do wydatków strukturalnych zaliczane są zarówno wydatki na zadania całkowicie sfinansowane środkami krajowymi, jak i wydatki na zadania współfinansowane z funduszy strukturalnych lub z Funduszu Spójności. Dzieli się je w sposób szczegółowy zgodnie z wytycznymi zawartymi w Rozporządzeniach Ministra Finansów³⁵.

Łącznie województwa Polski Południowej w latach 2007-2014 poniosły wydatki strukturalne w wysokości **102 977 mln PLN**, co stanowiło 16% tego rodzaju wydatków w kraju.

Łącznie województwa Polski Południowej w 2014 r. poniosły wydatki strukturalne w wysokości **10 188 mln PLN**³⁶, co stanowiło 18,5% tego rodzaju wydatków w kraju. W wartościach bezwzględnych największe wydatki w makroregionie poniosło województwo śląskie (5 542 mln PLN), a następnie małopolskie (4 646 mln PLN).

Wykres 44. Wydatki strukturalne za 2014 r. (łącznie jednostek sektora samorządowego oraz jednostek budżetowych, w mln PLN)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Finansów

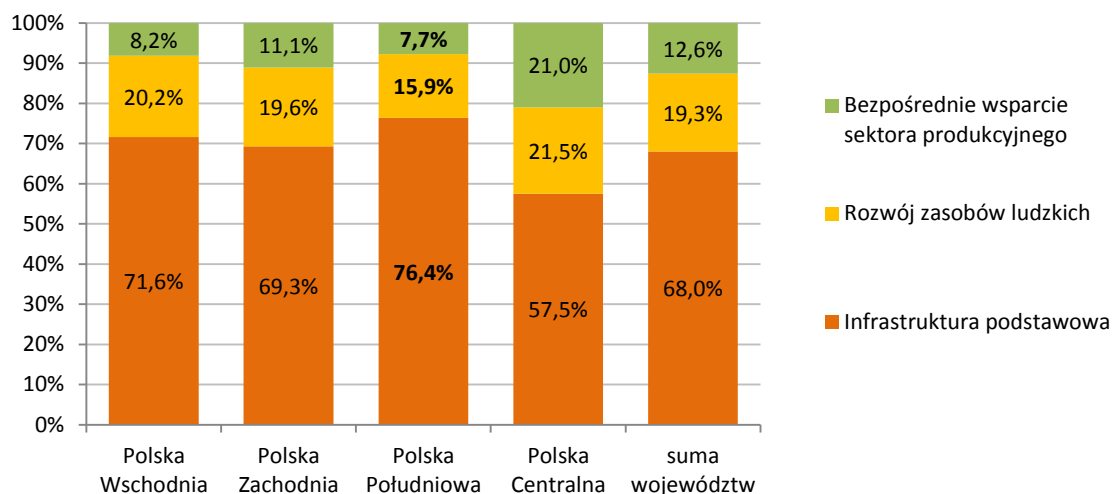
Struktura wydatków w Polsce Południowej jest zbliżona do struktury krajowej, przy czym udziałowo nieco mniej niż średnio w kraju przeznaczono na bezpośrednie wsparcie sektora produkcyjnego (787 mln PLN, tj. niespełna 10%). 76% wydatków zostało przeznaczonych na infrastrukturę podstawową (7 783 mln PLN) i udział ten był o 8 p.p. większy niż średnio w kraju. Na rozwój zasobów ludzkich przeznaczono niespełna 20% wydatków (1 617 mln PLN).

³⁵ Obecnie stosowana klasyfikacja obowiązuje od momentu wejścia w życie Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 26 października 2007 roku w sprawie szczegółowej klasyfikacji wydatków strukturalnych²⁵, a wprowadzona została wraz z nowym okresem programowania.

³⁶ Wszystkie podane sumy są w mln PLN.

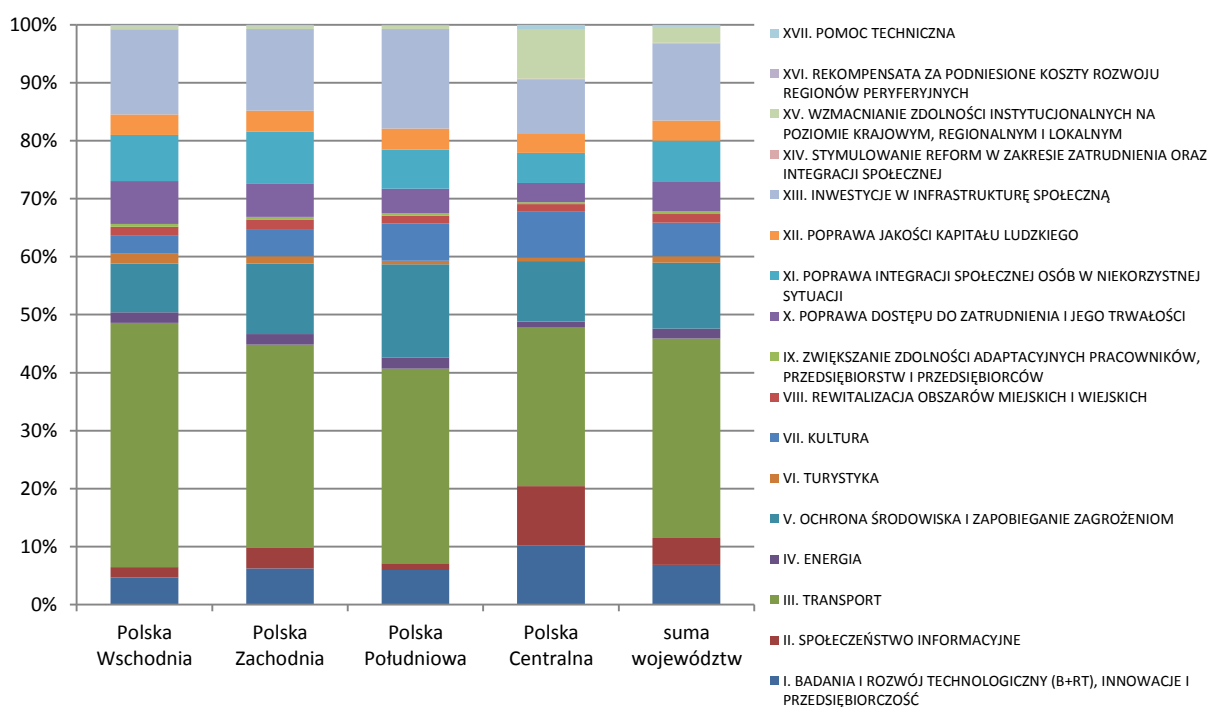
Wykres 45. Wydatki strukturalne za 2014 r. w podziale na podstawowe kategorie (łącznie jednostek sektora samorządowego oraz jednostek budżetowych, w %)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Finansów

Odnośnie do szczegółowych obszarów, w których poniesiono wydatki strukturalne w Polsce Południowej, największy udział, bo aż ok. 34% miały wydatki na transport, w tym przede wszystkim na infrastrukturę drogową zaliczaną do tzw. infrastruktury podstawowej. 17% przeznaczono na infrastrukturę społeczną, a 16% na ochronę środowiska. W porównaniu do struktury krajowej, w Polsce Południowej nieco więcej wydatkowano w obszarze infrastruktury społecznej oraz ochrony środowiska, nieco mniej natomiast wzmocnienia zdolności instytucjonalnych.

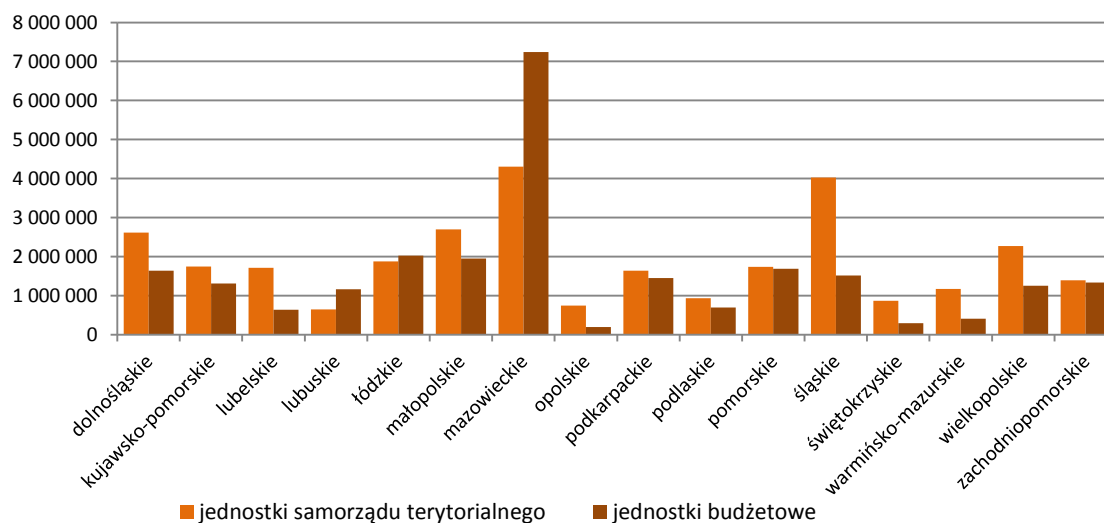
Wykres 46. Struktura wydatków strukturalnych za 2014 r. (łącznie jednostek sektora samorządowego oraz jednostek budżetowych, w %)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Finansów

łącna wysokość wydatków jednostek samorządu terytorialnego (JST) w większości województw przekraczała wydatki poniesione przez jednostki budżetowe. Jedynie w trzech województwach w kraju sytuacja była odwrotna – lubuskim, łódzkim i mazowieckim

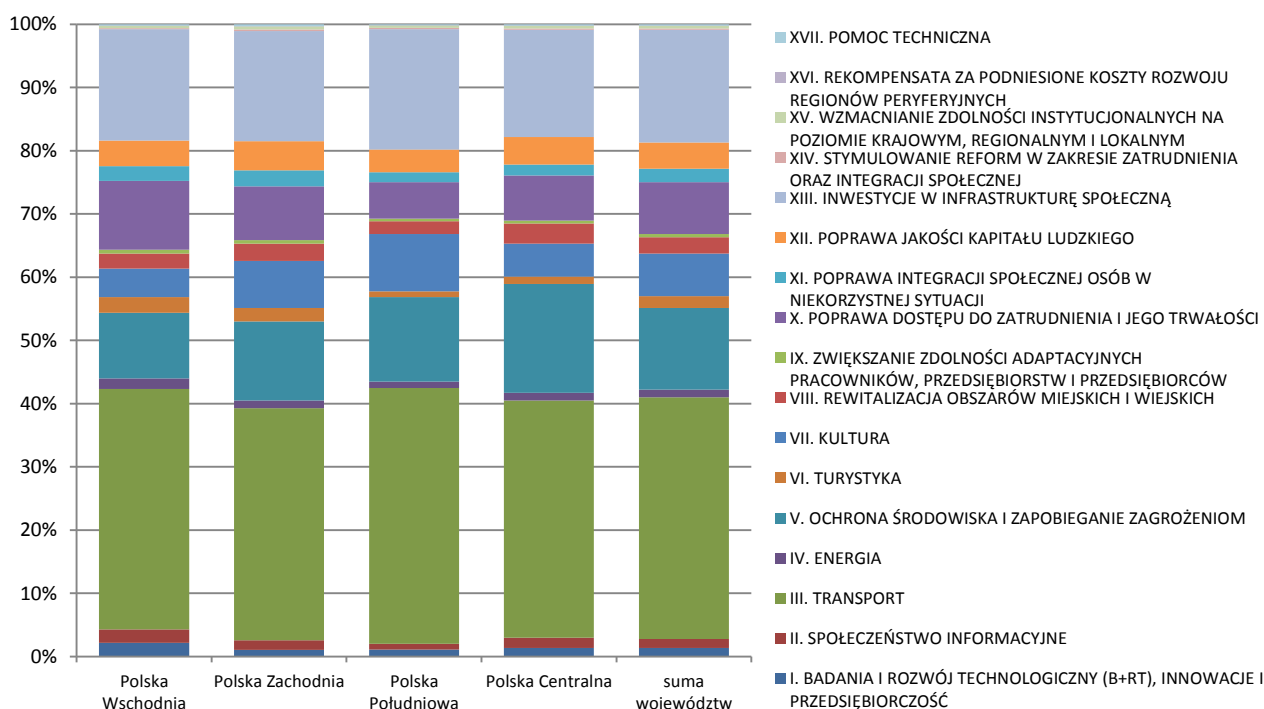
Wykres 47. Wydatki strukturalne za 2014 r. JST oraz jednostek budżetowych (w PLN)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Finansów

W Polsce Południowej suma wydatków poniesionych przez JST wyniosła 6 717 mln PLN, co stanowiło 22,1% wszystkich wydatków JST w kraju. Struktura wydatkowania w Polsce Południowej była zbliżona do struktury krajowej. Aż 40% wszystkich wydatków przeznaczono na transport, 19% na infrastrukturę społeczną, 13% na ochronę środowiska.

Wykres 48. Struktura wydatków strukturalnych JST w poszczególnych makroregionach w 2014 r. (w %)

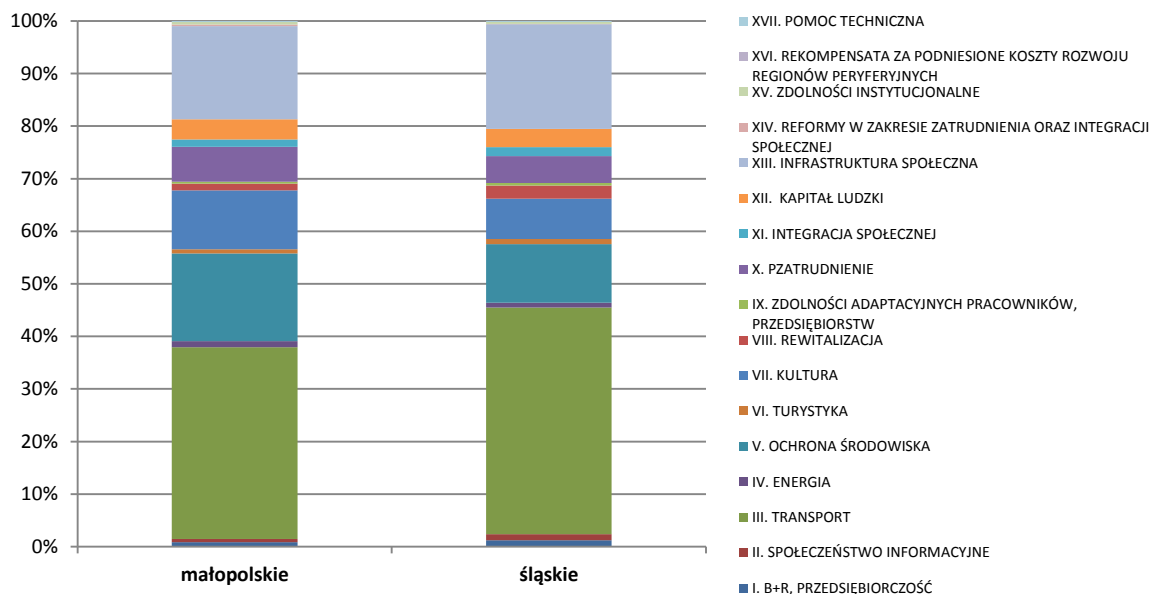

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Finansów

Zarówno wysokość środków JST w wartościach bezwzględnych, jak również struktura ich wydatkowania JST była zróżnicowana regionalnie. Największą sumę wydano w województwie małopolskim (1 953 mln PLN), a następnie śląskim (1 518 mln PLN). Struktura wydatkowania w poszczególnych województwach makroregionu była zbliżona, przy czym w województwie małopolskim udziałowo nieco mniej niż średnio w makroregionie wydatkowano na obszar transportu, więcej zaś na ochronę środowiska.

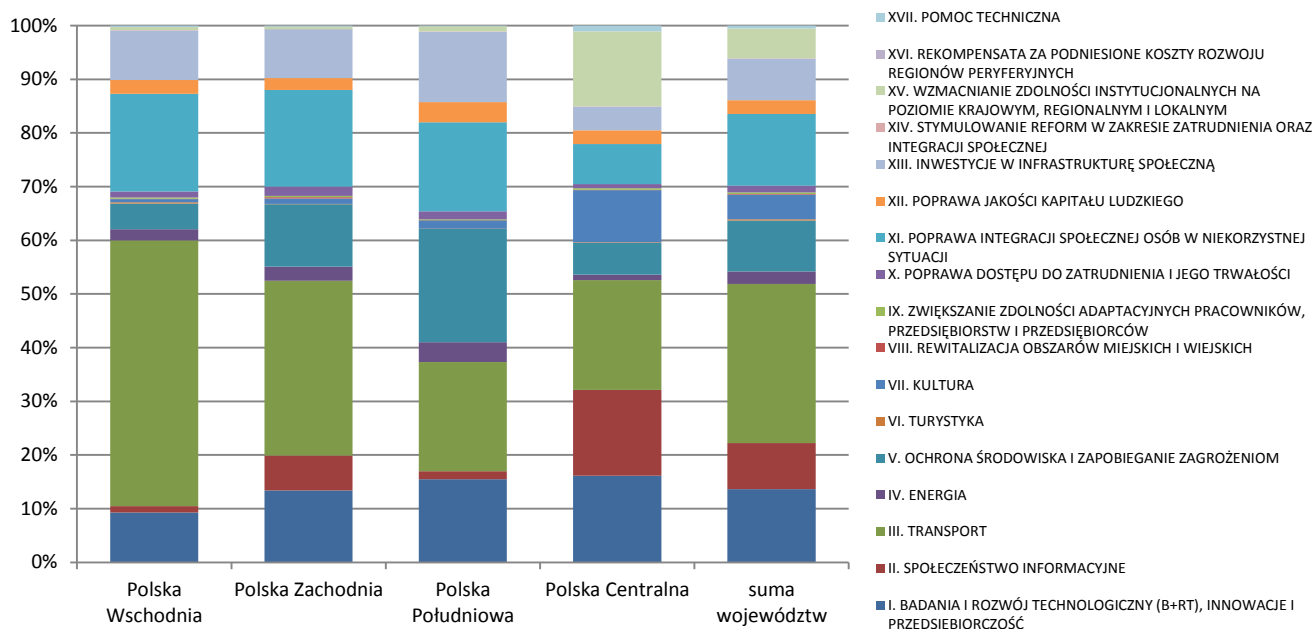
Wykres 49. Struktura wydatków strukturalnych jednostek samorządu terytorialnego w poszczególnych województwach Polski Południowej w 2014 r. (w %)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Finansów

Środki poniesione przez **jednostki budżetowe** w Polsce Południowej wyniosły 3 470 mln PLN, co stanowiło 13,9% tego typu środków w kraju. Struktura wydatkowania wg obszarów była zróżnicowana pomiędzy poszczególnymi makroregionami. W porównaniu do średnich udziałów w kraju, Polska Południowa wyróżniała się znacznie mniejszym udziałem wydatków w obszarze transportu i B+R, większym zaś w obszarze ochrona środowiska.

Wykres 50. Struktura wydatków strukturalnych jednostek budżetowych w poszczególnych makroregionach 2014 r. (w %)

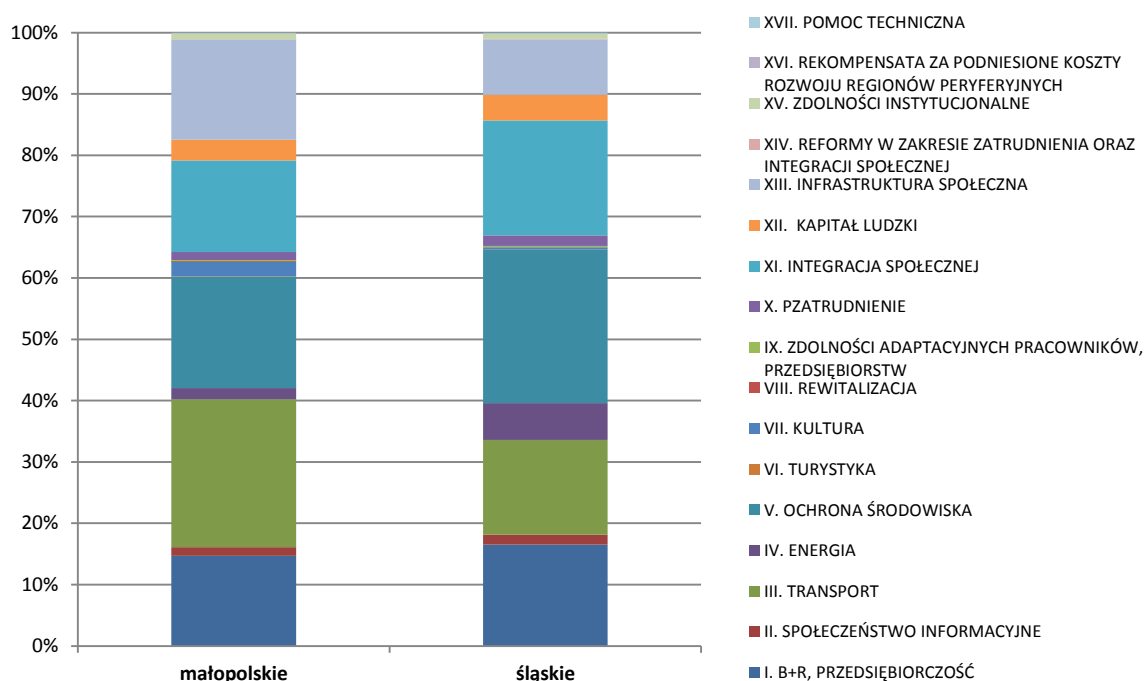
Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Finansów

Zarówno wysokość środków budżetowych w wartościach bezwzględnych, jak również struktura ich wydatkowania były zróżnicowane regionalnie. Największą sumę wydano w województwie śląskim (4 024 mln PLN), a następnie małopolskim (2 693 mln PLN). Biorąc pod uwagę strukturę wydatkowania,

w województwie małopolskim nieco większy udział niż w przypadku województwa śląskiego odnotowano w obszarze transportu oraz infrastruktury społecznej. W śląskim natomiast - ochrony środowiska i integracji społecznej.

Wykres 51. Struktura wydatków strukturalnych jednostek budżetowych w poszczególnych województwach makroregionu południowego 2014 r. (w %)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Finansów i danych z GUS BDL.

Całkowita wartość środków poniesionych w Polsce Południowej

Opierając się na dostępnych źródłach danych, można szacować, że do Polski Południowej trafiło około 154 186 mln PLN, pochodzących z funduszy europejskich powiązanych z programami wdrażanymi w okresie programowania 2007-2013 i 2014-2020 oraz ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF), Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MFEOG) i Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy (tzw. Fundusz Szwajcarski, SPPW), a także z wydatków strukturalnych jednostek sektora finansów publicznych. Zdecydowana większość tych środków, podobnie jak w każdym z makroregionów, pochodziła z wydatków strukturalnych jednostek sektora finansów publicznych (102 977 mln PLN, 67% środków w makroregionie i 16% tych środków w kraju). Drugą grupą o największym udziale były środki polityki spójności z wyłączeniem programów EWT³⁷ (46 450 mln PLN, co stanowi 30% sumy środków w makroregionie i 15% środków z tych programów w kraju). W skali globalnej, mniejsze było znaczenie środków pochodzących ze Wspólnej Polityki Rolnej³⁸ (w części dotyczącej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich – PROW i Programu Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013 - PO Ryby). Ich wartość to 3 798 mln PLN, a udział w ogólnej kwocie to 2% (8% środków z tych programów w kraju). Na tym tle jeszcze mniejszą rolę z perspektywy całego makroregionu odegrały środki UE wydatkowane w ramach programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWT) finansowane ze środków polityki spójności, a także pozostałe środki, tj. pochodzące z NMF, MFEOG i SPPW (ich udział to w sumie niewiele ponad 0,5%).

³⁷ Programy Operacyjne: Infrastruktura i Środowisko 2007-2013, Kapitał Ludzki 2007-2013, Innowacyjna Gospodarka 2007-2013, Pomoc Techniczna 2007-2013, Regionalne Programy Operacyjne województw Polski Południowej na lata 2007-2013 i na lata 2014-2020, Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, Inteligentny Rozwój 2014-2020. Przedstawione informacje pochodzą z KSI SIMIK 07-13 oraz SL2014. Zaprojektowany algorytm przeliczania oparty jest na miejscach realizacji zarejestrowanych we wnioskach o dofinansowanie i umowach o dofinansowanie. Dane prezentują stan na 31 grudnia 2015 r.

³⁸ Na podstawie danych przekazanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Tabela 15. Środki finansowe w makroregionie Polski Południowej (w mln PLN)

Źródło	Wartość środków w Polsce Południowej	Udział makroregionu w ogóle środków kraju
PO polityki spójności (z wyłączeniem programów EWT)	46 450	15%
PROW, PO Ryby	3 798	8%
Programy EWT	259	37%
NMF	174	17%
MFEOG	175	20%
SPPW	353	21%
wydatki strukturalne jednostek sektora finansów publicznych	102 977	16%
SUMA ³⁹	154 186	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie KSI SIMIK, SL2014, danych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwa Finansów

³⁹ Możliwe jest wystąpienie niewielkich niezgodności zsumowanych kwot wynikające z zaokrągleń.

V. Podsumowanie

1. Prezentowany materiał jest **drugim opracowaniem podsumowującym wdrażanie Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020**. Rok 2015 był pierwszym, pełnym rokiem kalendarzowym obowiązywania Strategii, więc zmiany zachodzące w makroregionie odzwierciedlone w poziomie wskaźników, w większym stopniu niż rok wcześniej można wiązać z aktywną realizacją działań i kierunków interwencji wymienionych w SRPP. Można przypuszczać, że w kolejnych latach wartości wskaźników będą zmieniać się bardziej dynamicznie, ponieważ w roku 2015 wiele procesów było dopiero uruchamianych. W przyszłych latach, kiedy będą realizowane projekty i przedsięwzięcia bezpośrednio wynikające z założeń Strategii, zmiany wartości wskaźników mają szansę na uzyskanie większej dynamiki. Będzie się to wiązało z realizacją inwestycji finansowanych ze środków w perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020, w tym również inwestycji zapisanych w kontraktach terytorialnych oraz regionalnych programach operacyjnych dla Małopolski i województwa śląskiego.
2. **Tegoroczna Informacja o stanie realizacji SRPP w dużej mierze powstała siłami urzędów marszałkowskich województw tworzących makroregion**. Materiał przyjęty przez zarządy województw i przekazany ministerstwu zawierał kompletną analizę sytuacji społeczno-gospodarczej makroregionu oraz opis zmian wartości wskaźników realizacji celów strategicznych, wykaz działań przyczyniających się do realizacji strategii, a także wyniki ankiety przeprowadzonej wśród gmin pogranicza śląsko-małopolskiego. Cennym uzupełnieniem były wykazy działań i poddziałań o charakterze ponadregionalnym, zapisanych w RPO, obydwu województw, a także osi priorytetowych, działań i kryteriów premiujących ponadregionalność w krajowych programach operacyjnych. **Tak opracowany materiał pokazuje samodzielność, możliwości i inicjatywę makroregionu** w prowadzeniu działań wynikających ze strategii jego rozwoju i stanowi dobry prognostyk dla jej realizacji.

Analiza społeczno-gospodarcza

3. **Makroregion jest wyjątkowy pod względem gęstości zaludnienia i liczby ludności**. Choć obejmuje tylko 2 województwa, jego ludność stanowi **21%** wszystkich **mieszkańców kraju**. Cechuje się **dwukrotnie wyższym niż średnio w kraju wskaźnikiem gęstości zaludnienia** i niskim bezrobociem, dodatkowo o tendencji spadkowej.
4. **Najwyższa w kraju koncentracja aglomeracji miejskich** i zagęszczenie ludności na stosunkowo niewielkiej powierzchni (zwłaszcza w woj. śląskim i na obszarze między aglomeracją katowicką a Krakowem) **pozwała na efektywne wykorzystanie potencjału dawanego przez ludność, bliskie sąsiedztwo uczelni wyższych, przemysłu, biznesu i instytucji kultury**. Wykorzystanie tego sąsiedztwa, przy uwzględnieniu bliskości granicy Czech i Słowacji, pozwala na kreowanie w Polsce Południowej centrum naukowego, biznesowego czy kulturalnego w skali europejskiej. Dodatkowym czynnikiem sprzyjającym rozwojowi gospodarczemu jest wysoki udział studentów kierunków technicznych (37% ogółu studentów) oraz wysoki odsetek ludności z wykształceniem wyższym.
5. Ważnym aspektem możliwości rozwojowych Polski Południowej jest **dobrze rozwinięta infrastruktura komunikacyjna**. Makroregion ten cechuje się **najwyższą w Polsce gęstością sieci kolejowej**, blisko dwukrotnie przewyższającą średnią dla kraju (odpowiednio 11,1 i 6,2km/100 km²). Podobnie kształtuje się wskaźnik gęstości sieci drogowej (odpowiednio 167,6 i 92,0 km dróg publicznych o nawierzchni twardej w przeliczeniu na 100 km² powierzchni kraju). Zapewne sprzyja to dobremu wykorzystaniu turystycznej infrastruktury noclegowej i daje 26-procentowy udział w ogólnopolskiej liczbie noclegów udzielonych turystom zagranicznym (większy zanotowała tylko Polska Zachodnia).
6. **Sferą problematyczną dla Polski Południowej jest stan środowiska naturalnego**. Niekorzystnie wpływa na nie **eksploatacja kopalni**, praca zakładów przemysłowych opierających działalność na spalaniu węgla i innych szczególnie uciążliwych. Z tego względu **poprawę jakości powietrza zdefiniowano jako jeden ze wskaźników realizacji III celu SRPP** (omówiono go szczegółowo w tekście analizy). Dodatkowo, w Polsce Południowej obserwuje się wysoki udział powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych (2,45% obszaru, mniej tylko od Polski Zachodniej – 2,55‰); wskaźnik ten ma tendencję rosnącą (w 2010 r. przyjmował wartość 2,24‰). W Polsce Południowej notuje się **wyższy niż średnio w kraju wzrost nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska**, choć pozostaje on niższy niż w Polsce Centralnej, Zachodniej i Regionie Północnym.

Monitorowanie Strategii

7. **Monitorowanie realizacji celów** postawionych w *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020* odbywa się m.in. **na podstawie obserwacji zmian wartości wskaźników realizacji poszczególnych celów strategicznych**, które zostały wskazane we Wprowadzeniu do niniejszego dokumentu. **Spośród trzynastu wymienionych wskaźników, większość wykazała wyraźny, pozytywny trend.** W przypadku jednego wskaźnika (PKB na 1 mieszkańca) w systemie Strateg nadal nie są dostępne dane za rok 2013, w związku z czym pełna analiza i ocena będą możliwe dopiero po uzupełnieniu tych danych przez GUS.
8. Zgodnie z zapisami *Strategii*, **kluczowe dla jej wdrażania jest podejmowanie działań w ramach współpracy pomiędzy zaangażowanymi w jej realizację podmiotami, zarówno ze strony rządowej, jak i samorządowej.** Wszystkie podmioty zaangażowane w realizację *Strategii* aktywnie włączyły się w przygotowanie oraz realizację przedsięwzięć o charakterze ponadregionalnym m.in. poprzez **organizację spotkań i grup roboczych** (w sumie 4 w 2015 r.). Przedmiotem wspólnych, intensywnych prac było **przygotowanie dokumentów programowych perspektywy finansowej 2014-2020.** Ich ważnym elementem były **dalsze prace nad regionalnymi programami operacyjnymi** dla obu województw i wpisanych w nie projektów ponadregionalnych, a także nad **zapisami krajowych programów operacyjnych.**

Ocena zmian wartości wskaźników realizacji SRPP

9. **W drugim roku funkcjonowania SRPP w przypadku 5 z 13 wskaźników odnotowano systematyczną poprawę uzyskiwanych wartości;** dotyczyły one realizacji każdego z trzech celów strategicznych (bez celu głównego). W przypadku pierwszego wskaźnika opisującego realizację celu głównego (PKB na 1 mieszkańca wg PPP) GUS nie udostępnia wartości wskaźnika nie tylko za 2014, ale także za 2013r., więc nie jest możliwa ocena jego zmian na przestrzeni czasu. Wskaźnikami, w ramach których notuje się ciągłą, pozytywną zmianę, były:
- **Nakłady na działalność B+R** w przeliczeniu na 1 mieszkańca, które rosną nieprzerwanie od 2003 r.
 - **Liczba zgłoszonych wynalazków krajowych i udzielonych patentów** przez Urząd Patentowy RP, które rosną nieprzerwanie od 2009 r. (wcześniej nie notowano tego wskaźnika)
 - **Łączna długość dróg ekspresowych i autostrad**, która zwiększa się z każdym rokiem od 2003
 - **Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych bez stażu pracy**, która systematycznie spada, a od 2003 r. zmniejszyła się blisko trzykrotnie
 - **Liczba korzystających z noclegów** na 1 000 mieszkańców, która również szybko i systematycznie wzrasta od 2003 r., zbliżając się do wartości docelowej.
10. Niepokojący jest natomiast fakt, iż **w przypadku 3 wskaźników zanotowano pogorszenie osiągniętych wartości.** Wskaźniki te dotyczyły celu głównego oraz celu strategicznego I i III i były to:
- Najbardziej znaczący jest **spadek nakładów inwestycyjnych w Katowickiej i Krakowskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej.** W latach 2006-2009 i 2011-2012 zanotowano wartości przewyższające założoną wartość docelową (nawet ponad dwukrotnie), natomiast w latach 2013 i 2014 nakłady te były odpowiednio o ok. 1/3 i 2/3 niższe od docelowych, a wartość uzyskana w 2014 r. była najniższa od początku monitorowania tego wskaźnika (2003 r.).
 - **Zwiększyła się stopa bezrobocia rejestrowanego.** Wzrost ten zaobserwowano w 2015 r. stosunku do roku 2014 i lat 2005-2012, przy czym najniższa była w 2008 r. Od roku 2012 wartość tego wskaźnika ulega wahaniom w przedziale 84,2-85,1 (Polska = 100).
 - Do poziomu z 2006 r. **spadła liczba międzynarodowych wystaw** w obiektach działalności wystawienniczej w Polsce Południowej. Spadek ten jest znaczący w odniesieniu do roku 2013 – z 56 do 44 imprez, a w odniesieniu do 2009 – bardzo znaczący (63 wystawy).
11. Trzecią **grupą wskaźników** są te, w przypadku których zanotowano **pozytywne zmiany w stosunku do 2013 r., ale w przeszłości notowano lepsze wyniki.** Takie wskaźniki pokazują tendencje w ramach wszystkich 3 celów strategicznych (bez celu głównego) i były to:
- **Udział przedsiębiorstw innowacyjnych** w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych, który był większy niż w 2013 i 2011r., ale mniejszy niż w 2012, 2010 (nieznacznie) i 2007 (ponad dwukrotnie), przy czym wartość docelowa jest tylko nieznacznie wyższa od osiągniętej (odpowiednio 18,2 i 19,0%).

- Najkrótszy **czas przejazdu koleją na trasie Katowice-Kraków**, który poprawił się w stosunku do lat 2011-2014 i wyniósł 112 min (w 2012 r. było to 137 min.), ale znacząco wzrósł w stosunku do lat 2003-2009 (w 2004 r. było to 70 min). Wartość docelowa pozostaje dość odległa (96 min.).
- **Emisja zanieczyszczeń pyłowych** z zakładów szczególnie uciążliwych z Polski Południowej poprawiła się w stosunku do 2013 i 2011 r., ale w odniesieniu do lat 2008-2009 uległa pogorszeniu (wartości z tych lat są nieznacznie niższe od docelowej dla 2022 r., równej 26 przy założeniu, że Polska = 100).
- **Liczba widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych** w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców znacznie wzrosła w stosunku do 2013 r. (z 272,78 do 313,7 os.), ale spadła w odniesieniu do roku 2009 (333,49 os.).

12. Generalnie **osiągnięcie wartości docelowych w 2022 r. wskaźników w ramach celów szczegółowych raczej nie jest zagrożone**, choć niepokojące są tendencje spadkowe bądź stagnacja obserwowana w wartościach wskaźników wszystkich trzech celów. **Największe szanse na realizację widać w przypadku celu II Polska Południowa przestrzeń partnerskiej współpracy na rzecz efektywnego wykorzystania możliwości rozwojowych.** Wartości dwóch z trzech wskaźników systematycznie się poprawiają, w przypadku trzeciego (emisja zanieczyszczeń pyłowych) widać co prawda pogorszenie w stosunku do lat 2008-2009 i 2012, ale w odniesieniu do 2013 r. obserwuje się już pewną poprawę.

Nieco mniej korzystnie przedstawia się sytuacja w przypadku **celu I EuroPol górnośląsko-krakowski obszarem koncentracji innowacyjności i kreatywności, wyznaczającym trendy rozwojowe i wpisującym się w sieć najdynamiczniej rozwijających się metropolii europejskich. Najlepiej rozwijającym się obszarem w ramach tego celu są innowacje.** Systematycznie wzrasta liczba zgłoszonych wynalazków i uzyskanych patentów) wykazują stabilny wzrost, natomiast nakłady na B+R odnotowują stagnację (brakuje danych za 2014 i 2015 rok). Trzeci wskaźnik (udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogóle przedsiębiorstw przemysłowych) co prawda zanotował spadek w stosunku do lat 2007-2010, ale obecnie zbliża się do założonej wartości docelowej, również 19% (w 2014 r. było to 18,2%). **Pewien niedosyt** pozostawia natomiast **zmniejszanie się czasu przejazdu koleją między stolicami województw** (w stosunku do 2014 r. spadł on jedynie o 2 minuty, do 112 min.). W tej sytuacji osiągnięcie wartości docelowej (96 min.), nie wspominając o tej z 2004 r. (70 min.) wydaje się trudne, choć PKP zapowiada dalsze modernizacje i przyspieszenie przewozów. Jedynym wskaźnikiem realizacji celu I, w przypadku którego zanotowano **wyraźny spadek**, jest ten mówiący o **liczbie zorganizowanych w Polsce Południowej wystaw międzynarodowych.** W 2014 r. były 44 takie imprezy, czyli o 12 mniej niż w 2013 r. i o 16 mniej niż w 2012 r. Ponieważ wartość docelowa to 100, osiągnięcie jej może być trudne. Warto poddać głębszej analizie przyczyny spadku liczby tego typu wydarzeń w śląskich i małopolskich obiektach wystawienniczych, zwłaszcza, że na terenie tych województw znajduje się aż 30% wszystkich polskich obiektów mogących gościć wystawy międzynarodowe.

Trudno jest ocenić szanse na realizację celu III Polska Południowa miejscem przyciągającym ludzi, podmioty i inicjatywy wzmacniające potencjały makroregionu. Zdecydowanie **korzystnie** przedstawia się sytuacja w przypadku wskaźnika opisującego **wykorzystanie potencjału turystycznego** – liczba turystów systematycznie wzrasta, w 2014 r. w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców z noclegów skorzystało 725 osób. To o **6% więcej niż w 2013 r. i o 12% mniej od wartości docelowej, która jednak ma zostać osiągnięta dopiero za 7 lat.** **Optymistyczna** jest analiza wskaźnika pokazującego **uczestnictwo w kulturze wysokiej**, czyli liczby widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych na 1 000 mieszkańców. Wartość docelowa zaplanowana na 2022 rok to 438 osób. W 2014 r. zanotowano wartość wskaźnika na poziomie 313,7, co oznaczało wzrost o 14,9% w stosunku do roku poprzedniego, ale w odniesieniu do 2012 r – już tylko o 7,2%. Przy prognozowaniu dalszego wzrostu wartości tego wskaźnika trzeba mieć w pamięci okresowe wzrosty i spadki liczby widzów notowane na przestrzeni lat 2007-2014. Niewątpliwie **problematiczny jest trzeci wskaźnik realizacji celu III, czyli wielkość nakładów inwestycyjnych w Specjalnych Strefach Ekonomicznych.** Od 2009 r. notowany jest ich **systematyczny spadek.** 385 mln zł zanotowane w 2014 r. jest wartością najniższą od ponad dekady i jeżeli trend ten się utrzyma, nie będzie szans na realizację tego elementu III celu strategicznego.

13. **Trudna jest ocena realizacji celu głównego Polska Południowa nowoczesnym i atrakcyjnym regionem Europy.** Wartości pierwszego wskaźnika (PKB na 1 mieszkańca) pozostają nieznane nawet za 2013 r., **stopa bezrobocia rejestrowanego ulega wahaniom**, a jej wielkość pozostaje dość odległa od założonej jako

wartość docelowa (w 2015 r. wyniosła 84,7 przy założeniu, że Polska = 100, natomiast celem jest osiągnięcie wartości 78,0). Niemniej jednak, analiza danych z ostatnich lat pokazuje, że **tendencję wzrostową obserwowaną w latach 2008-2013 udało się zahamować**. Biorąc pod uwagę powyższe analizy, warto się zastanowić nad możliwościami położenia większego nacisku na realizację celów postawionych w *Strategii* i prowadzenie działań nakierowanych ściśle na ich osiągnięcie.

Wsparcie dla realizacji i monitorowania *Strategii*

14. Za sukces należy uznać ujęcie w **Kontraktach Terytorialnych 6 projektów**, które znajdują się na **liście podstawowej Krajowego Programu Kolejowego do 2023 roku** (3 projekty) bądź są ujęte w KT obydwu województw w częściach **dot. transportu publicznego** (1 projekt, ZIT) i **infrastruktury energetycznej** (2 projekty, ZIT). Kolejnych **6 projektów** znalazło się w **KT warunkowo** (3 projekty drogowe, 1 projekt z zakresu turystyki) bądź na listach rezerwowych (2 projekty kolejowe).
15. **Proces monitorowania i sprawozdawczości strategii ponadregionalnych został powiązany z krajowymi mechanizmami odnoszącymi się do monitorowania polityki rozwoju**, w tym również programów operacyjnych finansowanych z funduszy europejskich. W ramach sprawozdań za IV kwartał dla programów operacyjnych perspektywy finansowej 2014–2020 **przewidziano zbieranie informacji dotyczących projektów ponadregionalnych realizujących cele strategii ponadregionalnych**, które będą wykorzystywane m.in. do analiz, wypracowywania optymalnych mechanizmów współpracy w wymiarze ponadregionalnym oraz do prezentacji dobrych praktyk. Zważywszy na początkowy stan wdrażania perspektywy finansowej na lata 2014-2020 w sprawozdaniach Instytucji Zarządzających z wdrażania programów operacyjnych za 2015 rok znalazła się nieznaczna liczba projektów o charakterze ponadregionalnym.
16. Zgodnie z Umową Partnerstwa w krajowych programach operacyjnych istnieje możliwość uwzględniania preferencji dla projektów o charakterze ponadregionalnym w kryteriach wyboru projektów. **W 2015 r. trwały prace nad możliwością włączenia dodatkowej punktacji w kryteriach wyboru dla projektów ponadregionalnych zarówno na szczeblu centralnym, jak również regionalnym. W ich wyniku preferencje dla ww. typu projektu zostały wprowadzone w Programie Operacyjnym Inteligentny Rozwój 2014-2020 w poddziałaniu 4.1.1 *Strategiczne programy badawcze dla gospodarki*, w poddziałaniu 4.1.4 *Projekty aplikacyjne* oraz w działaniu 4.2 *Rozwój nowoczesnej infrastruktury badawczej sektora nauki*. W Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 kryterium ponadregionalności zostało przyjęte w horyzontalnych kryteriach merytorycznych wyboru projektów. W Programie Operacyjnym Polska Cyfrowa preferencje przyjęto w działaniu 3.1 *Działania szkoleniowe na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych*, natomiast w 2016 roku planowane jest przyjęcie preferencji dla działania 3.2 *Innowacyjne rozwiązania na rzecz aktywizacji cyfrowej*. Preferencje punktowe dla projektów ponadregionalnych znalazły także odzwierciedlenie w regionalnych programach operacyjnych.**
17. **W roku 2015 Ministerstwo Rozwoju nawiązało bliską współpracę z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwem Finansów w celu objęcia monitorowaniem wydatkowania środków finansowych zaangażowanych w realizację Strategii poza polityką spójności**. Po raz pierwszy dokonano całościowej analizy danych dotyczących wsparcia finansowego makroregionu południowego, uwzględniającej zarówno fundusze polityki spójności (w tym EWT), Wspólnej Polityki Rolnej (PROW, PO RYBY), jak również Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy a także środków strukturalnych (zarówno budżetowych, jak i jednostek samorządowych). Ze względów metodologicznych proces porównywania danych jest pracochłonny, a dane trudno porównywalne (choćby ze względu na różne okresy sprawozdawcze), niemniej jednak w kolejnych latach sukcesywnie będzie on udoskonalany zarówno w sferze analitycznej, jak i graficznej.
18. **Do Polski Południowej trafiło około 154 186 mln PLN**, pochodzących z funduszy europejskich powiązanych z programami wdrażanymi w okresie programowania 2007-2013 oraz 2014-2020 oraz ze środków NMF, MFEOG i SPPW, a także z wydatków strukturalnych jednostek sektora finansów publicznych. Zdecydowana większość tych środków, podobnie jak w każdym z makroregionów, pochodziła z **wydatków strukturalnych jednostek sektora finansów publicznych (102 977 mln PLN tj. 67%)**. Drugą grupą o największym udziale

były **Programy Operacyjne polityki spójności (46 450 mln PLN, 30%)**. W skali globalnej, mniejsze było znaczenie środków pochodzących ze Wspólnej Polityki Rolnej (**PROW i PO Ryby** stanowiły **2%** wszystkich środków, które otrzymała Polska Południowa). Wynika to z bardzo niewielkiej liczby i powierzchni zbiorników wodnych na terenie Polski Południowej oraz wysokiego stopnia urbanizacji tego makroregionu. Wydatkowano w nim również środki z programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej finansowanych ze środków polityki spójności.

19. Działaniem wspierającym proces monitorowania strategii ponadregionalnych jest również coraz **większa funkcjonalność systemu Strateg** – flagowego przedsięwzięcia realizowanego przez GUS w ramach projektu „Statystyka dla polityki spójności”. Na dzień dzisiejszy dostępne są wskaźniki wraz z ich graficznym przedstawieniem w postaci wykresów i map od roku 2004 dla 4 strategii ponadregionalnych. Jednocześnie w ramach wspomnianego projektu opracowano narzędzie analityczne pozwalające na dokonanie dekompozycji PKB m.in. na poziomie makroregionów zdefiniowanych w strategiach ponadregionalnych.
20. Niezwykle istotne pozostaje, aby **wszystkie podmioty zaangażowane w realizację Strategii, aktywnie włączyły się w przygotowanie oraz realizację przedsięwzięć o charakterze ponadregionalnym**. W nawiązaniu do zasady partnerstwa, zakładającej wzmocnienie mechanizmów współpracy, wymiany doświadczeń i opinii pomiędzy wszystkimi podmiotami działającymi na rzecz rozwoju makroregionu, konieczne jest **dalsze rozwijanie współpracy z partnerami z otoczenia makroregionu dla zapewnienia realizacji projektów przyczyniających się do osiągnięcia celów Strategii**.

VI. Spis tabel

Tabela 1. Różnice pomiędzy obszarami strategii ponadregionalnych i podziałem terytoriów w Głównym Urzędzie Statystycznym	8
Tabela 2. Podstawowe mierniki demograficzne w 2014 roku	9
Tabela 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2010-2014 [w %]	10
Tabela 4. Szkolnictwo wyższe w poszczególnych regionach Polski w roku 2014	12
Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON [w tys.]	13
Tabela 6. Drogi publiczne o twardej nawierzchni według rodzaju własności w poszczególnych makroregionach w 2014 roku [w tys. km].....	14
Tabela 7. Eksploatacja węgla kamiennego w Górnośląskim Zagłębiu Węglowym na tle produkcji węgla kamiennego w Polsce.....	15
Tabela 8. Zasoby eksploatacyjne zwykłych wód podziemnych w Polsce w 2012 roku, w tym w województwie śląskim, według stanu na 31.12.2012 r.	16
Tabela 9. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska na 1 mieszkańca w złotych.....	17
Tabela 10. Udział powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych w powierzchni danych obszarów w latach 2010-2014 [w %]	17
Tabela 11. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w obiektach noclegowych w latach 2010-2014.....	18
Tabela 12. Zestawienie istotnych dla makroregionu projektów, ujętych w dokumentach strategicznych, których realizacja może przyczynić się do osiągnięcia celów SRPP	20
Tabela 13. Czy przedstawiciel Państwa jednostki lub jednostki organizacyjnej zasiada w gremiach partnerskich urzędów/instytucji z terenu województw małopolskiego i śląskiego (np. stowarzyszenia, zrzeszenia, związki gmin i powiatów, federacje, inne)?.....	33
Tabela 14. Łączna kwota dofinansowania umów w ramach PO RYBY 2007 – 2013 w Polsce Południowej w podziale na osie (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.).....	56
Tabela 15. Środki finansowe w makroregionie Polski Południowej (w mln PLN)	65

VII. Spis wykresów

Wykres 1. Stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce Południowej w 2015 roku.....	10
Wykres 2. Struktura pracujących według uproszczonego podziału PKD 2007 w 2014 roku	11
Wykres 3. Procentowy udział studentów w Polsce Południowej według rodzaju uczelni w 2014 roku	12
Wykres 4. Liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym w 2014 roku	19
Wykres 5. Czy Państwa jednostka lub jednostki organizacyjne posiadają dokumenty/porozumienia, na podstawie których określona została współpraca jednostką samorządu terytorialnego lub jednostką organizacyjną/instytucją z województwa śląskiego?	31
Wykres 6. Zadania realizowane z jednostką samorządu terytorialnego lub jednostką organizacyjną/instytucją z województwa śląskiego w wybranych obszarach w latach 2013-2015	32
Wykres 7. Czy Państwa jednostka lub jednostki organizacyjne planują w przyszłości podjęcie współpracy z jednostką samorządu terytorialnego lub jednostką organizacyjną/instytucją z województwa śląskiego?	33
Wykres 8. Czy Państwa jednostka lub jednostki organizacyjne posiadają dokumenty/porozumienia, na podstawie których określona została współpraca jednostką samorządu terytorialnego lub jednostką organizacyjną/instytucją z województwa małopolskiego?	34
Wykres 9. Zadania realizowane z jednostką samorządu terytorialnego lub jednostką organizacyjną/instytucją z województwa małopolskiego w wybranych obszarach w latach 2013-2015.....	35
Wykres 10. Czy Państwa jednostka lub jednostki organizacyjne planują w przyszłości podjęcie współpracy z jednostką samorządu terytorialnego lub jednostką organizacyjną/instytucją z województwa małopolskiego? .	36
Wykres 11. Zmiana wartości PKB per capita Polski Południowej wg parytetu siły nabywczej (UE 27 = 100) w latach 2003-2012 wraz z prognozą na 2022 rok.....	39

Wykres 12. Zmiana stopy bezrobocia rejestrowanego Polski Południowej w latach 2004-2015 wraz z prognozą na 2022 rok (Polska=100).....	40
Wykres 13. Liczba zgłoszonych wynalazków krajowych oraz udzielonych patentów przez Urząd Patentowy w latach 2009-2014 wraz z prognozą na 2022 rok.....	41
Wykres 14. Nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca w złotych w latach 2003-2013.....	41
Wykres 15. Liczba wystaw międzynarodowych w obiektach działalności wystawienniczej w latach 2003-2014 wraz z prognozą na 2022 rok.....	42
Wykres 16. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych bez stażu pracy w makroregionie południowym w latach 2003-2014 wraz z prognozą na 2022 rok [w tys. osób].....	42
Wykres 17. Łączna długość dróg ekspresowych i autostrad w Polsce Południowej w latach 2003-2014 wraz z prognozą na 2022 rok.....	43
Wykres 18. Udział w emisji krajowej pyłowych zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych z Polski Południowej (Polska = 100).....	43
Wykres 19. Liczba korzystających z noclegów w Polsce Południowej na 1 000 mieszkańców.....	44
Wykres 20. Liczba widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych na 1 000 mieszkańców Polski Południowej.....	44
Wykres 21. Nakłady inwestycyjne w SSE Katowickiej i SSE Krakowskiej w milionach złotych.....	45
Wykres 22. Wartość dofinansowania UE w podziale na cele <i>Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020</i> (w mln PLN i %).....	46
Wykres 23. Wartość dofinansowania UE ze środków Polityki Spójności wg poszczególnych makroregionów (w mln PLN).....	47
Wykres 24. Wartość dofinansowania UE w województwach Polski Południowej na tle kraju (w mln PLN i %) ...	48
Wykres 25. Wartość dofinansowania UE w latach 2007-2013 w województwach Polski Południowej na tle kraju (w mln PLN i %).....	48
Wykres 26. Wartość dofinansowania UE w latach 2014-2020 w województwach Polski Południowej na tle kraju (w mln PLN i %).....	48
Wykres 27. Dofinansowanie UE w ramach podpisanych umów o dofinansowanie w województwach Polski Południowej w 2015 r. (w mln PLN).....	49
Wykres 28. Udział poszczególnych programów operacyjnych perspektywy finansowej na lata 2007-2013 w ogólnej kwocie wsparcia z UE w Polsce Południowej (w %).....	49
Wykres 29. Wartość dofinansowania UE w podziale na kategorie interwencji w Polsce Południowej w ramach perspektywy finansowej na lata 2007-2013 (w mln PLN).....	50
Wykres 30. Wartość dofinansowania UE w podziale na kategorie beneficjentów w Polsce Południowej (w mln PLN i %).....	50
Wykres 31. Udział poszczególnych typów przedsiębiorstw w dofinansowaniu UE w Polsce Południowej i w skali kraju (w %).....	51
Wykres 32. Struktura dofinansowania ze środków PROW wg poszczególnych makroregionów (stan na dzień 31 grudnia 2015 r. w %).....	52
Wykres 33. Wielkość dofinansowania ze środków PROW 2007-2013 i 2014-2020 w poszczególnych województwach (stan na dzień 31 grudnia 2015 r. w zł).....	52
Wykres 34. Struktura dofinansowania ze środków PROW 2007 – 2013 i PROW 2013 - 2020 wg poszczególnych makroregionów (stan na dzień 31 grudnia 2015 r., w %).....	53
Wykres 35. Wielkość dofinansowania ze środków PROW 2007 – 2013 w poszczególnych województwach (stan na dzień 31 grudnia 2015 r., w zł).....	53
Wykres 36. Struktura dofinansowania ze środków PROW 2007 – 2013 (stan na dzień 31 grudnia 2015 r., w %).....	54
Wykres 37. Struktura dofinansowania ze środków PROW 2014 – 2020 w poszczególnych województwach (stan na dzień 31 grudnia 2015 r., w mln zł).....	54
Wykres 38. Struktura dofinansowania ze środków PROW 2014 – 2020 w podziale na poszczególne działania (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.).....	55

Wykres 39. Struktura dofinansowania ze środków PO RYBY wg poszczególnych makroregionów (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.).....	55
Wykres 40. Wielkość dofinansowania ze środków PO RYBY 2007 -2013 w poszczególnych województwach (stan na dzień 31 grudnia 2015 r. w mln zł)	56
Wykres 41. Struktura dofinansowania ze środków PO RYBY 2007 - 2013 (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.)	57
Wykres 42. Udział makroregionów w kwocie dofinansowania dla kraju w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego	59
Wykres 43. Udział makroregionów w kwocie dofinansowania dla kraju w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy (w %).....	59
Wykres 44. Wydatki strukturalne za 2014 r. (łącznie jednostek sektora samorządowego oraz jednostek budżetowych, w mln PLN).....	60
Wykres 45. Wydatki strukturalne za 2014 r. w podziale na podstawowe kategorie (łącznie jednostek sektora samorządowego oraz jednostek budżetowych, w %)	61
Wykres 46. Struktura wydatków strukturalnych za 2014 r. (łącznie jednostek sektora samorządowego oraz jednostek budżetowych, w %)	61
Wykres 47. Wydatki strukturalne za 2014 r. JST oraz jednostek budżetowych (w PLN).....	62
Wykres 48. Struktura wydatków strukturalnych JST w poszczególnych makroregionach w 2014 r. (w %)	62
Wykres 49. Struktura wydatków strukturalnych jednostek samorządu terytorialnego w poszczególnych województwach Polski Południowej w 2014 r. (w %)	63
Wykres 50. Struktura wydatków strukturalnych jednostek budżetowych w poszczególnych makroregionach 2014 r. (w %)	63
Wykres 51. Struktura wydatków strukturalnych jednostek budżetowych w poszczególnych województwach makroregionu południowego 2014 r. (w %).....	64

VIII. Spis rysunków

Rysunek 1. Gęstość zaludnienia w 2014 roku	9
Rysunek 2. Schematyczna mapa sieci kolejowej w Polsce Południowej w 2015 roku	13
Rysunek 3. Obszary występowania złóż węgla kamiennego w Polsce Południowej	15
Rysunek 4. Udzielone noclegi w obszarze Polski Południowej w podziale na powiaty w 2014 roku [w tys.]	18
Rysunek 5. Powiązania między gminami województwa śląskiego i małopolskiego w zakresie realizowanych zadań	37
Rysunek 6. Współpraca powiatów województwa śląskiego i małopolskiego w ramach realizowanych zadań	38
Rysunek 7. Gminy i powiaty województwa śląskiego i małopolskiego zrzeszone w Związku Gmin Jurajskich oraz Stowarzyszeniu „Region Beskidy”	38

IX. Spis załączników

1. Ankieta dla gmin i powiatów subregionu Małopolska Zachodnia dotycząca współpracy z instytucjami z województwa śląskiego
2. Zmiany wartości wskaźników realizacji poszczególnych celów strategicznych wskazanych w Strategii Rozwoju Polski Południowej w latach 2003-2014
3. Ponadregionalność w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Małopolskiego 2014-2020
4. Ponadregionalność w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Śląskiego 2014-2020
5. Ponadregionalność w krajowych programach operacyjnych (POIŚ, POIR, POPC, POWER)
6. Tabele przejścia między celami *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020* a kategoriami interwencji
7. Tabele wskaźników postępu rzeczowego